

FRANCISQUE GAY

**V KRVÍ
A
V PLAMENECH**

Dokumentární studie o událostech španělských

**PŘELOŽIL
LEOPOLD SAŇKA**

Brno 1937 - Nákladem vlastním

Dans les flammes et dans le sang

*Panu Leopoldu Sānkovi věnuji v upřimné
úctě tuto knihu, v níž jsem nechtěl oddělit
obranu našeho sociálního ideálu od obrany
práv Božích a Církyve.*

F. Gay.

Předmluva.

Jsme svědky a současníky nejhroznější revoluce, která, jak v této knize je prokázáno, převyšuje svou krvavostí a ukrutností i Velkou revoluci francouzskou...

Nemůžeme tedy zůstat bez zájmu vůči těmto děsivým událostem: chceme je nejen sledovati, ale i pochopiti a především zjistiti příčiny tohoto krvavého dramatu.

Prvním předpokladem správného zjištění těchto příčin jest nestranné zkoumání vývoje poměrů a průběhu událostí ve Španělsku. Nevím, zdali toto už učinil někdo lépe, než právě autor této knihy.

Francisque Gay má všechny schopnosti a znalosti, aby nám podal nestranný obraz španělských událostí. Jeho povolání uznali bez váhání i jeho odpůrci. Jeho nesmlouvavé přiznání k demokratickému republikanismu a především jeho houževnaté hledání pravdy a zjištění pravdy, ať už se to komu líbí nebo nelíbí, mne přiměly k tomu, abych tuto knihu přeložil a umožnil tak i naší veřejnosti, aby ve spleti a zmatku tendenčních a stranických zpráv si mohla učiniti svůj samostatný, neodvislý a dokumenty pod-

ložený posudek o konfliktu, který ničí Španělsko.

K lepší přehlednosti a vzhledem k časovému vývoji španělských událostí zařadil jsem dokumenty, které jsou ve francouzské knize v části druhé, jako část první, aby tak čtenáři byla hned od počátku jasna souvislost poměrů, od r. 1931 až do vypuknutí občanské války.

Nakonec chci říci, že si tato kniha, přijatá ve Francii s vděčností a uznáním tisku všech směrů a celé veřejnosti, nečiní přes obsáhlou svou dokumentaci nárok na úplnost, už také z toho důvodu, že španělská občanská válka trvá bohužel stále ještě dále a neztrácí na krvavosti a ukrutnosti, ba naopak...

Jistě však přispěje u všech neodvislých a přímých republikánů k tomu, aby spolu s autorem odsoudili hanebnost, spáchané ve Španělsku na nevinných obětech a vzácných památkách uměleckých a poskytne nám mnohé poučení, co činiti a čeho se varovati, aby se podobné katastrofy v Evropě neopakovaly...

L. Saňka.

DOKUMENTY

Katolíci a založení Republiky (1931).

Doklady obsažené v článku, který jsem uveřejnil v časopise la Vie catholique ze dne 25. dubna 1931, mohou sloužiti před neustrannými dějinami k posouzení stanoviska, které zaujaly církevní kruhy a velká většina španělských katolíků k nově ustavené Republice.

*

Je známo, že Alcala Zamora, který byl několika-násobným ministrem za monarchie, je vysloveným katolíkem. Španělské časopisy zaznamenaly, že žádal, aby se mohl účastniti mše svaté, když byl po nezdařené revoluci v Jace uvězněn.

Jistě smíme věřiti, že účast tohoto znamenitého advokáta v čele revolučního hnutí nemálo přispěla k zamezení výtržností a k zajištění klidného průběhu této revoluce, která se tak zřetelně liší od jiných lidových povstání. Odevzdání moci se dělo v úplném klidu. Časopisy všech odstínů vycházely dále bez jediného dne přerušení. Odjezd krále, jeho rodiny a dvora se děl s důstojností a rytířskou zdvořilostí, která nemá sobě rovnu. Ba ještě více, změna režimu se provedla bez krveprolévání, bez srocování a vřavy a mohlo by se říci v jakési úctě

před zákonitostí. Sluší zaznamenati, že po celý revoluční den, ve středu dne 15. dubna, zůstaly všechny obchody v Madridě otevřeny; jak veliké obchody s klenoty, tak i obchody se zbraněmi...

Významné události.

Katolické veřejné mínění v celém světě nebylo tedy překvapeno, když se dovědělo, že mnozí duchovní — v některých místech, jako v Madridě a v Toledě dokonce hromadně — veřejně hlasovali pro republikány. V Saint-Jaques de Compostelle dali republikáni druhého dne po volbách sloužiti děkovné *Te Deum* za to, že nebe dalo zvítěziti Republice.

Každým dnem pak docházely nové zprávy, které potvrzovaly, že ve velkém počtu okresů, zvláště v Madridě a v Barceloně, se vytvořily nejsrdečnější vztahy mezi světskou a duchovní vrchností. Mezi prvními byla kapitula madridské katedrály, která vyslala svého stařešinu k ministru spravedlnosti, aby jej zpravil, že celá kapitula jednomyslně se připojila k Republice. V Barceloně navštívil převor kaple sv. Jiří, kanovník Berenguer, presidenta Maciu, aby mu sdělil, že chystá skvělou oslavu svátku sv. Jiří, patrona Katalánie. President byl velmi potěšen touto zprávou, jak sděluje časopis *El Mati*, a žádal, aby se nic neměnilo v oslavě tohoto svátku. V Madridě zase žádá rektor od

sv. Marka starostu města, aby vyslal četu jízdní městské gardy k průvodu *Dios grande*. Starosta sice odmítá účast gardy v průvodě, ale rozhoduje poslati setninu jezdeckva, která projede všemi ulicemi, jimiž se průvod má ubírat. To bylo pět dnů po revoluci, která smetla starý režim! Dovídáme se také z Madridu o rozhodnutí vlády, že mše svatá bude dále sloužena v kasárnách a vojenských táborech, ale na rozdíl od způsobu obvyklého za monarchie se jí vojáci zúčastní dobrovolně a beze zbraně.

L'Osservatore Romano ze dne 18. dubna hlásí podle madridského zpravodaje časopisu *Popolo di Roma* zvláště dojemnou příhodu pod krásným nadpisem: *Události Revoluce: Hle, přichází Kristus-Král!*

„Zajímavý případ, píše *l'Osservatore Romano*, se udál ve Valencii. Zatím co nadšený dav naplnil hlavní náměstí města a manifestoval asi před sto prapory republikánskými, bylo znenadání slyšeti cinkání zvonečku, který oznamoval, že jede právě kočár s knězem, nesoucím svátost umírajících nemocnému. Náhle ztichly všechny výkřiky. Všichni přítomní bez rozdílu se jako jeden muž vrhli na kolena a znamenali se křížem. Teprve když vůz minul, začalo se znovu mluvit o politice a Republice.“

Nesčetné katolické osobnosti, většinou katalánští spisovatelé, odeslali plukovníku Maciovi posel-

ství své příchýlnosti k Republice katalánské a každodenně lze nalézt v časopisech barcelonských celé sloupce telegramů, pocházejících od katolických osobností, vyslovujících svůj souhlas s novým režimem.

Nejvýznačnější katolická sdružení v Katalánsku, jako na příklad Duchovní liga Matky Boží Montserratské, Umělecké sdružení svatého Lukáše, Sdružení katolické mládeže, Spolek katolických studentů atd., odevzdala již 15. dubna dojemný manifest prezidentu Maciovi. Manifest připomíná nezměnitelné učení Církve o věrnosti k ustavené moci a potvrzuje, že rozhodující hlasování ze dne 12. dubna bylo nepopíratelným odsouzením starého režimu. Vyslovuje pak prezidentovi bezvýhradný souhlas katalánských katolíků s novou vládou. Deklarace končí provoláním: Nechť Bůh chrání Republiku!

Episkopát a veřejná moc.

V téže době se oznamuje z různých míst, že vysocí hodnostáři duchovní navštěvují zástupce nové světské moci. 18. dubna je to kardinál-primas Katalánska, arcibiskup tarragonský dr. Vidal y Barraquer, potom biskup barcelonský dr. Manuel Irurita y Almandoz, kteří se dostavili k prezidentu Maciovi. Ujistili ho svou křesťanskou náklonností a hlubokou osobní úctou a

projevili vroucí přání, aby obě moci, světská i duchovní, žily v úplné srdečnosti k prospěchu časného i věčného blaha katalánského lidu. Při odchodu z paláce byli hodnostáři srdečně zdraveni davem. 19. dubna se konala u presidenta nová velmi srdečná návštěva provinciála škol Piových.

Mnozí arcibiskupové a biskupové se nespokojili s těmito návštěvami a vydávají duchovenstvu a věřícím svých diecésí pastýřské listy, v nichž vysvětlují přihlížejíce k přítomným poměrům nauku Církve, tak často připomínanou Lvem XIII. a jeho nástupci. Již 16. dubna, tedy čtyři dny po volbách, které smetly starý režim, uveřejnily časopisy pastýřský list barcelonského biskupa: Připomíná v něm svému duchovenstvu, že se má vyhýbati politickým zápasům, řídit se pravidly nejvyšší moudrosti a vyvarovati se ve svých kázáních ať přímých neb nepřímých narážek na nynější stav věcí; vybízí je k zachování povinné úcty vůči světským vrchnostem a k spolupráci s nimi na jejich šlechetných úkolech. Biskup končí tím, že schvaluje všechny veřejné modlitby před vystavenou Nejsvětější Svátostí způsobem, jaký faráři uznají za vhodný, aby vyprošovali od Pána Boha na přímluvu Panny Marie všechny milosti, tak potřebné vlasti a jejím vládcům v nynější době.

20. dubna přináší zpravodajství *Radio* krátký

obsah pastýřského listu arcibiskupa ve Valencii. Arcibiskup doporučuje kněžím své diecése, aby vypustili ze svých modliteb všechny věty, které by mohly míti nějaký politický smysl a aby ve svém kněžském úřadě měli na mysli jenom spásu svých věřících.

Nařizuje také, že při všech obřadech musí býti prapor královský nahrazen praporem republikánským a odstraňuje při mši svaté sbírku nazývanou *ex famulis*.

Dodává, že je nutno podrobiti se ustavené moci a poslechnouti upřímně jejích rozkazů, pokud nejsou v otevřeném rozporu se zákonem Božím.

Tento projev je tím významnější, že vznešený arcibiskup ve Valencii Msgr. Melo y Alcalde projevil podobnou loyaltitu vůči bývalé ústavní moci ve Španělsku.

Přes to musíme přiznati, že se dosud z padesátišesti biskupů vyslovili teprve tři.

Očekává se s určitou obavou, jaké stanovisko zaujme kardinál-primas toledský. Nechť netrpklivci však nezapomenou, že Republika byla ve Španělsku ustavena teprve ve středu 15. dubna, tedy něco před týdnem!...

Zákroky nunciovy.

V téže době se konají další rozhodující rozhovory, a to ještě významnější, mezi J. Exc.

Msgr. Tedeschinim, apoštolským nunciem a mezi ministry zahraničních věcí a spravedlnosti. Dne 17. dubna vykonal ministr Lerroux svou návštěvu u nuncia. Oficiální zprávy oznamovaly již 15. dubna, že porady s nunciem byly co nejsrdečnější. Ve schůzi ministerské rady konané 15. dubna v Madridě podal ministr spravedlnosti Fernando de Los Rios obšírnou zprávu o svém jednání s nunciem. Oficiální zpráva prohlašuje, že nuncius vyslovil své očekávání, že duchovní vrchnosti projeví svůj plný souhlas s vládou, vyšlou z národní vůle. Ministr odpověděl, že si vláda přeje, aby všichni „funkcionáři církevní“, kteří setrvali ve svých náboženských funkcích, se vzdalovali politiky a nuncius odpověděl, že totéž přání projevuje i Řím...

Druhého dne vyšla v tisku tato zpráva Havasovy kanceláře, která zněla jako oficiální komuniké:

„Ve Vatikánu se zachovává největší zdrženlivost o španělské situaci. V pátek se očekávají podrobnosti v souvislosti s rozhovorem, který podle zpráv tisku se konal mezi nunciem Msgr. Tedeschinim a ministrem zahraničních věcí.“

V duchovních kruzích se věci probírají obšírně a pravděpodobně se vyvine situace Církve ve Španělsku především podle výkladu, který bude dán slovům: „Svoboda svědomí, svoboda vy-

znání“, vyhlášeným novými vládci. Připomíná se, že podle konkordátu s královstvím měla Církev katolická ve Španělsku výsadní postavení, ale zároveň se poznamenává, že v mnoha jiných zemích, v Brazílii, v Německu, v Bavorsku, v Prusku, v Rakousku, tedy v soustavách republikánských, získalo katolické náboženství výhodnější postavení než za předchozích režimů císařských, aneb monarchistických.

Ostatně se s radostí zjišťuje, že přes všechny hluboké převraty nelze až dosud ve Španělsku zaznamenati jakoukoliv známku nepřátelství proti katolické Církvi.

Jiná římská zpráva, z jiného pramene, prohlašovala:

„Může se připomenouti, že vysloveně výsadní postavení katolické Církve ve Španělsku neobešlo se vždy bez závad a několikrát více nebo méně hluboké zásahy španělské monarchie do vnitřních věcí katolické Církve, na příklad ve věci jmenování kardinálů, působily Svaté Stolicí vážné nesnáze.

V tom, že apoštolský nuncius v Madridě vykonal ihned návštěvu u nové vlády, spatřuje se náznak, že vztahy mezi Církví a státem, třebaš na novém podkladě, zůstanou výborné. Až dosud oficielní činitelé Svaté Stolice zachovali mlčení a vyvarovali se každé zmínky, která by mohla předbíhati definitivnímu stanovisku Svaté Stolice, ale v tom není třeba spatřovati nějaké předpo-

jaté nepřátelství proti republikánskému režimu, ani proti novým vládcům.

Řím čeká na celkové zprávy svého zástupce v Madridě, aby se pak vyslovil v plné znalosti věcí.

Katolický tisk španělský.

... Rádi zjišťujeme, že ihned po rozhodujících volbách z 12. dubna zaujal časopis *El Debate* stanovisko zcela loyální a s potěšením zde uvádíme důležitý výňatek jeho článku z 16. dubna. *El Debate* lituje postoje, jaký zaujali stoupenci trůnu po prohlášení Republiky:

„Jsme v těchto dnech svědky,“ tak praví, „hlubokého znepokojení nad určitými skutky, které nejsou ke cti občanského ducha, vlastenectví a statečnosti těch, kteří se jich dopouští. Chceme se zmíniti o odchodu osobností, které ve své malomyslnosti a ve svém úzkoprsém a tvrdém sobectví překročují hranice, aby si zabezpečily pohodlný klid.“

Článek listu *El Debate* končí těmito slovy:

„Je nutno zůstatí ve Španělsku a podporovati vládu ve všem, co podnikne dobrého a vzepřítí se každému zlu, o něž by usilovala a v tomto případě ji potírati všemi možnými prostředky. Je nutno zůstatí a řídití národní život k ustavení Cortesů, uskutečniti všechny naděje, které jsou do nich vkládány a znemožniti, aby se skrze ně dokonala národní zhouba, již se lze obávati bez

výtky malomyslnosti. Je konečně nutno zůstatí a hájiti myšlenky, cítění a státní zřízení Španělska a dbáti toho, aby se neuplatnil žádný záměr, škodlivý svatému a nejvyššímu právu katolické pravdy.“

V listě *la Croix* v Taragoně a v časopise *El Mati* v Barceloně našli jsme 15. dubna ještě zřetelnější a důraznější prohlášení, zdůrazňující povinnost všech katolíků uznati a loyálně poslouchati vrchnosti a moci zákonitě ustavené.

Zdálo by se tedy, že přes agitaci integristů, ve Španělsku stále ještě tak mocných, zaujali katolíci hned od prvního dne stanovisko přikázané Církvi. Je tedy hned od počátku pravděpodobné, že nebudou-li španělští katolíci následovati politováníhodného příkladu francouzských konservativců po roce 1870 a přinesou-li mladé Republice svou loyální spolupráci a obětavost prodchnutou pravidly lásky a spravedlnosti křesťanské, mohou svou zemi zachrániti před nebezpečnými pokusy, o něž skrytě někteří sektáři bezpochyby usilují.

Nechť španělští katolíci pochopí, že nesmí ponechati volné pole úskokům zednářstva a piklům bolševickým. Budou-li loyálně pomáhati vládě, tak pokojně ustanovené vůlí lidu, pak se zaslouží o svou zemi i o Církev.

Tento článek vyšel zcela případně v samém

časopisu *l'Action Française*, který napsal 3. října 1936:

„Blahopřejeme Francisque Gayovi, že vyhrabal tento starý článek. Vyhrál svou při s panem Marcelino Domingem. Ano, důkaz se povedl a je skvělý: výtky, které činil Marcelino Domingo Církvi, jsou zřejmě falešné.

Po tomto výsledku máme dosti příležitosti, abychom se obdivovali krásným úspěchům, předem ohlašovaným časopisy *La Vie Catholique* a *la Croix* a všemi stoupenci okamžitého soustředění všech státoprvních sil.

Katolíci ve Španělsku neupadli v omyl katolíků francouzských... Šťastná politika, bohatá na sliby... Teď se to ukázalo! A co se ukázalo? Od roku 1931 spálené kláštery. Časopis *la Croix* (13. května) uveřejnil tento krásný výmluvný nadpis: „Dav zapálil v Madridě 10 klášterů; varujme se však přeháleného posudku.“ A k tomu přidal tuto moudrou radu, určenou španělským katolíkům: „Budete-li poslušni ustavené moci a rozhodnutí poskytnouti jí veškeru pomoc ve všem, co podnikne dobrého, budete tím snadněji spolupracovati na výstavbě života národního, přispějete svou vzácnou účastí novému režimu a budete mocnější při uplatňování svých spravedlivých práv ve chvíli, kdy by se vláda pokoušela o vyloženě nepřátelský čin proti Církvi.“

Zapálením deseti klášterů „nepokoušela“ se tedy vláda o vyloženě nepřátelský čin?

Francisque Gay obhájil dobře svou věc. Prokázal nezvratným způsobem, že Církev a katolíci neposkytli nejmenší záminky této divoké nenávisti, která postupně možná i převýšila svou hrůzou ukrutnosti z roku 1792. Ale současně a proti své vůli provedl ještě jiný důkaz: prokázal marnost ústupků v takovém souručenství.“

* * *

Sám jsem v časopise l'aube z 5. října 1936 zaznamenal, do jaké míry bych s tímto názorem souhlasil:

„Souhlasím — na 90% — s časopisem *l'Action Française*. Velmi jsem se toho střežil, abych napsal, že „španělští katolíci neposkytli nejmenší záminky takové divoké nenávisti.“ Veliký počet zpátečnických konservativců poskytl dosti takových „záminek“. K zabíjení lidí v našich civilizovaných státech je však zapotřebí více než záminek, musí býti důvody vážné a dostačující. Není jediného, jehož by bylo lze se oprávněně dovolati na ospravedlnění těchto hanebných masakrů. Politické rejdy takových *Correo Español* a *Siglo Futuro*, fašistických a karlistických ka-

tolíků, nemohou nijak sloužiti k omluvě divokému antiklerikalismu anarchistů.

Ti, kteří se postavili proti papeži, který odsoudil hnutí *Action Française*, proti papeži, který dal najevo, že politika Briandova je v souhlase s jeho mírovými směrnicemi, proti papeži, který odsoudil v *Quadragesimo anno* zločiny bezcitného kapitalismu, proti papeži, který zavrhl v *Non abbiamo bisogno* fašistické státní modloslužebnictví, ti nemohou mluvit jménem Církve. Tomu ovšem stále nemohou rozuměti pánové Marcelino Domingo, Albert Bayet a někteří jiní, ačkoliv by mohli míti vážné důvody, aby nedůvěřovali dvojsmyslnostem, třebaš vědecky podepřeným reakcionáři jak u nás, tak i ve všech ostatních zemích.

Oviedo (1934).

17. listopadu 1934 podal madridský zpravodaj listu l' a u b e smutnou bilanci týdne zvaného „Semana gloriosa“ těmito slovy:

„Situace v Asturii není ještě normální: policie i vojsko stále pronásledují v horách uprchlé vůdce. Mezitím se debatuje v Cortesích o zodpovědnosti za hroznou tragedii a zvláštní úřední komise vyšetřuje na místě. Má přesně „zjistiti“, jak pravil Lerroux v parlamentě, co je pravdivého aneb falešného v uveřejněných zprávách o ukrutnostech možných pouze u nejdivočejších kmenů v nejtemnější Africe. Bohužel! Přes to, že je tu snaha vylíčiti tyto zprávy jako přehnané, již první oficielní výsledky šetření je potvrzují...

Zde uvádíme již zjištěnou skutečnost: statistiku zabitých kněží, která byla oznámena vládou. V hlavním městě Asturie jsou bezpečně zjištěny vraždy těchto kněží: P. Ramon Cossio, dvorní farář; kanovník Sanz Baztan; P. Euphrasius, superior Karmelitů; P. Pallares a P. Pastor, profesoři alumnátu a P. Aurelian Gago, diecéšní tajemník. Šest bohoslovců bylo zavražděno; osud

ostatních, kteří zmizeli z Ovieda, zůstává ne-
jistý. Přezkoušený seznam obětí, padlých v okolí,
obsahuje další jména zavražděných duchovních:
farář ze Saint-Esteban, z Las Cruces, z Lare-
dolledy, z Olloniega, ze Samy, z Valdecuny a
z Moredy.

V Turonu zabili P. Innocence, passionistu a
osm školských bratří. P. Innocenc právě přijel
do tohoto hornického střediska, aby druhého dne
kázal. V Mières zabili čtyři novice passionisty
a v Santuiano dva jesuity, P. Martineze a frá-
tera Arconada. Celkem je dosud zavražděných
duchovních 34, ačkoliv tento seznam není ještě
úplný. U mnohých obětí této protiklerikální msty
nastala smrt až po hrozných mukách. Farář
z Retolleda P. Fernandez Martinez uprchl v noci
ze 7. na 8. října; dva dni později byl ve své
skrýši objeven revolucionáři, kteří jej zajali a
tázali se ho, zdali chce zemřít v Retolledě aneb
v Loredu, malém místě u Mières. Farář si vy-
volil Retolledo, kde byl jeho kostel, ale rudí jej
zavlekli do Loreda: tam jej přinutili, aby si
vykopal hrob a až práci skončil, zastřelili jej.

Ještě krutější byla muka superiora Karmelitů
oviedských P. Euphrasia od Ježíška, jak vypra-
vuje několik svědků. Aby unikl revolucionářům,
kteří vnikli do jeho kláštera, skočil řeholník
s balkonu do zahrady. Při skoku si zlomil nohu

v kotníku a zůstal skoro bezduchý ležeti. Obyvatelé blízkého domu jej ošetřili a odnesli k sobě. Tak byl po několik dnů v bezpečí. Ale 12. října se rozhodl odejít z obavy, aby jeho hostitelé neměli mrzutosti. Přes to, že tito hodní lidé jej chtěli ponechat u sebe a ošetřovati jeho zlomeninu, dal se řeholník, přestrojený za sedláka, odvésti do nemocnice, poněvadž doufal, že nebude objeven. Netrvalo to však dlouho a byl poznán a improvizovaným soudem odsouzen k smrti. Jeden komunista, méně ukrutný než ostatní, chtěl mu usnadnit útěk: nabídl mu za tím účelem kabát ošetřovatele nemocných, ale řeholník nemohl chodit. 13. října ráno jej zastřelili. Před popravou chtěl obejmouti své katy na znamení, že jim odpouští, byl však hrubě odbyt a jeho mrtvola spálena.

Je nutno ještě zjišťovati mnoho dalších obětí: jedna z nich, částečně zuhelnatělé tělo kněze, byla nalezena na hřbitově v San-Francisco. Mnohá znamení nasvědčují tomu, že nešťastník byl upálen za živa.

Madridský časopis *Estampa*, který se domníval, že může pochybovati o těchto hnusných činech, dostal od velmi známého a oblíbeného kněze z Mières, jménem don Angel de la Puente Carreaga, dlouhý dopis, v němž nahoře uvedené vraždy jsou potvrzeny a opatřeny novými po-

drobnostmi a uvedeny ještě podobné události.

„Byl jsem osobně přítomen“, praví pisatel dopisu, „vykopání a identifikaci P. Emilia Martineza na hřbitově v Mières a bratra Arconada, zastřeleného ve Figaredu; mohl jsem viděti jejich hlavy rozmačkané na kaši, stejně jako hlavu ubohého strážníka občanské gardy, který byl pochován s nimi v jednom hrobě ve čtverci, kde bylo ještě dalších 47 mrtvol, zabitých podle výpovědi hrobníka stejným způsobem. Většinou byly mrtvoly bez rakví; všichni jsou neznámí.“

V jiných částech téhož hřbitova lze uviděti několik tabulek, které udávají, že jsou tam pochováni neznámí řeholníci.

Na hřbitově v Turonu byli ve vykopaných mrtvolách poznáni před svědky kněží z kraje a mají mnohé známky, že byli pochováni za živa.

Jiná oběť má, jak praví zpravodaj listu *Estampa*, známky ran od lidských hyen, které svou oběť tak zřídily, než ji zastřelily: stalo se tak s farářem z Revolleda a taktéž z Olloniaga.

Konečně uvádí vážený člen továrny v Mières hrdinskou příhodu, jejímiž užaslými svědky byli obyvatelé Moredy: pětadvacet horníků, ozbrojených pouze dvanácti karabinami, bránilo po celý den sídlo svého křesťanského odborového Svazu se svým předsedou Vicente Maderou proti početné revoluční tlupě, která útočila střelbou z pušek, ze strojních pušek a bombami: čtyři

z nich zůstali mrtvi pod troskami domu, který útočníci vyhodili dynamitem do povětří. Ostatní se svým vůdcem tento boj přežili.

V jiných místech byli křesťanští dělníci a rolníci šťastnější. Podařilo se jim zachránit své faráře a znemožniti zničení svých kostelů.

Poslanec Fernandez Ladreda, jeden z těch, kteří unikli z revolučních vězení, přispěl osobně k sepsání těchto událostí a prohlásil za lživé zprávy, podávané některými zpravodaji z Ovieda, jimž bezpochyby šlo o zmenšení zodpovědnosti socialistických vůdců. Podle těchto zpráv měli rudí vůdcové v úmyslu vésti jen generální stávkou, kterou akce začala, nebyli však následováni organisovaným davem, který se brzy oddal známým výtržnostem. To však není pravdou, neboť Fernandez Ladreda uvedl jména některých oblastí, kde stáli v čele akce odboráři sami a stávka tam zachovala svůj pokojný ráz.

V dalším pátrání po příčinách asturské revoluce připomněl Gil Robles v samých Cortesích, že moc socialistů v Asturii byla vybudována za diktatury. Je známo, že socialisté mohou děkovati generálu Primo de Riverovi, který od roku 1924 až do obnovení monarchistické ústavy jim přiznal monopol odborové organisace dělnické. Nebyli ani s tím spokojeni a proto dostali pro své odborové organisace v Asturii koncesi jednoho

z nejbohatších dolů a od sousedních společností pod nátlakem státu miliony peset ve formě subvencí...

Z těchto milionů mohly být zakoupeny pušky, strojní pušky, kanony a zásoby všech druhů, které sloužily asturským revolucionářům.

Může se to zdát pravděnepodobné; je to však přece pravda.

Neblahé přede hry.

(Duben a květen 1936.)

Události, odehrávající se ve Španělsku, nerozpoutaly se najednou. Byly připravovány po dlouhé měsíce stále hnusnější agitací. Nemůžeme to lépe vystihnouti než tím, že zde uveřejníme, bez jakékoliv změny, zprávy jednoho ze zpravodajů časopisu La Vie Catholique, které nám v květnu zaslal z Madridu.

*

*

*

Je zbytečné hledati ve španělských novinách zprávy o tom, co se v této zemi děje: Vybílená místa, která zdobí opoziční časopisy a to především i v „Různých zprávách“, svědčí o cenzuře, která řádí s nevídanou přísností.

Na štěstí nemůže tatáž cenzura zacpatí uši aneb zavázati oči občanů. Ti, kdož se odvažují procházeti Madridem a mají tolik statečnosti, že jdou směrem odkud lze slyšeti příšerný hluk — výstřely z revolverů a výbuchy pum — vědí, že nyní vypukla bitva mezi rudými bratry. Socialisté z dělnického Svazu a odboráři anarchisující a ko-

munisující z C. N. T. přestali nyní vyměňovati své názory pouhými slovy.

Neboť bohové žízni: chci říci, že ůhodila hodina, kdy jednotlivé frakce „Lidové fronty“ jsou v úzkých a aby mohly dále působiti, se vzájemně zabíjejí. Kdo to z nich vyhraje? Vládní moc je v rukou jakobínské buržoasie: zachrání se tato? Aneb zvítězí extremisté, kteří jsou proti „republikánské levici“ a proti socialistům, nad svými konkurenty pomocí řady revolučních stávek, zahájených hned po volebním vítězství z 16. února?

Je jasno, že půda, která spojuje tyto nepřátelské bratry — antiklerikalismus — již nestačí, aby je uspokojila. To neznamená, že se již zřekli z ní těžiti. Důkazem toho je nový seznam ničení a násilností spáchaných rudými hordami, který předčítal bývalý ministr financí Calvo Sotelo nedávno z řečnické tribuny Cortesů. Jen povinným uveřejněním parlamentních řečí v úředním listě bylo umožněno časopisům jako *El Debate* a *A. B. C.*, aby bez obav tento seznam otiskly. Přes svou suchopárnost zasluhoval by, aby byl otištěn celý. Abych byl stručným, omezují se jen na výňatky nejkarakteričtějších událostí.

Již jednou odhalil Calvo Sotelo v Cortesích závoj z toho, co se dělo mezi 6. únorem a 1. dubnem.

Ježto vláda nepopřela ani napřed, ani potom

ničeho z toho, co bývalý ministr řekl, lze nový přehled událostí, sběhnuvších se mezi 3. dubnem a 4. květnem, jím uvedených, považovati za přesný.

3. dubna. — V Alcoy vnikla tlupa do kostela sv. Augustina a částečně jej zničila; jiná tlupa zapálila vše, co bylo v kostele sv. Františka.

Ve Vara del Rey (Cuenca) byl uvězněn farář, protože podporoval odvetná opatření lidu proti starostovi, který libovolně zakázal zvonění a náboženské pohřby.

4. dubna. — V Infiestu (Oviedo) přepadla ozbrojená tlupa v noci faru a faráře těžce zranila.

V Cudonu (Santander) vpadla tlupa do farního kostela a zapálila jej.

V Tanosu (Santander) zapálila tlupa farní kostel a zničila oltáře a kostelní roucha.

V Murcii se pokusili o zapálení kostela sv. Vavřince tím, že do něho hodili láhve naplněné hořlavinami.

6. dubna. — V Cuate Arce (Santander) byl zapálen krásný farní chrám.

V Siles (Jaén) byli přepadeni dva katolíci, jdoucí kolem „Lidového domu“ a pobodáni dýkami; jeden zůstal na dlažbě mrtev a druhého odváželi umírajícího.

7. dubna. — V Branes (Oviedo) vyplnili farní kostel a částečně jej zbořili. V Bonielles, v téže provincii, stříleli na faráře do farní budovy, na

kterou pak hodili sedm dynamitových nábojů. Kaple v Palomar de Ribera byla zapálena.

V Castillaně (Sevilla) byla zpusťošena a vypleněna poustevna sv. Bartoloměje.

8. dubna. — V Aldea de Castro (Pontevedra) byly spáleny všechny bohoslužebné předměty v místním kostele.

11. dubna. — V Beniopě (Valencie) byl zpusťošěn a pobořen kostel. Na věži vystrčili rudý prapor. Blízký klášter zrušili a zařídili v něm socialistické a komunistické středisko.

Svatyni mučedníků ve Valedelacuně (Oviedo) zapálili.

Kostel v Escucha (Teruel) byl zapálen v noci.

13. dubna. — V Labianu (Oviedo) zapálili a zničili farní chrám. Stejně zapálili kostel v Loriu v téže provincii.

14. dubna. — Ve Villameginu (Oviedo) vnikla rudá banda do kostela, zničila všechny obrazy a odnesla všechna kostelní roucha a cenné věci.

V San Juan de Aznalfarache (Sevilla) zlomili monumentální kříž; tentýž osud potkal dva kříže v Los Corrales a v Real de la Jara. Farář z Los Corrales odebral se na místo zhanobení druhého kříže, aby se tam pomodlil, ale byl ihned zatčen a druhého dne odsouzen.

15. dubna. — V Calahorre byli zatčeni mladí katolíci, kteří utvořili stráž na ochranu kostela.

V Jaracu (Valencie) zapálili na ulici všechny bohoslužebné předměty, které sebrali v kostele.

V Jeclu (Murcia) bylo zapáleno všech patnáct kostelů. Socialistický starosta zakázal kněžím zaopatřování umírajících. 1500 katolických rodin bylo vypuzeno ze svých domovů z trestu za svou věrnost k Církvi.

V Najeru (Logrono) se střílí na klášter Santa Maria a v Cuenca na klášter sester Neposkvrněného Početí. Sestry sv. Josefa v témže městě musí opustiti svůj dům.

16. dubna. — Kolej sv. Josefa v Reinose (Santander) byla násilně zabrána a zbořena.

Ve Vigo spáchán útok na ústředí katolické mládeže, jehož se zmocnili.

V Xerezu (Sevilla) útočily rudé tlupy na pět klášterů.

17. dubna. — V Llales vpadli komunisté do místností Sdružení katolické mládeže. Když všechno zničili, zařídili si tam *dancing*.

23. dubna. — Farní kostel v Lalyaron (Granada) byl zapálen a zčásti zničen.

25. dubna. — Tři kostely v Grazzalemě byly zapáleny, dva další vypleněny a zbořeny. Poklad farního kostela byl ukraden, farář vyhnán a více katolíků uvězněno.

26. dubna. — Hlavní kostel v Almeiře (Coruña) byl napřed vyrabován a potom zapálen.

27. dubna. — Založení požáru farního chrámu v Puebla del Principe (Ciudad Real): farář byl uvězněn.

V Rondě bylo zapáleno a zničeno pět kostelů.

V Betanzos (Ferral) se zmocnili kláštera sv. Františka a vyplenili jej.

28. dubna. — Komunisté se pokoušejí o zničení chrámu Notre-Dame z Roncevaux v Bollullos. Farář z Moredy (Oviedo) byl napaden na ulici a stříleli po něm; hoch, který jej doprovázel, byl zraněn; oba pak zatkli.

1. května. — V Alicante byl zapálen kostel San Miguel de Salinas a zčásti zbořen. V Seville vypálili kostel a klášter. V Esteponě (Malaga) byly zničeny všechny sochy ve dvou kostelích. V Grao de Gandia (Valencie) byl vypleněn chrám, tak jako v Culleře a Catarroye (Valencie) a kostelní obrazy byly na ulici spáleny.

V provincii Sevilla, v Marcheně, v Brenes, ve Viso del Alcor a v jiných střediscích vnikli do kostelů a přeměnili je v Lidové domy. V Betanzos (Coruña) byli napadeni dva kněží, jdoucí za pohřebním vozem a zpola lynchováni. V Inaz vypálili farní kostel. Poutní průvod, který se vracel z Los Santos de Maimona, byl přepaden v provincii Badajoz: bylo několik raněných, mezi tím několik žen.

V Daimiel (Ciudad Real) stráž socialistického

obecního zastupitelstva střílí do procesí a zranila několik věřících.

V Noya (Coruña) bylo zpuštěno sídlo sdružení katolické mládeže.

4. května. — V provincii Sevilla v Castoru byl vypleněn chrám; v Algu přepadli faráře v bytě a vyhnali jej; v Saint-Jérôme se usídlil komunistický klub v kostele, když ho důkladně vyplenil. Další požáry a plenění bylo v kostelích ve Valtuille de Abajo a v Langre (Léon) jakož i na ostrůvcích Guadalquiviru (Sevilla).

A na konec ještě přehled nejnovějšího ničení v Madridě: farní kostel v Quatro Caminos, Ústav salesiánský, kaple v koleji Ave Maria, školy de Pilar, kostel v ulici Garibaldi a ve čtvrti Tetuan — vše je zničeno. Částečně se podařilo zapáliti kostely v ulicích Raimondo Lulli a Saint-Sebastian. Dva zapálené kláštery bylo možno zachrániti: klášter Comandadores a Františkánů v aleji chisnecké.

A tak to pokračuje.

Postřelení kněží a pronásledování řeholníci.

Ve svém čísle z 26. září sestavil časopis „la Vie catholique“ první spis o „španělském peklu“, v němž shrnul jisté události již zjištěné a potvrzené. Většina těchto zpráv pocházela z l’Osservatore Romano, který je nepřijal a ne- uveřejnil, dokud se nepřesvědčil o jejich původu a pravdivosti. Uveřejňujeme zde tento přehled v jeho tragické jednoduchosti:

Sestry Notre Dame.

Skupina osmadvaceti řeholnic, náležejících k francouzské kongregaci, založené blahoslavenou sestrou Lestounac, přišla do Madridu, kde je jiný klášter téže kongregace. Odjely z Barcelony před více než měsícem.

Když byl jejich klášter v Barceloně hned při vypuknutí revoluce zbořen, byly všechny ctihodné sestry, které tam bydlely, postřeleny aneb nuceny hledati svou spásu v útěku: podařilo se to uprchlým sestrám z Orvieta, které v občanském přestrojení po několikadenním hladu dostaly konečně od italského konsula v Barceloně

prostředky, aby opustily Španělsko. Jedna z uprchlých byla ve vězení: za půldruhého měsíce ji propustili, poněvadž oslepla. Její spolusestry jsou nemocné jako ona.

Camilián.

Jiný uprchlík P. Florindo Rubini, Camilián, visitoval kláštery svého řádu před vypuknutím revoluce. 18. července byl v Barceloně. Potvrdil v interviu s *l'Osservatore Romano* vše, co už známe z krvavých činů v Katalánsku. Podařilo se mu opustiti hořící Barcelonu a dostal se do Vich, průmyslového střediska, vzdáleného 70 km od katalánského hlavního města. Oblíbenost cami-liánských řeholníků ve Vich způsobila, že dostali třídní lhůtu k odchodu. Třetího dne, když se mu podařila záchrana svých spolubratří a určitého počtu dětí, které obývaly klášter, mohl se P. Rubini ukrýti v blízkém lesíku. Zde čekal na příležitost, aby mohl opustiti Španělsko. Když se dozvěděl, že vlaky zastavené povstalci znovu jezdily, vyšel ze svého úkrytu, v němž ztrávil pět dnů. Při nastupování do vlaku byl přes své občanské přestrojení poznán a komunisty zatčen. Byl obžalován, že střílel s povstalci a obsluhoval prý strojní pušku. Právě, když se zdál již jeho osud zpečetěn, podařilo se místnímu italskému konsulovi vyprostiti jej z rukou vrahů.

Misionáři z kongregace Sacré-Coeur.

Tři řeholníci z kongregace misionářů Sacré-Coeur, P. Arroyo, P. Marti a P. Valbuena vypravují toto:

Vedli v Barceloně kolej San Miguel v ulici Rosellon. Kolej i se sousedícím kostelem byly zbořeny a vypáleny. Všichni žáci z koleje se mohli zachrániti. Řeholníci byli šlechetně přijati u soukromníků vyjma dvou, P. Macho a P. Apezteguia, kteří byli zabití.

Nepodařilo se jim získati nějakých zpráv o členech noviciátu v Barceloně, stejně jako o Otcích kláštera v Canet de Mar, který byl zapálen tak jako budova noviciátu.

Ví se jen o sedmi řeholnících z noviciátu, kteří byli zatčeni a zavřeni v jednom hostinci, odkud byli zakrátko odvečeni. Podle jedněch byli prý zastřeleni; jiní zase tvrdí, že prý jsou ještě na živu na neznámém místě.

Trinitáři.

Generální superior Trinitářů podal tyto zprávy o tom, co se sběhlo v klášterech jeho řádu:

V klášteře Alcazar de San Juan (provincie Ciudad Real) byli čtyři kněží a jeden bratr, jejichž jména jsou známa, zabití. Všichni kněží-trinitáři z kláštera ve Villanuevě del Arsobispo

v provincii Jaen byli uvězněni: jeden z nich, P. Mariano Altolaguire, zemřel několik dnů po svém uvěznění; osud ostatních je neznámý.

Ví se však, že jeden z nejvýznačnějších členů řádu, P. Dominik Zamalloa, autor několika historických děl, z nichž jedno bylo věnováno vztahům Cervanta s Trinitáři, byl zabit 4. srpna v Madridě.

Dominikáni.

Zprávy z nejděrohodnějších pramenů o osudu Dominikánů jsou tyto:

V Barceloně bylo pět Otců z koleje Saint-Gervais zavražděno; mezi nimi dva profesoři z koleje Angelica v Římě, kteří byli právě v Barceloně. Řeholníkům jiného dominikánského kláštera v Barceloně samé se podařilo uprchnouti. Jsou nyní roztroušeni. Jeden z nich však byl poznán a zastřelen v San Ilario, kdežto jinému se po mnohém nebezpečí podařilo překročit francouzskou hranici.

V Madridě v klášteře Atocha byli čtyři Otcové a jeden bratr zavražděni. Potom přinutili kati ostatní řeholníky, aby nastoupili do autobusu, jehož řidič musel přejet přes mrtvolu tohoto bratra. Slavný klášter i s kostelem byly zapáleny. Zázračná socha Panny Marie z Atochy, proslulá pro své stáří, mohla být zachráněna.

Další dva dominikánské kláštery v Madridě — kláštery Tarrigos a Olivar — byly zapáleny a řeholníci rozprášeni. Není zpráv o dominikánech v klášteře z Ocagna u Toleda, který byl nejpočetnější ve Španělsku. Ví se jen, že P. Abade byl ještě před měsícem živý ve vězení, stejně jako P. Ludovic Urbano ve Valencii a P. Josef Cambo, bývalý člen Cortesů, který je ve vězení v Madridě.

Augustiniáni.

Dopis P. Ricardo Imase, Augustiniána, podává zprávy o osudu jeho spolubratří. Všichni členové řádu v Madridě, kde byli většinou staří misio- náři, vykonávající svůj apoštolát na ostrovech filipínských a mezi divokými obyvateli Jižní Ameriky, byli vyvražděni. Jména těchto obětí jsou známa.

Augustiniáni v Granadě a v Monachilu jsou živi a zdraví. V Granadě vděčí Augustiniáni za svou záchranu čtyřiceti dělníkům, kteří se ozbro- jili k jejich obraně a zůstali po dlouhé týdny u klášterních vrat.

Passionisti.

Generál Passionistů obdržel od představeného kláštera Passionistů v Daimielu v Katalánsku do- pis, z něhož vysvítá, že byl v neznámém úkrytu.

V tomto dopise také oznamuje, že 22. července vnikli rudí do kláštera, který zapálili a zabili 31 Passionistů, mezi nimi i provinciála. Toto vraždění se dělo za hrozných ukrutností. Sám jediný se zachránil a musil podle dopisu, datovaného z 5. srpna, použítí nejrůznějších cest, aby se konečně dostal do Říma.

Františkáni.

Dva malé františkánské kláštery v okolí Dai-mielu byly rovněž zničeny a jejich členi zabiti.

Synové blahoslaveného Clareta.

Misionář z řádu Synů blahoslaveného Clareta vypravoval o vyvraždění čtyřiceti spolubratří, jemuž sám unikl jako zázrakem.

Události, jichž byl svědkem, se sběhly v Barbastru, v katalánských Pyreneích, kde bylo několik domů této kongregace, založených blahoslaveným Antonínem Marií Claretem. Krátce po vypuknutí revoluce se ustavil výbor „lidové obrany“, který přikročil k uvěznění všech řeholníků: chtěl je ponechat na živu, ale druhého dne přišel z Barcelony rozkaz, aby byli usmrceni.

Začalo to 2. srpna zastřelením superiora koleje v Barbastru a dvou dalších řeholníků. Potom přišel na řadu jeden kněz ze Scolope, který byl taktéž zatčen. Až do 9. srpna byl klid: na úsvitě

tohoto dne přivedli na popraviště biskupa z Barbastra a sedm Otců-Claretánů. Byli zabiti za srdcervoucích výjevů. Mezi 13. a 20. srpnem bylo zabito dalších deset řeholníků. Zůstalo jich pak ještě dvacet, mezi nimi zcela mladý kněz, který teprve nedávno vstoupil do řádu.

Jak zemřeli? O tom nám vypravuje zachráněný misionář: „Ve vězení jsme se jenom modlili. Často jsme se zpovídali, abychom byli připraveni na smrt. Četli jsme „Acta martyrum“. Myslím, že jsme všichni pociťovali štěstí i úzkost smrti za našeho Pána Ježíše. Ti, kdož odcházeli z vězení, aby byli popraveni, vždy zbožně zpívali. Všichni volali: „Ať žije Kristus Král!“ Bývalý setník civilní stráže, jménem Zarama, který se vzdal své hodnosti, aby se obětoval Kristu, byl první, který takto zvolal.

Obdiv, který vzbuzovalo chování těchto mučovníků, byl takový, že jednoho dne, když zase několik z uvězněných vezli na autě, postavil se mladý člověk před vůz a žádal, aby se mohl přidati a sdílet tentýž osud.

Nebylo ještě možno sestaviti úplnou statistiku obětí kongregace v celém Španělsku, poněvadž to, co se stalo v Barbastru, bylo také v Ciudad Real, v Salleutu, v Barceloně a jinde. Ale — ujišťuje zachráněný z Barbastra — celkový počet zastřelených Claretánů nebude nižší než sedmdesát.

Sestřičky chudých.

Ctihodná sestřička chudých z Barcelony vypravuje, jak se jejich řád, jediný ze všech řádů ve Španělsku, zachránil před revoluční bouří:

„Přináležím k méně významnému ze tří klášterů, které měly sestřičky chudých v Barceloně, v nichž bylo 190 strážníků, mužů a žen, a sedmáct řeholnic.

Až do 18. července jsme prováděly, jako obyčejně, své sbírky po domech. Nikdy jsme nedostávaly tolik almužny jako v prvním týdnu revoluce a při tom každý dárců ještě doprovázel svůj dar utěšujícími slovy.

20. července nám byl dán rozkaz, abychom přestaly se svými návštěvami.

Žádná ozvěna hrozného dramatu, které se odehrávalo před našimi branami, nevnikla k nám. Věděla jsem, že milicionáři přišli vykonati prohlídku u našeho duchovního, aby se přesvědčili, že neskrývá žádného kněze a nemá větších peněžních částek.

Náš duchovní se přimlouval za naše starce a ujišťoval velitele milicionářů, že vláda se nás nemusí obávat.

— To víme dobře, bylo mu odpověděno, jinak bychom byli již energicky zasáhli.

25. července v den sv. Jakuba, patrona Španělska, poslala naše ctihodná matka představená jednoho z našich strážníků k velebné matce provinciálce, která zůstala v hlavním klášteře. Ubožák se vrátil třesa se na celém těle a pln zděšení z výjevů v městě, jichž byl svědkem.

Přinesl také rozkaz, abychom byly připraveny k odjezdu, ale neopustily ústav, dokud nepřijde za nás náhrada.

Převlékly jsme se do občanských šatů a čekaly jsme.

25. července mohly na zákrok francouzského konsula odjeti čtyři spolusestry, tři Francouzky a jedna Australanka na francouzské válečné lodi, která je dovezla do Marseille.

Druhého dne se podařilo konsulovi dostati cestovní pasy pro ostatní řeholnice národnosti španělské; teprve potom dala naše velebná matinka, která byla Francouzkou, souhlas k svému odjezdu na jiné lodi, opustivši Barcelonu spolu s ostatními.

Školští bratři.

Kongregace školských bratří měla v době vypuknutí revoluce ve Španělsku 1260 řeholníků, kteří vyučovali na 120 školách obecných a na některých školách středních. Tyto školy byly navštěvovány 32.000 žáky, pocházejícími skoro vesměs z chudobných rodin. Vyučování bylo zdarma. Může se říci, že tito řeholníci, zůstavši věrni duchu svého zakladatele sv. Jana Křtitele de la Salle, byli nesmírně oblíbeni.

Tato oblíbenost byla spravedlivou odměnou za jejich nezištný apoštolát, neuchránila je však před utrpením.

Není teď jediné školy, vydržované školskými bratry, která by nebyla vypálena aneb přeměněna v kasárnu pro rudé milicionáře všude tam, kde se anarchisté a marxisté zmocnili vlády. Jen několik školských bratrů se mohlo zachránit útekem do sousedních zemí; většinou však byli obráni o vše, rozprášeni, uvězněni a pobiti. Je již známo, jak ještě nedávno naložili rudí milicionáři s bratrem tohoto řádu, který, jsa národnosti francouzské, přecházel údolí Andorské, aby se vrátil do své vlasti.

Jeden z prvních ústavů v Barceloně, přepadených anarchisty a komunisty, byla kolej Buona Nova, čítající více než 1000 žáků. Řeholníkům se podařilo uniknouti i se starým nemocným spolubratrem, kterého nechtěli přijmouti v žádné nemocnici. Jakmile objevili jejich útek, uspořádali hotovou honičku: 7 řeholníků padlo do rukou skupiny komunistů, kteří je hned zastřelili.

V Moncadě, dělnickém předměstí barcelonském, bylo vraždění ještě horší. Útočníci se zmocnili pěti bratrů-profesorů a zastřelili je zároveň se čtyřmi jinými kněžími a čtyřiceti občany, v jejichž společnosti byli.

V blízkosti Madridu měli školští bratři noviciát i juvenát: bydlelo tam 65 mladých bratrů. Rudí hned 10 z nich zabili. Ostatní byli uvězněni jako

rukojmí. Je to jedna ze skupin, určených k popravě, dobyjí-li povstalci Madrid.

Ve Figueras byli bratři ponecháni na pokoji až do 26. července. Tohoto dne se dostavila tlupa rudých milicionářů s tvrzením, že musí naléztí uschované zbraně. Provedli pak přísnou prohlídku: prohledali i svatostánek v kolejní kapli. Když ničeho nenašli, přinutili bratry, aby ihned opustili klášter, kde se zakrátko usídlilo 200 milicionářů.

V Cambrils, kde bydleli novici a studenti kongregace ve dvou kláštorech tohoto přímořského města, byli tito po vypuknutí revoluce vyhnáni a přinuceni vstoupiti na loď. Ta zmizela brzy s obzoru a nikdo neví, co se stalo s nedobrovolnými cestujícími. Tři řeholníky však ponechali v Cambrils: dva z nich, duchovní správce dvou ústavů, zastřelili; třetí, starý rektor, trpící srdeční vadou, se zhroutil a zemřel hrůzou nad těmito výjevy.

Poslední ústav školských bratří, který se stal jevištěm hrozných činů černých a rudých band, je v Premia de Mar: požár ho zničil částečně, ale sousední kostel, v němž byly ostatky jednoho z největších vychovatelů španělských, Fratela Miguela — proces jeho blahořečení se právě v Římě projednává — byl úplně zničen.

Z ostatních ústavů chybí zprávy. Byly obavy

o osud 7 bratří ze San Seloni, o nichž nebylo stopy. Nyní došly zprávy o nich z Francie, kam se utekli po dramatické odyssei. Pěšky, v přestrojení za uhlíře, kočího neb cestaře, provozující tak nazdařbůh svá řemesla, mířili k hranicím, které nakonec překročili.

Francouzský řeholník.

Vražda bratra Chamayou byla spáchána dne 20. srpna za zvláště kriminálních okolností, když se chtěl vrátiti do Andory, opatřen řádnými papíry.

Bratr Samuel — tak znělo jeho klášterní jméno — který byl už deset let ředitelem školy v La Seu d'Urgel, žádal na začátku srpna u francouzského konsula v Barceloně cestovní pas, aby se mohl vrátit do Francie. Pas mu byl zaslán. Dostal i povolení k odjezdu od místního revolučního výboru. S potřebnými papíry a oděn v občanský šat usedl ještě s jedním knězem, taktéž v občanském šatě, do autobusu, jezdícího pravidelně do Andory.

Několik minut později přihnalo se auto s pěti teroristy — velmi pravděpodobně cizími — jimž byla přítomnost bratra Chamayou i druhého andorského kněze, vykonávajícího svůj úřad ve Španělsku, hlášena.

Když auto předjelo autobus — bylo to stále

ještě na španělské půdě — dal jeden z individuů řidiči autobusu rozkaz zastaviti; obrátiv se pak k bratru Chamayou a k druhému knězi, ukázal jim své auto s těmito slovy:

— To je váš vůz a nikoliv tento autobus; pojdte s námi.

Při tom hrozil puškou. Takto byli oba, když již byli skoro v Andoře, přinuceni nastoupiti do auta, které se vrátilo a zastavilo nedaleko statku jménem Cortinglès. Zde byli oba bez soudu zastřeleni a jejich vrahové nařídili majiteli dvora, aby mrtvoly pochoval.

Dodáváme, že ostatní bratři z la Seu d'Urgel odjeli koncem měsíce července a dostali se šťastně do Andory.

Bratr Samuel Chamayou odložil tehdy svůj odjezd, poněvadž nechtěl opustiti nemocného, který byl svěřen jeho péči.

Bratři sv. Jana z Boha.

Deník argentinského řeholníka P. Adolfa Munné z řádu bratří sv. Jana z Boha, ředitele nemocnice pro námořníky v Calafellu u Barcelony, nám předvádí bez literárních okras, ale s pečlivou přesností tragedii, kterou prožilo Katalánsko.

Je to několik stránek malého zápisníku, který zachránil argentinský řeholník, když jako cizinec

unikl zuřivosti extremistů, kteří před jeho zraky zabili všechny jeho spolubratry.

Zde uvádíme konec tohoto dokumentu, jehož přesnost potvrzuje *l'Osservatore Romano*:

30. července. — O 9 hodinách ráno nás shromáždili ve vrátnici. Skupina našich dozorců se rozšířila o několik žen pochybné pověsti. Říkají nám: „Našli jsme personál pro nemocnici. Ti z vás, kdož chtějí býti našimi soudruhy, mohou zůstat s námi: zajišťujeme jim svobodu; budeme s nimi nakládati jako s občany z lidu a nebudou míti žádných obtíží. Ti, kdož chtějí odejít, mohou tak učiniti, ale nezodpovídáme za jejich životy, vyjma Argentince, který může jít do Barcelony. Můžete se převléci a ponechat si peníze potřebné na vlak a k návratu ke svým příbuzným; vše ostatní zůstane nemocnici. Máte hodinu na rozmyšlenou.“

Shromažďujeme se pak v místnostech noviciátu. Otec představený nám nařizuje zničit cestovní pasy, v nichž jsou naše fotografie v řeholním šatě. Radí nám také, abychom nebrali sebou medailonky, kříže a jiné náboženské odznaky a omezili počet zavazadel na nejmenší míru.

Za hodinu jsme zase ve vrátnici. Předtím jsme se plačícce objali a rozloučili s kaplí noviciátu. Oznamuje se nám, že kromě řeholníků našeho

kláštera jsou mezi námi ještě další: jesuita P. Francisco Rubio, vicesuperior naší kongregace Adéodat Corominas, dva bratři laici téhož jména, Mattia a novici bratři Manuel, Almodovar, Fernandez, Juan Baillon a Celestino. Jako Argentinci mně bylo povoleno, že mohu si vzít všechna zavazadla, veliký kufr, dvě brašny a malý batoh. Odebírají nám ještě všechny peníze až na deset peset a pak nás nechají odejít k nádraží.

Rozdělujeme se na dvě skupiny: jedni jdou do Saint-Vincent a druzí do Calafellu na nádraží. Před nádražím nám skupina ozbrojených mužů vstupuje do cesty a nařizuje nám, abychom všichni šli do Saint-Vincent. Zanechávám svá zavazadla, беру si jen malou brašnu a jdu s ostatními. V Saint-Vincent jsou již shromážděni naši ostatní bratři; je nás celkem 23.

Nechají nás nastoupiti do autobusu a mne posadili úplně dopředu, patrně s ohledem na mé konsulární papíry. Zase nás vezou do Calafellu. Na okraji vesnice nás zastavuje skupina deseti „pistoleros“, jedoucích na kamionu. Nařizují našim nejmladším bratrům Onofriu, Danielu Joachimimu a Felixovi sestoupiti.

— Děti nebojte se, zavezeme vás domů. Ať ostatní také vystoupí! A obrátivše se ke mně, praví: Zůstaňte s řidičem.

A tak odvádějí všechny, vyjma mne. A za ně-

kolik minut zasypali celým krupobitím kulek mé spolubratry. Je vše skončeno? Nikoliv. Třem bratřím se podařilo uprchnouti do hor. Nové kulky hvízdají. Když se „pistoleros“ vracejí, vypravují, že i ti poslední jsou mrtvi: jediný jen zmizel.

Následuje pak listina mrtvých. A autor tohoto dokumentu dodává:

„Pokud mne se týče, dostal jsem se po mnohém nebezpečí a utrpení na argentinský konsulát a odjel jsem na anglické lodi do Marseille, kde jsem u svých řádových bratří.“ — Podepsaný: Fra Adolfo Munné, kněz a novic.

Salesiáni.

V oficiálním dopise, který vyšel v čele posledního *salesiánského Věstníku*, oznamuje generální superior P. Ricaldone zavraždění „patnácti salesiánů, nyní již bezpečně zjištěné“.

„Obáváme se ještě, dodává, aby nebyl celý personál našeho kláštera v Malaze také vyvražděn a aby i jiné nestihl podobný osud. Provinciál z Barcelony Don Joseph Calasanz byl po uvěznění se 37 spolubratry bídne zabit.“

„Salesiáni a sestry z řádu Panny Marie ustavičné pomoci z 35 klášterů jsou rozprášeni a k smrti uštváni. Je obava, že dalších čtyřicet klášterů bylo zapáleno a vypleněno.“

Totéž číslo *salesiánského Věstníku* přináší ještě tyto zprávy:

V Barceloně byl veliký klášter Sarria, jeden z největších této kongregace čítající 500 žáků, zabrán vládou, která se všeho zmocnila: oltáře, sochy, zpovědnice, kazatelna byly zničeny a pro-
vazem byla stržena socha Panny Marie, která zdobila průčelí kostela.

Klášter v Barceloně — Rocaforte, v němž se dostalo bezplatného vyučování 600 dělnických dětí, byl zapálen i s přilehlým kostelem.

Na návrší Tibidabo u Barcelony, kde se třicet-
šest let pracovalo na vybudování národní sva-
tyně Božského Srdce Páně, bylo vše zapáleno a
zničeno komunistickou milicí, jejíž tvrdošíjná zu-
řivost šla tak daleko, že strhla i monumentální
bronzovou sochu Srdce Ježíšova, osm metrů vy-
sokou.

Koleje v Alcoy, v Alicante, v Gerone, v Ma-
taru, ve Valencii a ve Villène byly zabrány a
zabaveny vládou, která po vypálení kostelů a
zničení všech náboženských odznaků použila těchto
místností pro komunistické školy, nemocnice atd.

O Madridě, odkud už nemáme přímých zpráv,
víme jen tolik, že všechny ústavy salesiánské:
čtyři veliké chlapecké a dva dívčí Panny Marie
ustavičné pomoci, byly zpustošeny a zabrány
vládními přívrženci.

Jsou veliké obavy o osud salesiánských klášterů v Baracaldu, v Bilbao a v Santanderu.

V Andalusii byly zpuštěny a komunisty zabrány kláštery v Alcalé a v Guadaíře, v Malaze, v Moronu a v Ronde. Jsou tam 'také lidské oběti. Již nyní je známo s určitostí, že ředitel salesiánské koleje v Ronde, don Antonio Torrero, jakož i don Enrico Canuit, byli zavražděni extremistickými milicionáři.

V Moronu ředitel don Giuseppe Limon, P. Don Antonio Fernandez a koadjutor Giuseppe Blanco byli taktéž zavražděni, tak jako v Barceloně don Sergio Cid z kláštera Sarria.

Kapucíni.

Poslední zprávy, které jsme obdrželi, týkají se řádu kapucínského, který měl své kláštery v pěti provinciích: v Andalusii, v Kastilii, v Naváře, v Katalánsku a ve Valencii. V Granadě a v Andalusii byly dva kapucínské kláštery zabrány anarchisty a přeměněny v kasárny; osm řeholníků, jimž se nepodařilo včas uprchnouti, bylo zavražděno.

V provincii Kastilii, v Madridě, byl klášter kapucínský taktéž zabrán lidmi z „Frente popular“ a přeměněn v nemocnici. Přilehlý kostel byl hrubě znesvěcen a se vším vnitřním zařízením vypálen. Šest řeholníků bylo zastřeleno. „Serafín-

ská kolej“ byla taktéž přeměněna v kasárnu, její obyvatelé byli uvězněni a představený zastřelen.

V provincii Valencii nezůstalo ze tří klášterů nic, než hromady trosek; superior P. Melchior, jeden z nejslavnějších kazatelů španělských, byl odvezen do Alicante, kde byl uvězněn.

Ještě horší věci se staly v Katalánsku. První klášter řádu kapucínského, na který rudí útočili hned v den vypuknutí revoluce, byl klášter Notre-Dame de l'Aynde v Barceloně: vyplenili jej a pak jej zapálili. Druhého dne vyplenili klášter Notre-Dame de Pompei, ve kterém, mimo jiné, byly spáleny obrazy obrovské umělecké ceny a knihovna. Jedině holá budova byla zachráněna, ve které pak zařídili nemocnici.

Klášter de Sarria byl, jako ostatní, po vyplenění zapálen a zbořen tlupou anarchistů z Murcie, kteří svou surovostí získali hroznou pověst. Kláštery v Olotu, v Manrèse, v Igualadě, v Arenys de Mar a v Borjas Blanca potkal ve stejné době tentýž osud; klášter v Taragoně byl zpuštěn a pak zabrán pro anarchistické železničáře.

Jen několika slovy se zmiňujeme o tom, jak žháři a plenitelé nakládali s řeholníky těchto klášterů. Všichni, kdož nemohli včas prchnouti, byli vláčeni před zvláštní výbory, sestavené z různých extremistů, kteří si přivlastnili právo souditi. Proces sestával obyčejně z výslechu obvině-

ných, někdy i několika svědků, kterým se mělo zjistiti, že obžalovaní jsou řeholníky. Tohoto paskvilu souzení však zůstali ušetřeni ti, jež netrpěliví „vykonavatelé spravedlnosti“ zavraždili na potkání všude, kde své oběti našli.

Mezi těmito mučedníky se hlásí v Manrèse P. Oriol z Barcelony. Než ho zabili, bavili se jeho vrahové tím, že mu vytrhali vousy a když jeho obličej byl jednou krvácející ranou, vyzvali ho, aby se rouhal Bohu, Panně Marii a svatým. P. Oriol odpověděl zapěním *Te Deum*. Přivázali ho pak ke stromu, bičovali ho a nakonec ho zasy-pali kulemi.

Totéž se opakovalo u superiora kláštera v Manrèse P. Benita de Santa Colorna.

V Arenys de Mar byl mezi zavražděnými kapucíny i jeden slepý bratr Prudent a nemocný P. Ezechiel de Mataro. V Sarrie byli zavražděni P. Firmin de la Cot, bývalý provinciál, P. Modeste de Mieras, profesor theologie, P. Vicente de Peralta, autor významných děl literárních a filosofických, P. Agostino da Montelar, provinciál, mladý student bratr Marcol a ještě dva řeholníci.

Skupina čtyř Otců Kapucínů, jimž se podařilo dostat se v Barceloně na nádraží, odkud chtěli odjet do Geronu, byla zavražděna při nastupování do vlaku. Zde jsou jejich jména: P. Michal de Vianya, P. Georges de Santa Pau, P. Eloy de

Vianya a P. Cyprien de Tarressa. Ani vysoké stáří nedovedlo působiti na vrahy. Tak zavraždili v Tarragoně sedmdesátiletého P. Alfonse-Marie de Ager spolu s bratrem Felinem de Portosa.

Všechny pokusy o zjištění osudu pěti Otců Kapucínů z Igualady zůstaly bez výsledku. Poněvadž však byli odvečeni na vězeňskou loď *Uruguay*, lze míti za to, že byli taktéž zavražděni; byl mezi nimi P. Armengol de Sarria, superior v Tarragoně. Šestému Otcí Kapucínu z Igualady, Argentinci, přispěl zákrokem konsul republiky argentinské, takže byl zachráněn.

Jenom malý počet Otců Kapucínů zachránil se útekem do Francie aneb do Italie. Ostatní, kteří jsou ještě na živu, jsou v úkrytu, ale ve stálém nebezpečí. Jediná provincie činí výjimku: Navarra, která, jak známo, je v rukou „bílých“.

Světské duchovenstvo.

Další doklady přibývají: týkají se světského duchovenstva, jehož mučednictví nebylo o nic menší než utrpení řeholníků.

Svědék, který procestoval mnohé provincie, nám píše: „Ještě dnes lze viděti v silničních příkopech, na okrajích lesů, ba i na březích řek mrtvoly zavražděných kněží, jimž nebyla dána ani poslední čest pohřbení. Mnohé mrtvoly jsou hrozně zohaveny, břicha rozpáraná; mnohé visí na stro-

mech. Jiné zase jsou zuhelnatělé, poněvadž oběti byly poznenáhlu upáleny. Nemůžeme ani vysloviti, jak hrozně byli mnozí kněží před smrtí zmrzačeni.“

K nesčetným případům, které jsou již známy a svědčí o hanebnostech spáchaných tak zvanými obránci „španělské demokracie“, můžeme dnes připojiti další.

V kraji Villefranche de Panades bylo jedena-
dvacet farářů: dva, nejvýše tři unikli zavraždění. V Olotu P. Fallo, vedle svých kněžských povinností, učil děti hudbě. Když ho zatkli, svlékli ho úplně do naha a upálili ho za živa. K rozdělání ohně použili vrahové jeho kněžského šatu, namočeného do benzínu.

V témže kraji byl hrozně mučen P. Miralpeix, bratr ctihodné představené kláštera sester Dominikánek. Ležel těžce nemocen na svém lůžku. Když ho po krátké prohlídce prohlásil komunistický lékař za zdravého, byl vyvlečen z postele a vyslýchán rudým „tribunálem“. Kněz, který již věděl, jaký osud jej čeká, stále opakoval: „Ať žije Kristus-Král!“ Hned ho popravili.

Obyvatelé z Olires vypravovali, co potkalo jejich faráře. Po prvním poplachu mu rudí slíbili, že na něho nesáhnou. Přes to ho vlekli před jakýsi tribunál a cestou po něm stříleli. Klesl k zemi, ale ještě nebyl mrtev. Vrahové zasedli

kolem něho, zapálili si doutníky a čekali až zemře. Když dokouřili a farář ještě dýchal, do-
razili ho.

*

*

*

Je třeba ještě pokračovati? Hrozná a ukrutná ohavnost všech těchto zpráv nás naplňuje bolem a sklíčeností... Zdá se, že Katalánsko skutečně překonalo všechny ostatní provincie v těchto nelidských ukrutnostech. A to jsme ještě nemluvili o bohoslovcích. Uveďme aspoň bohoslovce z Tar-ragony, jejichž krev tekla na stupních oltáře velikého chrámu, v němž doufali naléztí útočiště.

Všude, kde se tyto události odehrály a kde vládnou lidé z „Frente popular“, prožívá Špa-nělsko doby katakomb. „Eucharistie — píše je-den zpravodaj — jest přinášena prostými věří-cími nemocným, umírajícím a uvězněným. Jen tajně v úkrytu některých domů aneb v pod-zemních chodbách se ještě slouží mše svatá.“

G. W. v *l'aube* z 29. října 1936.

Proslov J. S. Pia XI. ke španělským uprchlíkům (14. září 1936).

14. září 1936 přijala J. S. Pius XI. skupinu 500 španělských kněží, řeholníků a laiků, kteří uprchli do Itálie v čele s biskupy z Urgelu, z Vich, z Tortosy a z Kartagény.

Audience se konala ve švýcarském sále. Příchod Velekněze byl uvítán vřelým potleskem, na nějž papež odpověděl otcovským pokynem ruky.

Kardinál státní sekretář Eugenio Pacelli sám představil přítomné osoby Sv. Otci a pronesl krátký pozdrav.

Potom ihned učinil Velekněz tento projev:

Drazí synové, kteří jste museli uprchnouti z vašeho a Našeho drahého a tak těžce zkoušeného Španělska, vaše přítomnost vyvolává v srdci takový shluk pocitů, tak pronikavě si navzájem odporujících, že není vůbec možno vyjádřiti je způsobem, který by vhodně odpovídal nynějším událostem. Museli bychom současně plakati vnitřním a nevyslovitelným smutkem, který Nás naplňuje a zpívati chvalozpěv líbezný a hrdý radosti, která Námi prochvívá.

*Velké utrpení španělských uprchlíků —
sláva a obdiv Církve.*

Přišli jste, drazí synové, abyste s Námi sdělili veliké utrpení, kterým jste prošli, utrpení, jehož viditelné znaky a stopy jsou ve vašich slovech a na všem, co je vaše. Jsou to znaky a stopy velkého boje a útrap, které jste podstoupili, vydávající se tak obdivu očí a úctě celého světa.

Vy, kteří jste byli pronásledováni a zbaveni všeho, vy, kteří jste byli vyháněni a hledáni, abyste byli popraveni, v městech i vesnicích, v příbytcích lidských i v osamělosti hor, skýtáte podívanou podobnou té, o níž rozjímal Apoštol pln nadšení, že mohl býti jejím svědkem a vyřkl světu ono hrdé a nádherné slovo, jímž prohlásil zemi za nehodnu míti takové syny. 'Vy přicházíte Nám vysloviti svůj jásot nad tím, že jste byli uznáni hodnými, jako první apoštolové, trpěti *pro nomine Jesus*. Přišli jste Nám vyjádřiti svou blaženost — velebenou již prvním papežem, když snášel potupu ve jménu Ježíšově — poněvadž jste křesťany. Co by řekl, co můžeme My říci k vaší chvále, ctihodní biskupové a kněží, pronásledování a mučení pro svůj úřad služebníků Kristových a rozdavačů tajemství Božích: *Ut ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei? ...*

To je celá zář křesťanských a kněžských ctností, hrdinství a mučednictví, skutečného mučednictví v posvátném a slavném toho slova smyslu. To je mučednictví, jdoucí až k obětování nejnevinnějších životů, ctihodného stáří a nejranějšího mládí; mučednictví tak hrdinsky šlechetné, že žádá o místo mezi oběťmi na voze, které kat veze na popravu!

Vidíme vás v tomto nadlidském světle a vyslovujeme vám posvátnou a obdivuhodnou úctu všech, i těch, kdož nemajíce Naší víry, v níž po dvacet století sídlí tajemná ctnost Boží, zapalující a udržující toto světlo, zachovávají smysl důstojnosti a velikosti lidské. Ó drazí synové! Jste hodni obdivu všech, ale zvláště obdivu Našeho, poněvadž vzhledem k otcovství, které Nám přiznal Otec nebeský, můžeme a musíme si osobiti toto krásné božské slovo: „*Filius sapiens laetificat patrem.*“

*Skvělé zadostučinění za ohavnosti spáchané těmi,
kdož bojují proti Bohu.*

Objímajíce zrakem i srdcem vás všechny, kteří jste přítomni a všechny vaše druhy v utrpení a v mučednictví, můžeme a musíme vám říci slovy Apoštola k vašim prvním předchůdcům v mučednické slávě: „Má radost a má koruna“ a to nejen má, ale Boha samého, který podle veleb-

ného a slavného vidění velikého proroka Isaiáše učinil svou milostí a svou rukou každého z vás; korunu slávy a královského diadému: *Et eris corona gloriae in manu Domini et diadema regni in manu Dei tui.*

Jak nádherné jest ono zadostučinění, které jste vy, drazí synové, poskytli a ještě poskytujete božské velebnosti v tolika zemích a také ve Španělsku, zadostučinění neuznané, zapřené, hanobené, odmrštěné a posmívané tisícovým hrozným způsobem a v tak velkém počtu. A jak jest toto vaše zadostučinění věrnosti, cti a slávy potřebné, prozřetelné a milé Bohu, zvláště v těchto dnech, jimž jest vyhrazen tento nový hrozný výkřik: „Bez Boha, proti Bohu!“

Veliké apokalyptické vidění.

Ale všechn tento jas a všechn odlesk hrdinství a slávy, jež nám, drazí synové, přinášíte a připomínáte, Nám s neodvratnou nutností ještě jasněji ukazují, jako ve velikém apokalyptickém vidění, ta zpusťování, popravy, zneuctění a krveprolití, jehož jste, drazí synové, byli svědky a oběťmi. Vše, co bylo nejlidštěji lidské a nejbožštěji božské, osoby, instituce a svaté věci, neocenitelné a nenahraditelné poklady víry, křesťanského pokoje, vzdělanosti a umění, velmi vzácné předměty antického umění, velmi svaté reli-

kvie, důstojnost, svatost a lidumilná činnost životů zcela zasvěcených milosrdenství, vědě, bliženecké lásce, osobnosti velmi vysoko postavené v posvěcené hierarchii, biskupové i kněží, svaté panny, laici všech tříd a stavů, úctyhodní starci i první květy života, dokonce i vznešený a posvátný klid hrobů, všechno bylo přepadeno, zpusťeno a zničeno nejhnusnějším a nejbarbarštějším způsobem. A v tomto bezuzdném zmatku, jakého jsme nikdy neprožili, se rozpoutaly síly tak divoké a ukrutné, že se tážeme, zdali jsou vůbec ještě vysvětlitelné, když už neříkáme lidskou důstojností, aspoň lidskou přirozeností, jak se domníváme, beztak již ubohou a hluboce kleslou.

Bratři zabili své bratry!

A nad tímto zmatkem a výbuchem bezmezného násilí, nad všemi těmi požáry a masakry se ozývá hlas, zvěstující světu novinu vsutku ohavnou: „Bratři zabili své bratry...“ Občanská válka, válka mezi syny téže země, téhož národa a téže vlasti!

Můj Bože, vždyť válka je i za nejpříznivějších podmínek tak hrozná a nelidská! Člověk hledá člověka, aby ho zabil, aby zabil co nejvíce lidí, aby mu uškodil i všemu, co je jeho a to prostředky stále působivějšími a vražednějšími. Co říci pak o válce mezi bratry?

Bylo správně řečeno, že krev jediného člověka prolitá rukou bratrovou je hroznou věcí po všechny věky a pro celou zemi; ale co lze říci o tomto bratrovražedném krveprolévání, jež nemá konce?

A přece je ještě bratrství, které jest nekonečně posvátnější a drahocennější než bratrství lidí a národů: jest to bratrství, které v Kristu Spasiteli a v úctě ke katolické Církvi, mystickému Tělu Kristovu, spojuje svrchovaný poklad všech dobrodiní Vykoupení.

A právě toto nejvyšší bratrství vytvořilo křesťanské Španělsko. Dnes toto bratrství nejvíce trpí a bude ještě mnoho trpěti v nynějších zmatcích.

Satanská příprava.

Vidíme, jak satanská příprava roznítla obrovskou měrou v sousedním Španělsku plameny nenávisti a nejdivočejšího pronásledování Církve a katolického náboženství, jak i odpůrci sami přiznávají, jen proto, že Církev jest jedinou opravdovou překážkou rozpoutání sil, které se již uplatnily hrozným způsobem při pokusech o zvrácení všeho řádu od Ruska k Číně, od Mexika až k Jižní Americe. Byly to pokusy, jimž vždy předcházela, aneb které neustále provázela světová, vytrvalá a velmi hbitá propaganda na dobývání celého světa.

Naléhavá povinnost.

Zde vidíme ovoce těchto nesmyslných a zákázných myšlenek, které mají za účel, aby svedené a popuzené masy ozbrojily a hnaly proti všem lidským i božským zřízením. To vše se dostaví s osudnou nutností a za podmínek a v rozměrech mnohem hroznějších, nebudou-li všichni, jimž tato povinnost přísluší, pro mylné výpočty a falešné zájmy, pro zhoubné žárlivosti a sobecké touhy po osobních výhodách včas užívati všech obranných prostředků.

Jsouce účastni onoho universálního a božského otcovství, které obepíná všechny Bohem stvořené, krví jeho božského Syna vykoupené a pro Boha určené duše, onoho otcovství, které připojuje tolik vznešených vztahů a tolik povinností lidské vzájemnosti, nemůžeme učiniti méně, než vysloviti ještě jednou v tomto shromáždění, které vaší účastí je tak slavnostní a dojemné pro nesmírnost vašeho utrpení, nemůžeme, pravíme znovu, učiniti méně, než vysloviti svůj otcovský bol, jak všeobecně nad tolikerým zlem a zpustošením, tak zvláště nad tolikerým hromadným vražděním mezi bratry, nad tolika urážkami důstojnosti křesťanského života, nad tolika rouhavým znesvěcováním a hanobením nejsvětějšího a nejdražšího dědictví velmi šlechtného a Nám tak drahého lidu.

Velmi vážná poučení.

Ale, drazí synové, události, které vaše přítomnost připomíná a dokazuje, nejsou jen výmluvným řetězem ničení a krveprolévání, ale i školou, jež skýtá Evropě a celému světu vůbec velmi vážná poučení.

Papež poukazuje na úklady nastrojené katolíkům rozvratnými silami.

Smutné události ve Španělsku ukazují a předpovídají celému dnešnímu, rozvratnou propagandou obklopenému a mučenému světu, ale zvláště Evropě, v této chvíli tak hluboce zmatené a otřesené, jakými strašlivými násilnostmi jsou ohroženy základy každého pořádku, každé osvěty a vzdělanosti.

Je zcela pravdou, že toto nebezpečí je tím vážnější, živější a působivější, že vyplývá z hluboké nevědomosti a neuznávání pravdy a dále ze vskutku ďábelské nenávisti proti Bohu a proti lidstvu, vykoupenému Synem Božím, proti náboženství a katolické Cirkvi.

Toto stanovisko bylo tak často vysloveno a uznáno, jak jsme již řekli, že je zcela zbytečné to znovu dokazovati, zvláště při výmluvnosti událostí ve Španělsku. Není však zbytečno, ba naopak, jest velmi vhodné, svrchovaně potřebné a ostatně naší povinností, abychom celý svět

varovali před úklady, jimiž hlasatelé rozvratných myšlenek se snaží vytvořiti možnosti sblížení s katolíky a získati je k nějaké spolupráci. Činí tak s poukazem na rozdílnost mezi ideologií a praxí, mezi myšlenkou a skutkem, mezi řádem hospodářským a mravním. Jsou to úklady krajně nebezpečné, vynalezené a určené jen k oklamání a odzbrojení Evropy a celého světa ve výlučný prospěch nezměnitelných programů nenávisti, rozvratu a ničení, které Evropu i svět ohrožují.

Je také pravdou, že v tomto novém hlásání a uplatňování se zvláštní nenávisti proti náboženství a katolické Církvi, jak se projevilo v tragických událostech španělských, je ještě jiné vzácné a nesmírně spásonosné poučení pro všechny, kdož nechtějí zavíratí oči před světlem a zahynouti.

*Jedinou překážkou rozvratných sil:
nauka katolická.*

Je tedy jisto a nad slunce jasnější, — přiznávají to ostatně sami rozvratníci, kteří jsou vždy zajedno, když jde o ohrožování všeho — že jedinou a skutečnou překážkou jejich zhoubného poslání je nauka křesťanská, soustavné uplatňování křesťanského života, jak tomu učí náboženství a Církev katolická.

To znamená docela zřetelně a jasně, že všude,

kde se bojuje proti Církvi katolické a náboženství katolickému a jeho blahodárnému vlivu na jednotlivce, na rodinu a na masy, bojuje se v souhlase s rozvratníky, v jejich prospěch a pro tentýž zhoubný výsledek.

To znamená dále, že tam, kde se způsobem úskočným, případně násilným, umělým a nepřímým rozlišováním mezi náboženstvím katolickým a náboženstvím politickým činí obtíže, překážky a znemožňuje celkový vývoj, rozsah a vliv náboženství katolického a Církve katolické, která vykonává oprávněně své božské poslání, podporuje a usnadňuje se stejnou měrou vliv smrtonosného díla rozvratných sil.

Není to po prvé, že vyslovujeme a doporučujeme všem, zvláště všem zodpovědným, tyto velmi vážné úvahy. V tak důležité chvíli evropských a světových dějin, jsouce při Svém stáří tak blízcí hodině, kdy budeme vydávati počet poslední, chtěli Jsme použítí vaší přítomnosti k obnovení těchto úvah.

Není povolanejšího svědectví nad vaše, drazí synové, ježto je to svědectví, které jste sami prožili v tom, co jest vám nejdražší, ve vaší vlasti a poznali pohromu a zlo, které vás všechny ohrožuje.

Řeklo se v poslední době, že náboženství katolické a Církev katolická prokázaly svou ne-

schopnost a nezpůsobilost odvrátiti tyto pohromy a neštěstí a jako důkaz byl uváděn příklad Španělska a ještě jiných zemí.

Poznámka Manzoniho odpovídá plně na tuto námitku: „K ospravedlnění Církve není třeba se uchýlovati k příkladům. Stačí prozkoumati její zásady.“ Poznámka je správná a hluboká a tím i jasná. Dejte Nám opravdu společnost, v níž by mohly býti upřímně a svobodně, bez překážek rozšiřovány zásady, jež Církev a katolické náboženství nepřestává hlásati a ukládati za pomoci zákona. Dejte Nám společnost, v níž by tyto zásady měly působiště a možnost plného uplatnění bez protiv i se všemi teoretickými a praktickými pravidly, které z těchto zásad vyplývají jako oprávněný důsledek a nutný výsledek a tážeme se, zdali Církev a náboženství mohou ještě lepšími prostředky přispěti k blahobytu jednotlivce, rodiny a společnosti.

Církev a náboženství činí více a působí lépe tím, že poskytuje všem, kdož jsou dobré vůle, prostředky, aby z těchto zásad a z těchto pravidel čerpali všechno praktické dobro, jehož tajemství a plodnou sílu obsahují na základě božské milosti a svátostí v křesťanském životě, jenž jest nástrojem a prostředkem veškeré milosti.

Překážky v blahodárném působení Církve.

Zůstávají, bohužel, hrozné možnosti nedbalosti a lenivosti, odporu a vzdoru, které jsou důsledkem lidské svobody; kolik to věcí má právě v tom své vysvětlení i svůj původ a to nejen bez jakéhokoliv účastenství náboženství a katolické Církve, ale v plném a neustálém rozporu se vším, co učí a v odpírání tomu, co se tato Církev všemi prostředky, které má po ruce, snaží vtěliti ve skutky vyplývající z opravdu křesťanského života.

Ale musíme ještě upozorniti na jiná vysvětlení a příčiny toho, co by se chtělo připočísti nedostatku působení katolického náboženství a katolické Církve.

Hrozná zodpovědnost těch, kteří umlčují a zotročují katolický tisk.

Co může činiti Církev katolická, ne-li litovati, protestovati a prositi, když vidí, že se jí na všech stranách uzavírá cesta a kladou se jí překážky v přístupu do rodiny, k mládeži a k lidu, tedy právě do prostředí, kde je nejvíce potřebí její přítomnosti a jejího působení jako Matky a učitelky?

Co může tedy Církev dělati více, když katolický tisk, určený k rozšiřování a hlásání učení a k obraně základních křesťanských zásad, které

jedině Církev katolická má a hlásá, jsouc jediným věrným opatrovníkem opravdového a celého křesťanství, co může činiti katolická Církev více, když tento tisk je uzavřen do kostela a na kazatelnu, při čemž je vydán podezírání a opatřením velmi tísnivým, zatím co všechna svoboda, všechny výhody, nebo aspoň veškerá shovívavost jsou vyhrazeny tisku, jehož poslání a určení se jeví v tom, že směšuje, falšuje a překrucuje vše proti Církvi, jejím zásadám, pravidlům a zřízením až k samému hlásání náboženství a křesťanství nové výroby?

Naléhavé povinnosti veřejné moci.

Jak obrovskou měrou se znemožňuje blahodárné dílo náboženství a Církve katolické tím, že se kladou překážky, které oslabují její vliv a skoro znemožňují uplatnění křesťanského života a plnění povinností, které Církev ukládá k udržování vnitřního a duchovního života v ustavičné a šílené vichřici dnešních dnů, která žene mládež, a nejen mládež, k věcem zevním a hmotným. A ještě horší je konečně všeobecná záplava nemravnosti, která se každodenně snaží zlomit veškeru vážnost zákona. Z velikého počtu duší vyprchal jakýkoliv pocit studu a důstojnosti, stejně jako pocit svědomitosti a zodpovědnosti.

za tolik těžkých a ustavičných pohoršení! *Miseros facit populos peccatum.*

Zde jest nepochybně veliká a hrozná zodpovědnost, která spočívá na těch, kteří neplní svých povinností, zvláště veřejných, když nepoužijí všech léků a možných prostředků k odstranění tak tíživých zel.

Známe, bohužel, další vážné a četné překážky v různých oborech lidské činnosti veřejného i soukromého života, které se staví proti plně působivé činnosti a vlivu katolického náboženství a katolické Církve, ale chceme se spokojiti s těmito pokyny a nezdržovati již více otcovské požehnání apoštolské, o které jste žádali společného Otce vašich duší, Náměstka Ježíše Krista, požehnání, které žádáte, drazí synové, s takovou vírou a které vám chce také váš Otec z plna srdce uděliti, poněvadž si je zasluhujete z mnoha vznešených důvodů.

A tak, jak si to přejete, chceme a prohlašujeme i My, aby se Naše žehnající víra šířila a zasáhla všechny vaše bratry v utrpení a ve vyhnanství, kteří by rádi byli s vámi a není jim toho dopřáno.

Víme dobře, jak jsou roztroušeni a možná, že i v tom božská Prozřetelnost sleduje svůj vznešený cíl. Tato Prozřetelnost vás chtěla na tolika různých místech, abyste tam přinesli, s bolestnou

zvěstí o událostech soužících vaše i Naše tak drahé Španělsko, osobní a živé svědectví o hrdinské přichylnosti k víře vašich bratří, kteří po stech a tisících (a vy také patříte k těmto slavným řadám) rozmnožili vyznavače a mučedníky v tak slavné již martyrologii Církve ve Španělsku.

Toto hrdinské vyznání vedlo také (dověděli jsme se o tom s nevýslovným potěšením) k slavnému a zbožnému pokání a k rozsáhlému a hlubokému probuzení křesťanské lásky a křesťanského života, zvláště v dobrém lidu španělském a je také radostnou předzvěstí a východiskem k lepším věcem a k šťastnějším dnům celého Španělska.

Tomuto tak dobrému a věrnému lidu, celému drahému a šlechetnému Španělsku, které tolik trpí, patří Naše požehnání, tak jak k němu jdou a ještě půjdou Naše každodenní modlitby až do úplného a konečného návratu klidu a míru.

Požehnání papeže pro obránce pořádku.

Povzneseno nad všechny politické pohnutky pozemské splývá Naše požehnání zvláště na všechny ty, kteří se ujali těžkého a nebezpečného úkolu obrany a obnovy práv a cti Boží a náboženství, to jest práva a důstojnosti svědomí, první to podmínky a nejpevnější základny každého lidského a sociálního blahobytu.

Úkol to těžký a nebezpečný, pravíme, poně-
vadž horlivost a těžkost obrany velmi snadno
vede k přehmatům a křivdám. Při tom se mohou
lehce objeviti i úmysly méně upřímné a sobecké
i stranické zájmy, které svými zásahy kalí a
porušují celý mravní základ akce a všechnu zod-
povědnost.

Naše otcovské srdce nemůže zapomenouti, na-
opak vzpomíná více než kdy jindy v této chvíli
a s pocity nejživější vděčnosti všech těch, kteří
s čistým úmyslem z upřímného rozhodnutí se
snažili zasáhnouti ve jménu lidskosti. Naše vděč-
nost nebyla o nic menší proto, že se jejich snahy
nepotkaly vždy s úspěchem.

*Papežova modlitba za syny, kteří se k němu
chovali nepřátelsky.*

A ostatní?

Co říci o všech těch ostatních, kteří přece
jsou a zůstávají také Našimi syny, ačkoliv Nás
pronásledují ve věcech a v osobách, které Nám
jsou nejdražší a nejsvětější a to skutky a způ-
soby krajně krutými a hnusnými? Výrazy a způ-
soby nanejvýš urážlivými pro vlastní Naši osobu,
jak jim to vzdálenost dovolovala, chovali se
k Nám nikoliv jako synové k otci, ale jako ne-
přátelé k nepříteli zvláště nenáviděnému.

Drazí synové, máme příkázání a příklady,

které se mohou zdáti příliš povznesené nad samu ubohou lidskou přirozenost, než aby mohly býti následovány a poslouchány, ale jsou tak krásné a přitažlivé pro křesťanskou duši, že nemůžeme ani na okamžik váhati, co máme činiti: milovati je, milovati je zvláštní láskou, plnou soustrasti a milosrdenství. Milovati je, a nemohouce činiti více, modliti se za ně, modliti se, aby jasná představa pravdy se vrátila v jejich mysl a aby srdce se znovu otevřela přání a bratrskému hledání skutečného blaha. Modliti se, aby se vrátili k Otci, který je očekává, a aby jejich návrat byl nejradostnějším svátkem. Modliti se, aby byli s námi, když v brzké budoucnosti — jak pevně v Boha doufáme — se vznese duha míru na krásném nebi Španělska a přinášeli radostnou zvěst tohoto míru vaší veliké a krásné zemi. Mír, který jest jasným a jistým utěшитelem všech bolestí, opravovatelem vší zhouby, naplňuje všechny spravedlivé a moudré tužby slučitelné s všeobecným blahem a zvěstuje klidnou budoucnost pořádku, cti a blaha.

*

V církevních kruzích římských bylo zdůrazněno, že papež zůstal ve svém proslovu, pokud se týká španělských událostí, stále nad spornými stranami; odsoudil válku, revoluci a všechny

nauky, které svou protináboženskou povahou usnadňují revoluci a válku.

V těchto kruzích se bez jakýchkoliv pochybností také zdůrazňuje, že odsoudil komunismus stejně jasně, jako protináboženskou činnost nacionalistického socialismu. Svatý Otec varuje věřící před nebezpečím, jež ohrožuje jejich víru a křesťanský život a před nebezpečím, jež ohrožuje protikřesťanské státy.

**PÁLENÍ KOSTELŮ
A
VRAŽDĚNÍ NEVINNÝCH
OBĚTÍ**

**Výzva k republikánům celého světa
k odsouzení těchto ohavností.**

Doklady o zločinech.

V sobotu 18. července 1936 rozpoutal generál Franco v Maroku vojenské povstání. Krátce potom došla zpráva, že se hnutí rozšířilo po celém Španělsku. Skoro všechno vojsko v hlavním městě zůstalo pod vedením důstojníků v kasárnách, aby podporovalo vzpouru.

Několik dní zachycovala přísná censura všechny zprávy a přerušovala všechno zpravodajství do ciziny. Přes to však kolem 22. a 23. července byly ve Francii již známy posice povstalců a vládních; tito vyrvali armádě skoro polovici španělského území, zvláště největší část Kastilie, celé Katalánsko a provincie baskické.

Přesně ve stejnou dobu, 22., 23. a 24. července, docházely první zprávy z Rabatu neb Tetuanu, z Perpignanu neb Hendaye, z Lisabonu neb Gibraltaru, které svou zneklidňující úsečností hlásily, že úspěchy vládních byly všude provázeny ohavnými činy násilí, hnusnými útoky spáchanými hlavně na kněžích, řeholnicích i ctihodných sestřích, na kostelích a klášterech.

V prvním okamžiku bylo nutno uvažovati o věrohodnosti těchto zpráv, většinou sobě navzájem od-

porujících a pocházejících z míst značně vzdálených od dějiště bojů.

Nebylo přímo příkazem opatrnosti, vyčkati s posudkem, když 23. července několika řádky hlásil telegram z Perpignanu, aniž by blíže označoval podrobnosti hrozného události, listu *Le Petit Parisien*, že všechny kostely v Barceloně — je jich asi 150 — byly zapáleny hned v první den revoluce?

A každodenně nám byly hlášeny nové ohavnosti, podobné zločiny, bez bližšího udání podrobností, které by byly těmto zprávám vtiskly pečeť pravosti.

Avšak první vypravování uprchlíků nepřipouštělo již pochybností, že vztek katalánských anarchistů se vybil zvláště proti kostelům a proti kněžím¹⁾,

1) Proto již 24. července píše Georges Bidault v časopise *l'aube*:

„Vzpomínám na hořící kostely, na zpusťosené kláštery. Vzpomínám na kněze a ctihodné sestry, vydané nejhanebnějšímu násilí. Vzpomínám na nevinné oběti vraždění.

Podívaná, kterou nám dnes skýtá Španělsko, vzbuzuje v našem srdci vzrušující pohoršení! Občanská válka vypukne a nenávistná zběsilost se rozpoutává mezi občany; proč poslové míru a lásky jsou mezi prvními oběťmi?

Poznáváme tu dílo mocností nenávisti. Dílo temného pudu i zlomyslnosti. Říká se, že nenávist je slepá a bestiální. To je pravda; ale je neomylná, když jde o rozeznávání lidí, kteří jí jsou nepřátelští. Proto mů-

i když nebyl znám přesný počet obětí těchto bohaprázdných útoků.

25. července přichází stejně neúplná zpráva o vypálení klášterů v Montserrat, v Poblet, de Santa Croce, de Santa Maria a kostela de San Pablo del Campo. Četné kostely byly prý zapáleny v Geronu a ve všech vesnicích katalánských. Reuter telegrafuje z Madridu a z Londýna, že nádherná katedrála v Seville byla zničena, avšak současně Gibraltar tuto zprávu popírá.

28. července nám odevzdávají zpravodajské kan-

žeme často zaznamenati mučivý paradox, že nejvíce jsou nenáviděni ti, kteří zasluhují nejvíce lásky. Obrací-li se tedy nenávisť proti služebníkům Evangelia, jistě se nemýlí. Hledá a stihne ty, kteří svým povoláním jsou jejími zapřísáhlými odpůrci.

Jest to velikou slávou křesťanů, že každé vítězství násilí počítá je nutně mezi své oběti. Jest však také velikou trpkostí, když musíme zjistiti, že v zemi nejkatoličtější tradice staré Evropy je každé lidové hnutí doprovázeno krvavými útoky proti hlasatelům víry.

Máme jistě složitá vysvětlení k těmto bolestným událostem. Není však nyní čas, abychom je v podrobnostech shledávali a tázali se, zdali se nestaly chyby. Avšak nevinní mrtví mají právo, aby se na jejich hrobech, bez příkrovu, ku jejich počtě vznášela z každého křesťanského srdce vřelá prosba, aby bylo znemožněno obnovení podobných ohavností tím, že se naplní konečně smíření Církve a jeho lidu, k němuž jeho prolitá krev tak tajuplně přispěla.“

celáře fotografie, na nichž vidíme vykopané mrtvoly Karmelitů před kostelem, kde zástupy lidu bez nejmenšího vzrušení přihlížejí tomuto hrůznému divadlu. Z jiné strany se potvrzuje, že v ulicích Barcelony byly nošeny na stříbrných mísách hlavy sřatých Otců Jesuitů.

31. července přichází zpráva, že na jižním svahu Pyrenejí v oblasti Olot bylo devatenáct kostelů a kapliček zapáleno a mnoho kněží zabito. V Borga potkal tentýž osud čtyři kostely a dva kláštery.

V téže době prohlašuje dekret madridské vlády všechny výchovné ústavy náboženských kongregací za zabavené.

4. srpna hlásí telegram agencie Havasovy zavraždění biskupa z Jaenu a celého jeho příbuzenstva.

7. srpna vypravuje zpravodaj Morning Post, který opustil Valencii, o hrůzách, jichž byl před opuštěním města svědkem. Všechny kostely města byly zničeny a 46 kněží, shromážděných v jedné kuchyni, bylo surově pobito.

A zhoubné vraždění pokračuje. Časopis *La Croix* ve svém čísle z 8. srpna uveřejňuje tuto zprávu jednoho svého dopisovatele:

„V Aragonii povraždili španělští extremisté největší počet kněží.

Podle Tierra de Huesca byl farář z Abrega P. Jacio Sallilas těžce zraněn výstřely z revolveru

a umírající byl převezen do nemocnice v Barbastro.

Farář z Lascasas, don Nicolas Castel, byl zavražděn ve středu, o 14. hodině, když šel ze svého domu do kostela. Rudí jej hodili na hromadu chrástí a docela zblízka jej zastřelili.

Farář z Torres, don Paolino Rejon, stařec skoro slepý, byl zavražděn sečnou zbraní.

V Gurea de Gallejo zavraždili zběsilci faráře don Felixe Febera, lékárníka a další dva občany v obci.

V Ebro byl P. don Anselmo zavražděn ve zpo-
vědnici.“

10. srpna uveřejňuje *l'Osservatore Romano* vypravování řeholníka, jemuž se podařilo uprchnout z Barcelony a který potvrzuje, že *všechny* kostely v Barceloně byly zničeny. Některé z nich jsou nejkrásnějšími skvosty stavitelského umění náboženského ve Španělsku: Santa Maria del Mar, San Jaime, Nuestra Señora de Belen, la Sagrada Familia, věhlasné dílo geniálního Gaudiho atd.

Téhož dne podává v časopise *la République de l'Isère* M. Léon Poncet ve své dojímavé a tragické jednoduchosti vyprávění, které slyšel z úst tří Otců Kartusiánů a které líčí ukrutné okolnosti zavraždění čtyř francouzských řeholníků kláštera v Montalègre...

19. srpna se oznamuje z Port-Vendres náhlá poprava biskupa z Leridy; 20. srpna potvrzuje zpráva Radio-Sevilla, že biskup z Jaen nebyl za-

vražděn, ale za živa upálen v Almendralejo současně s 800 občany. 21. srpna hlásí Raymond Lacoste, že biskup ze Sigüenzy byl doslovně ubit, když jej předtím vláčeli nahého ulicemi města. 23. srpna potvrzuje zpráva označená z Říma, kterou jsme však nenalezli v *l'Osservatore Romano*, že Vatikán obdržel potvrzení o smrti pěti biskupů a to: z Jaenu, Leridy, Segovie, Sigüenzy a Barbastra.

23. srpna oznamuje stručný telegram z Burgosu, že v neděli ráno byl milicionáři zavražděn J. E. kardinál Vidal y Barraquer, arcibiskup tarragonský. Na štěstí byla tato zpráva druhého dne po uveřejnění ve francouzských a německých novinách oficiálně popřena: kardinálu se podařilo v prvních dnech povstání odplouti do Itálie, kde se nalézá dosud.

Proto prohlásil *l'Osservatore Romano*, který jinak zachovával při uveřejňování zpráv různých zpravodajských agentur vždy největší opatrnost, ve svém čísle ze 24. a 25. srpna v oficiální zprávě, že „ti, kdož pouštějí do světa podobné falešné zprávy, poškozují věc, které chtějí sloužiti“.

Tento zjev není nový. Vzpomínáme na hrůzné vypravování, podávané v dobré víře uprchlíky, jimž se za světové války podařilo utéci z měst podmaněných Němci. Po demonstracích tak omezených časem i prostorem, které jsme prožili v noci 6. února

1934 v Paříži, bylo zapotřebí skoro rok pilné práce početné vyšetřující komise k projednání protichůdných svědectví manifestantů a policie a ku zjištění pravdy.

Jak by tedy bylo možno s úplnou jistotou rozeznati pravdivé od falešného v této lavině tendenčních zpráv, kterými se Madrid a Sevilla, Burgos a Barcelona snažily získati pro svou věc sympatii světového mínění.

Nakonec bylo možno zjistiti pravost jen poměrně malého počtu událostí, o nichž bylo možno dosíci svědectví, majících nezvratné známky pravdivosti. Měli jsme především dojmavé zprávy, s jejichž uveřejňováním započal *l'Osservatore Romano* dne 26. srpna. Mohli jsme ještě tu a tam v záplavě průměrné literatury nalézt některá přímá svědectví zvláštních zpravodajů, kteří výjimečně se snažili omeziti se na zaznamenávání toho, co viděli vlastníma očima, aneb co zjistili ze spolehlivých pramenů. Celkem se zdálo, že i tisk, který měl nejlepší úmysly, nemohl, třebas pod velikými nápisy, podati více, než zcela malou část událostí krvavé tragedie španělské.

Zdálo se tudíž skoro nemožným sestaviti každodenně celkový přehled zločinů páchaných rudými na kněžích a kostelích a zvláště zaručovati úplnou přesnost každé rozšířené zprávy.

Tu však vyšlo v posledních dnech měsíce září

sensační číslo časopisu *Du*, které obsahovalo několik článků některých nejvýznačnějších intelektuálů francouzského komunismu, kteří, navrátivše se ze Španělska, obsírně pojednávali o boření chrámů a klášterů, o popravách kněží, řeholníků a řeholnic.

Bez jakékoliv naděje vzal jsem to číslo a prolistoval jsem je roztržitě. Domníval jsem se, že nadání takového Jeana Cassoua, J. Richarda Blocha a jiných vykoná vše, aby oslabilo všechna zvěrstva páchaná *tras los montes* jejich spojenci, neboť byla v přílišném rozporu s novým stanoviskem, které zaujali stejně jako pánové Thorez a J. Duclos.

Zakrátko jsme byli velmi důkladně rozčarováni. Rozhodující dokumenty, které jsme hledali v tisku informativním aneb stranickým, v tisku pravice neb levice, našli jsme zde, nespočetné a nepopíratelné. S opravdovou nesevdomitostí, s nejzjevnější stranickostí, s výrazy realistické surovosti, rozvinují redaktoři časopisu *Du*, jako pro potěšení, vypravování o zločinných útocích, jichž byli přímými svědky. Tato svědectví, zcela autentická, nám předvádějí takové zjevy hrůzy, které daleko předstihují všechny zločiny, oznamované v kusých zprávách a dokonce předstihují vypravování uprchlíků zděšených ještě hrůzami, jimž unikli. Zvláště předstihují všechny články zpracované zpravodaji, které lze podezřívati, že chtějí pěstovati lyriku s krví a smrtí.

Ano, zde je ten pravý dokument, dokument obžalovací, který vyvolává dojem, podobný přiznáním z pověstného procesu s teroristy v Moskvě. Přiznání jsou příliš cynická, jako jsou příliš ubohé argumenty, jimiž se snaží je omluviti.

Jistě jsme byli ochotni uznati — a na tom trváme — jak hrozná je zodpovědnost těch, kteří rozpoutali ve své zemi toto děsné vraždění, čímž poskytlí příležitost k těmto strašlivým masakrům, aniž měli jistotu, že budou moci jim zabrániti neb je zastaviti.

Ještě více by nás naplnilo lítostí, kdyby se bylo prokázalo, že kněží neb řeholníci se činně účastnili vzpoury. Musíme však konstatovati, že komunističtí intelektuálové, tak štědrí v dosvědčování, se spokojí pouhým *tvrzením*, když jde o účast kleru na vojenských operacích, ačkoliv právě v těchto případech bylo by nutno předložiti důkazy.

Ale i kdyby se podařil důkaz, že tu a tam se zjistily nějaké neopatrnosti neb nepředloženosti — a byly takové: Burgos nám poslal mnoho fotografií duchovních, i v talárech, kteří se přátelili s povstalci¹⁾ — nikdy by tím nebylo ospravedlněno

1) Je nutno zde poznamenati, že 20. srpna l'Osservatore Romano při podobných fotografiích uveřejněných v časopise Excelsior 24. července, vyzval list La Lumière — který se o nich rozepsal — aby nedůvěřoval fotomontážím.

tolik hromadných poprav: bez rozsudků se odstřelovalo v masách!

Tím méně se můžeme spokojiti s podaným vysvětlením, že povstalečtí vojíni umístili na tom neb onom kostele kulometry. Či neodůvodňuje samo neuvěřitelné prohlášení presidenta Azañi k Jeanu Cassouovi toto zhoubné dílo chorobným kultem španělských mas pro očišťující plamen? ¹⁾)

¹⁾) Zde je prohlášení učiněné samým presidentem republiky Manuelem Azañou k Jeanu Cassouovi:

„Najednou se objevil paradoxně a temně humoristický Španěl. Na obzoru vystupoval obrovský kouř, který zcela jistě nebyl kouřem z kanonů.“

„— A co to tedy je?“

„— Algun disparate!“ pravil president pokrčiv rameny. „Nějaká výstřednost! Musí ještě něco páliť. Kdysi to byli kacíři. Dnes to jsou kostely. A jsou to titíž, kteří zapalují. Titíž. Totíž lid. U nás tolik milují plamen! Plamen očistný...“

Řekl to se shovívavou neurvalostí, jako člověk, který dobře zná své lidi, který je zná po celá staletí. Se všemi neřestmi i s jejich cnostmi. Je to způsob, kterým civilisovaní Španělé se někdy snaží omluviti u Evropanů zálibu svých krajanů v býčích zápasech. Ale to sotva již byl čas na omluvy, tím méně na žerty.“ (V u, str. 51.)

Zanechte pokryteckých omluv, není třeba žádných záminek, že tento lid miluje tolik plamen, plamen očistný. Vidíme s hrůzou obraz Neronův, ztělesněný v lidu...

Rozpakovali jsme se před ohavností takové zprávy: *všechny* kostely v Barceloně, v městě tak velikém jako Lyon, 150 svatyní bylo vydáno plamenům, a ejhle, že svědkové, které republikáni nemohou odmítnouti, takový G. Soria, J. R. Bloch a Jean Cassou přicházejí a v tomto čísle časopisu *Lu* potvrzují tento neuvěřitelný čin.

Je to na příklad M. G. Soria, jenž zcela běžně jako o samozřejmé věci vypravuje, že 150 kostelů v Barceloně je zbořeno a svěřuje se, jak málo jej jímá lítost nad zničeným chrámem Notre-Dame de Belen, neporovnatelným skvostem barokového umění:

„V poledne klášter i kostel hořely.

Všechny ostatní kostely taktéž. V místech Ramblas, kde zuřil boj po celé nedělní ráno, zapálili Notre-Dame de Belen, mohutného a význačného svědka baroka, když před tím odnesli neocenitelné bohatství s oltářů a kaplí. Všichni Barceloňané jsou názoru, že to není žádná ztráta. (*Lu*, str. 48.)

Stejně málo jsou naši komunističtí intelektuálové dojati vražděním kněží a řeholníků. Zdalipak tito skutečně byli spoluvinní na povstání? Byla vůbec nějaká snaha po vážném vyšetření? Byl někdo pověřen sestaviti podle obvyklých pravidel, třebaš urychleně, obžalovací spis, z něhož by bylo patrné, čím se provinili? A nebyli snad mezi oběťmi i duchovní, kteří měli nějakou sympatii pro myšlenky

lidové fronty? Pan J. R. Bloch soudí, že by bylo zbytečno se tím zabývat. Cynicky píše:

„I když někteří kněží a řeholníci, rozpomenuvše se na svůj původ a na Evangelium, se přidali leckde k řadám dělnickým, bylo příliš mnoho kostelních věží, které sloužily fanatickým farářům, aby stříleli do dělnického lidu. To jsou účty, které se těžce vyrovnávají.“ (*Du*, str. 48.)

„To jsou účty, které se těžce vyrovnávají!“ Je možno, aby se našel pravý republikán, jehož srdce by se proti takové hnusné a směšné výmluvě nezaplnilo rozhořčením a ošklivostí? To možné není, až na onoho vlka v báji, který, než se odvážil ku svému pověstnému: „Nejsi-li to ty, je to tvůj bratr“ nepovažoval za nutné, aby napřed prokázal vinu oběti, kterou vyčíhal.

Jako by toto slovo prozrazující takovou strašlivou a nelidskou nesevdomitost nestačilo k tomu, aby prokázalo, že chyběly jakékoliv příčiny k takovým masakrům, připouští jiný talentovaný komunista, že „v tom sice nebylo logiky, útočil-li lid raději na kostely než na banky, ale bylo to obskurní hnutí, vytrysklé z hlubokého přesvědčení“.¹⁾ Ano, nejednalo se zde o logiku a tisíckrát

¹⁾ Je nutno chápati nenávist, kterou si vydobila ve Španělsku Církev, ono druhé autonomní těleso, které nebylo o nic méně chamtivé a nezkrotné nežli armáda. Je nutno pochopiti, jak se hnutí, které jsme nazvali

ještě méně o onu nestrannou spravedlnost, tak často vzývanou obdivovateli Deklarace lidských práv.

Byla-li skutečnost zločinů takto dotvrzena takovými nepochybnými svědky jako jsou námi uvedení komunističtí spisovatelé, můžeme se omeziti na to, abychom v dodatku otiskli stať, kterou uveřejnil časopis *la Vie Catholique*, která ostatně obsahuje jen docela malou část toho, co můžeme dnes považovati za nepopiratelné.¹⁾

Nyní jest naším úkolem zkoumati omluvy, uváděné na vysvětlení těchto krvavých činů, vyznačujících se takovou surovou bestiálností.

„anarchistickým“, hnutí tak násilné, divoce rostoucí, a tak náhle všechno uchvacující, že se někdy vyžije v jednom dni, obrací ihned proti kostelům. Nikoliv však proti bankám, jak by se naší logice zdálo přirozené. Ale zde nejde o logiku, nýbrž o obskurní hnutí, které vytrysklo z hlubokého přesvědčení. (V u, str. 4.)

¹⁾ Srv. Dokumenty č. 4: Postřelení kněží, pronásledování řeholníci.

Omluvy uváděné vrahy a žháři.

Jak vidíme, mohli bychom přesně vzato pominouti všechny ostatní prameny zpravodajské. Svědectví, sesbíraná komunistickými intelektuály, jako Jean Cassou aneb J. R. Bloch, nám mohou postačiti. Nemusíme již vypočítávati stupeň věrohodnosti té neb oné zprávy, která, pocházející ze Sevilly aneb z Burgosu, by se mohla zdáti podezřelou. Přiznání, která jsme mohli zaznamenati, jsou dobrovolná, uvážená, prožitá a tíživá. Viděli jsme, že nebylo ani snahy oslabiti hrůzu určitých podrobností, neb namlouvati, že „provinění“ všech obětí bylo prokázáno. Celkem se připouští skutečnost činů a na vysvětlenou se užívá jen nějaké nové formulky o „státní raisoně“, svádí se to na obskurní hnutí mezi lidem, jeho staletou nenávist proti farářům a na tíživost vyrovnání příliš spleťtých účtů.

Ano, říkají nám, nesčetné kostely byly vypáleny, mezi nimi 150 kostelů v Barceloně, kde zůstala jen katedrála.

Ano, byly hromadné popravy kněží, řeholníků a jeptišek.

Nyní, když máme z dobrého pramene potvrzení tolika zběsilostí, o nichž bychom byli rádi po-

chybovali, musíme zkoumati omůvvy a záminky, jichž se pachatelé dovolávají v naději, že tak ospravedlní své barbarské ukrutnosti.

Církev, symbol staletého útisku.

Především užívají všichni obhájci této žalostné věci téhož vůdčího motivu: Církev ve Španělsku stala se prý viditelným symbolem staletého útisku lidu. Církev byla prý spolčena se vším konservativním, se vším zpátečnickým a se všemi fašismy.

President Azaña, o jehož děsivém projevu o zálibě španělského lidu v plameni očistném nám tak ochotně vypravovali, uvádí však ještě jinou záminku:

„Několik dnů později řekl mi president Azaña s melancholickým úsměvem: «Záliba v plameni očistném byla vždy zálibou specificky španělskou.

Podpaluje kláštery a kostely, chtěl lid zničit viditelný symbol staletého útisku. Útočil na pevnosti nepřátelské moci. Tam se zastavil jeho vztek. Ostatní ušetřil. Nepřestávejme to uveřejňovati.»“
(*Vu*, str. 49.)

Jak vidíme, žádné přesné skutečnosti, ale pouhá děsivá strašidla: záliba v plameni očistném, pevnosti nepřátelské moci.

Se stejnou nenuceností chtěl by přejíti nadaný spisovatel Ramon Bergamin — dosud považovaný za hodnověrného katolíka — přes všech-

ny tyto zločiny, které prý vyrovnávaly jen staré účty, jejichž nedoplatky by sahaly až do doby feudální:

„Výbuch nenávisti lidu proti kněžím byl bohužel nevyhnutelný ve Španělsku. Je tomu už dlouho, kdy náš klerus přestal sloužiti Bohu. Naši hrabiví a povaleční kněží, zbavení jakéhokoliv skutečného náboženského života, dali se otevřeně do služeb hrstky mužů, vykořisťujících lid s krutostí rovné nejhorším dobám feudálním. Církev ve Španělsku, která nashromáždila obrovské bohatství, stala se sama jedním z nejobávanějších utiskovatelů pracujícího lidu.“ (*Vu*, str. 54.)

Pro každého, kdo znal chudobu kleru v městech i na venkově, musí se další narážka na „kapitály jdoucí do miliard“ zdáti nejen pošetilou, ale i utrhačnou.

Jistě — a my to víme — že bylo ve Španělsku ještě více než ve Francii oněch katolíků, integristů aneb karlistů, stoupenců hesla „politika především“, kteří byli vždy ochotni seskupiti se k obraně duchovních zájmů kolem posledního příběhlého agitátora, aniž by se příliš starali o jeho minulost. Viděli jsme je u nás v činnosti pro takového Boulanger a Drumonta a nyní pro takového Chiappa neb Doriota.

Nepřekvapuje ovšem, že po krvavých dnech, které prožilo katolické Španělsko, skládají mnozí

katolíci své naděje na Franca, ba i na zednáře Queipo de Llana¹⁾). Ale není přece přípustno, aby se proto zapomínalo na blahodárné dílo našich řeholníků, na práci tolika věrných katolíků, řídících se směrnicemi papežů pro usmíření národů a na vybudování nového řádu, který by byl bratrštější a spravedlivější.

Oh nikoliv! Sociální akci francouzských katolíků nelze poctivě posuzovati ani podle časopisu *l'Action Française* neb *Gringoire*, ani podle *l'Echo de Paris* neb *l'Ami du Peuple*. Ve Španělsku byli jiní katolíci než karlisté ze *Siglo Futuro* neb z *Correo Español*.

V dalším budeme míti příležitost, abychom při otisknutí statečného článku *R. Pinona* určili podíl zodpovědnosti připadající na tyto zpozdilé konservativce. Ten nám v mnohém může vysvětliti,

1) V pozoruhodném článku časopisu *Revue de Paris* ze dne 1. října, podepsaném XXX, který velmi odsuzoval počiny vládních, je zajímavé tvrzení, že většina vojenských vůdců, kteří řídí povstání, jsou notorickými zednáři, jako Queipo de Llano, Mola, Goded, Cabanellas. Článek končí těmito slovy: „Možná, že Španělsko, které revolučními intrikami zednářstva se octlo na okraji propasti, bude in extremis zachráněno náhlým rozhořčením zednářů nosících uniformu, u nichž republikanismus a antiklerikalismus nevedly až ke zničení národního citu a k nenávisti civilisace.“ (Str. 496.)

třebas však nikterak omluviti, takový příval násilí a nenávisti.¹⁾

Znamé pomluvy starého antiklerikalismu.

Obhájci vražd na kněžích se ovšem neomezují jen na nejasný a zároveň tendenční postup; myslí, že mají ještě jiné věci. A tak bez jakékoliv kritiky, bez jakéhokoliv důkazu libují si v opakování nejsensačnějších pohádek, vymyšlených držiteli buržoasního antiklerikalismu a stokrát již vyvrácených. Jsme jako vráceni do dob combismu, kdy kvetly *La Lanterne* zhoubného Flachona a *l'Action* sběhlého kněze Charbonnela.

Znovu nás častují povídáním o útulcích, které jsou pravými mučírny dětí, o klášteřích, které jsou temnými podzemními chodbami spojeny s vykřičenými domy a o školách, v nichž prý zcela

¹⁾ Ve svém proslovu k španělským poutníkům „La vostra presenza“ 14. září 1936 neváhala J. S. Pius XI. čelit námitkám: „Zůstávají hrozné možnosti nedbalosti, lenivosti, odboje a odporu, které závisí na lidské svobodě. Kolik smutných věcí tak nalézá své vysvětlení i původ! A to nejen bez jakékoliv spoluviny náboženství a katolické Církve, nýbrž v plném a trvalém rozporu a odporu se vším, co učí a všemi prostředky se snaží Církev uskutečniti a vtěliti v životy vskutku křesťanské svých věřících.“

otevřeně a za účasti ctihodných sester se kněží dopustili nejhnusnějšího zneužívání dětí. Sesbírají v nejodpornějších stokách antiklerikalismu všechnu nejhnusnější špínu a bez nejmenší snahy o nějaký důkaz, tímto kalem tvrdošíjně tupí a zneuctívají ubohé oběti své slepé nenávisti.

Sotva se odvažujeme vybrati klíštky několik příkladů těchto hnusných reportáží — můžeme-li to tak vůbec nazvati. Jednu z nich, jak ji podává časopis *Du*, zde zaznamenáváme:

„Na celých stránkách daly by se vypravovati události, kterými byl vyplněn každý okamžik těchto dnů, za nichž byly učiněny neslýchané objevy. Vypravovalo se o klášteru, jehož řeholnice mohly každý večer uniknouti podzemní chodbou do blízkého domu: stopy všech nejpustších orgií, plesové boty a šaty, všechny druhy zábav, jichž se klášternice v zásadě zřekly, když přijaly závoj, vše se zde objevilo v úplné skutečnosti.“ (*Du*, str. 48.)

Se stejně neuvěřitelnou lehkověrností — chceme zůstatí zdvořilými — vystupuje paní J. Jacob a opakuje nejfantastičtější klevety. Náhodou znám právě ústav, o nějž jde. Byl jsem kdysi velmi často přijat — ostatně stejně jako Msgr. Baudrillart — v útulku Duran, vedeném, pamatují-li se dobře, obdivuhodnými řeholníky francouzskými. Tito mužové, kteří se zasvětili nevděčnému apoštolátu péče o nejubožší dítky a zřekli se proto všech radostí

rodinných, jsou představováni jako nejpodlejší násilníci. A nyní ti, kteří se chlubili, že pitvali po celé měsíce svědectví a že prodebatovali podrobně všechny zásahy státního zástupce a obhájců v pověstném procesu s Almaziánem, Frogéem a v tolika jiných, spokojují se, k ospravedlnění knězovrahů, s povídkami sesbíranými v salonech podivné literátky. Uvedme příklad, který nám ukáže tyto podivné způsoby:

„Je to krásný klášter, tento ústav Každý večer byl jedním z kněží sestaven seznam, v němž byla jména dětí ústavu. U každého jména byly v několika slovech shrnuty chyby a přestupky spáchané během dne. Podle rozsahu poklesků pršely pak více neb méně hustěji rány. Malí provinilci byli k tomu účelu shromážděni v jedné noclehárně, vysvlečeni do naha a nelítostně bití na těle i do tváře. Jeden z chlapců mi podává hůl, kterou byli trestáni.“ (*Du*, str. 37.)

Odvažují se ještě k horšímu. Zde uvádím nejpodlejší z obvinění, pocházející od téže ženské ruky:

„V tomto klášteře bylo ještě jiné hanebné trápení, horší než bití, kterým stíhali duchovní děti, jim svěřené, jestliže jen měly dostatečně příjemný zevnějšek, byly dostatečně hezkými a líbily se jim. Více o tom nepovíme. Jde o věci, o nichž je lépe nemluvit příliš otevřeně. Jeden z těch malých byl tak... obtěžován, že musil celé týdny ležeti.

Dnes vstal. Je to andílek, jedenáctiletý blondýn, růžový jako holčička, vzácný a milý.“ (*Vu*, str. 37.)

Ustávám. Se stydlivou mlčenlivostí nám nepodávají žádných podrobností — můžeme-li se tak vyjádřiti. Ale důkazy chybí; nic, co by se dalo nazvati přijatelným důkazem před soudem poctivých lidí. Oh! Co by tak řekli v některých kruzích levice, kdyby časopis *l'aube* vrhl na celý učitelský sbor podobná hnusná obvinění.

Pánové z Ligy pro lidská práva musíte tedy přijmouti moje prohlášení, že svědomí křesťanské má jiné požadavky, je úzkostlivější než spravedlnost jistých vyznavačů „laické morálky“. Stačilo by, abyste nám oznámili podobné odepření spravedlnosti, ať přichází odkudkoliv, abychom se všemi „nevěřci“, bez ohledu na důsledky, ihned pozvedli plamenný protest. Ostatně neučinili jsme již tak? Máme tedy právo žádati, abyste s námi odsoudili to hanebné nactiutrhaní, které se v těchto nešťastných obětech španělského antiklerikalismu nejhluběji dotýká našeho přesvědčení jako katolíků a uráží naši lidskou důstojnost.

Pevnosti z kostelů.

Bylo seriosnější tvrzení, že zapalování kostelů bylo nařízeno jen proto, že kněží z nich udělali

„pevnosti“, aby se střílelo proti lidu? Uvidíme brzy oprávněnost tohoto vážného obvinění. Ale i kdyby to bylo pravdou v jednom neb ve dvou případech, pak mohlo by se zdáti spravedlivým zabratí násilím, podle potřeby i dělostřelbou takový kostel, v němž se opevnili povstalci. O to však již nejde, neboť tyto spálené kostely, které pro své neocenitelné poklady umění byly pohlašovány za majetek lidu, jsou již nenahraditelně ztraceny.

Není však nejmenší snahy podati svědecké důkazy takového obvinění, které by dovolovaly seznati okolnosti tohoto dramatu a jeho příčiny. Nic takového se neuvádí, ani data, ani název kostelů, ani stín nějakého důkazu. Nevysvětlitelné podezření jímá rozvášněný dav, ale katalanský ministr vyučování, pověřený ochranou uměleckých děl svého obvodu, nemá jediného slova politování neb vysvětlení. Ze *dvou* kostelů prý se střílelo! Kdo? Byl farář přítomen, souhlasil¹⁾ a byl účasten? Zde je

¹⁾ K podepření této poznámky, kterou jsme vyjádřili v časopise *l' a u b e*, zaslal nám kněz z jihu, který je v přímém styku s katalánskými uprchlíky zprávu, kterou časopis *l' a u b e* uveřejnil 7. října a která výslovně prohlašuje: „Jsem-li správně informován, je jedním ze dvou barcelonských kostelů, o nichž mluví pan Gassol, kostel Karmelitů.“

Řád již opustil klášter a jen čtyři řeholníci zůstali. Povstalci na ústupu přišli tam se žádostí o přístřeší.

celé a jediné prohlášení, které tento podivný ochránce umění považuje za účelné podati časopisu *Du*:

„Zapalování kostelů se zrodilo ze zuřivosti lidu nad tím, že ze dvou kostelů se střílelo. Faráři se dopustili svévolného činu, že přeměnili kostely v pevnosti, z jejichž věží se střílelo na dělníky.“
(*Du*, str. 47.)

Všimněte si, že před bankami, obchodními domy, hotely — a střílelo se z hotelu Colon, který přes to byl ušetřen — a veřejnými budovami byly postaveny stráže. Nic takového před kostely. Jako příklad uvádíme, co píše Charles Wolf v zářijovém čísle časopisu *Hommes du jour*:

„Vždy s námi jednali jako s briganty. Nuže, tito tak zvaní briganti ustanovili stráže před obchody, bankami, obchodními domy atd., aby znemožnili plnění; odevzdali také úřadům báječné poklady, jichž se zmocnili při prohlídkách kostelů, spolkových místností fašistů a klerikálů. Co zůstává tedy po takových činech z obžaloby z banditismu, adresované revolučním dělníkům z C. N. T. a F. A. I.?“

Převor se postavil proti jejich vstupu. Vojáci však setrvali na svém a řekli, že jsou obklíčení se všech stran, že nemají jiného útočiště a proto jim nelze odmítnouti tento čin lidskosti. Za několik okamžiků nato milicionáři vpadli do kláštera, dva řeholníky zastřelili a třetího vyhodili oknem.“

Na dotvrzení toho nám svědek J. E. Pouterman, zase v časopise *Vu*, vypravuje o jednom z těchto kostelů, odkud prý se střílelo, ale blíže jej neoznačuje. Uvádí jen, že byl vzat útokem na rozkaz. Úřady takto převzaly za to zodpovědnost, poněvadž s průhledným úmyslem se snaží prokázat, že pro dva kostely — dva ze 150 — byly vydány zvláštní rozkazy. Ale nač kostel ještě zapalovali, když jej již jednou zabrali?

„Dostali rozkaz, aby bezodkladně šli na pomoc kamarádům přesně vymezenou cestou, aniž by se dotkli kostelů, na této cestě se nalézajících. Bylo jim výslovně nařízeno *šetřiti dvou* (sic), které měly obrovskou uměleckou cenu.

Muži šli, ale sotva se přiblížili k jednomu z těchto dvou kostelů, byli zasypáni silnou palbou z oken posvátné budovy. Tři klesli raněni. Odnесли je a sami se uchýlili do budovy naproti. Co dělati? Útočiti na kostel? Nezakázal vůdce přísně dotknouti se tohoto skvostu španělského barokového umění? Byl tedy poslán jeden soudruh do sídla organizace, aby si vyžádal nové instrukce.

Teprve po návratu tohoto posla, který přinesl rozkaz umlčeti povstalecký kostel, zaútočili milicionáři. Za čtvrt hodiny se musili povstalci v improvizované pevnůstce vzdáti a tak se mohla kolona pak vydati na pomoc svým kamarádům, hájícím se na barikádě.“ (*Vu*, str. 49.)

Stejně nepřesně mluví i M. Soria, který nám taktéž vypravuje o kostelích a klášterech, které

umísťuje směrem k Ramblasu, jako bychom řekli k boulevardu Saint-Germain:

„V témže úseku, který se rozprostírá na levé straně Ramblasu, směrem k přístavu, obsadili povstalci kostely a kláštery, aby se v nich opevnili. Proto také tato nádherná čtvrt se svými původními divy architektury, žijící vždy svým tajemným životem podle svého jména — El Barrio gotico, gotická čtvrt — byla se svými vzácnými památkami nejvíce poškozena.“ (*Du*, str. 48.)

V dalším se již ani nemluví o pevnostech. Jednoduše: Jiný kostel vzplanul!

„Vzpomínám: Téhož tragického nedělního večera vzplanul na samém konci Barrio Gotico ten zvláštní kostelíček, před nímž se každý návštěvník Barcelony zastavil a který se jmenuje Santa Maria del Mar. Je to jeden z nejkrásnějších skvostů gotiky.“ (*Du*, str. 48.)

Nikoliv, Monsieur Soria, nepište „to je“, nýbrž to byl jeden z nejkrásnějších vzorů gotiky.

V haraburdí museí.

Náš ctitel gotiky nám chce dokázat, že se lehce nestal bezcitným svědkem těchto vandalských činů. Má býti zapálen kostel. Tentokráte se tvrdí, že prý farář má fašistické přátele!...

Nezapalujte tento kostel, udělejte z něho mu-

seum pro lid, radí jim tento muž. Revolver, nasazený na jeho prsa mu však dokazuje, že teď není doba pro rádce... a proto statečně odchází se slovy: Udělejte si tedy co chcete!

A žurnalista dodává: Milicionáři měli pravdu; v kostele byli fašisti a dokonce se pokusili o obranu, která se však nezdařila a kostel byl zapálen! Zase jedna svatyně, v níž M. Bergamin nebude moci již vykonati svou podivnou pobožnost.

„Vrátil jsem se z velitelství. Naproti kostelu, kde bydleli příbuzní faráře, našli milicionáři bedny se zbraněmi a municí. Podezřívali kněze, že je ve spojení se svými přáteli. Někteří z nich, vyzbrojeni páčidly a kladivy, začali vyvracet portál. Přiblížil jsem se k jednomu z nich a řekl jsem mu:

— Nezapalujte tento kostel. Udělejte z něho museum pro lid.

Milicionář vytáhl revolver, namířil proti mně a řekl:

— Porque no te gusta? Proč pak se ti to nelíbí?

Aniž bych trval na svém, řekl jsem klidně:

— Ale ano, dobře.

A odešel jsem. Druhého dne jsem se přesvědčil, jak někdy náboženství, které má zachovávat dobré, porušuje zdravý názor na věc: V kostele byli za oltářem schováni fašisti, kteří stříleli, aniž někoho zranili.

Milicionáři tedy měli opět pravdu.“ (*Du*, str. 48.)

A nyní, můžeme-li tak říci, vrcholí toto děsné

žertování v dlouhém článku J. R. Blocha, který zde bohužel nemůžeme celý uvést, v němž nás chce přesvědčiti, že nakonec nebyly poklady náboženského umění barcelonských kostelů zachráněny před lidem, nýbrž lidem. Tato formulace pochází prý od ministra Krásného Umění Ventura Gassola, o němž jsme se již zmínili.

Uvádějí se podrobnosti, aniž by kdo tušil, jaké city musí takové rozmazávání věci vyvolati v duších upřímně křesťanských, ba u každého liberálního člověka a humanisty:

„Vědátoři, archeologové, dějepisci a učenci jsou při práci uprostřed neuvěřitelného haraburdí, nashromážděného v jednom poschodí Paláce. Politické přesvědčení a sociální názory se zde smířily. Jsou zde lidé všech stran, které jímá jen zbožnost veřejného blaha. Přebírají, třídí a rozdělují. Každou chvíli odjíždějí povozy k museím a bibliothékám. Ale co lid přináší, přesahuje vše, co se dá odnésti.“ (*Du*, str. 48.)

A o tom nám Jean Richard Bloch uštěďruje několik řádek, nabubřelých špatnou tolstojovštinou:

„Ubozí lidé s plnou náručí sošek a drahocenných předmětů stojí celé hodiny v řadách, aby je uložili na bezpečném místě. Cena těchto předmětů jim není známa, ale instinktivní a jasná víra v neznámé Dobro je učí považovati tyto umělecké předměty jako průpravní prostředek, nezadatelný a nepromlčitelný (!) na cestě k vznešenému řádu

hodnot, který lid ve své vůli po vzestupu nemá práva přehlížeti.“

Je to zcela správné, když se nekřivdí těmto vlkům přeměněným v pastýře a vkládá se taková „touha“ do jejich žízně po zachránění skvostů, jejichž schránky vypálili:

„Ve své vášnivé touze zachrániti a uchovati odnášel lid z kostelů vše možné, nejlepší a nejhorší. Ošklivé kusy sulpicienského umění jsou vedle skvostných děl středověku.

Dřevěná soška světce byla ošlehuta ohněm. Nemá veliké ceny, je z úpadkové doby, avšak její zpola dokonané obětování plamenům jí dodává dojemné důstojnosti.“ (*Du*, str. 49.)

Jak vidět, netuší tito intelektuálové, kteří se všichni přidružili k bratrskému podání rukou katolíkům, že poklady našich kostelů jsou pro úctu věřících zcela něčím jiným než musejními atrakcemi. Neuvědomili si také, že tisíce těchto spálených svatyň přispěly více k roznícení jednomyslného rozhořčení celého křesťanského světa proti „rudým“, než všechna vítězství Franca a Moly a více než všechny radiové proslovy Queipo de Llana.

Záliba v smrti.

Museli se také pokusiti o omluvení děsné výstavy mrtvol vyhrabaných jeptišek a vydaných sa-

distické zvědavosti mas, zpitých zabíjením a krví. Naše francouzská citlivost zachvěla se hrůzou při pohledu na tyto fotografie, nebo při vylíčení těchto hnusných scén. M. J. Richard Bloch se domnívá, že literaturou uklidní rozhořčení francouzské veřejnosti, která tak hlasitě vyjádřila své opovržení nad tímto zbytečným a hnusným znesvěcováním hrobů. Bez jakéhokoliv komentáře podáváme zde „vysvětlení“, o něž se pokouší J. Richard Bloch v časopise *Du* a které stojí za to, abychom je citovali obšírně:

„Naše kroky vedou ke klášteru Salesiánek. Ne-
očekávaný pohled se nám tam naskytne, tak typicky
španělský. Z daleka již vidíme skupiny lidí, které
stojí v řadách před mřížemi tohoto chmurného sta-
vení bez uměleckého slohu, z něhož zůstaly jen zdi.
Vykopali balsamované mrtvoly jeptišek a otevřené
rakve postavili vedle sebe venku před chrámovou
předsíň a podél vnitřní chodby. Jinoši i dívky, ženy
všech věků krácejí pomalu kolem této podivné vý-
stavy. Některé mrtvoly těchto jeptišek jsou již
suché a neporušené, mrtvoly jiných, později pocho-
vaných, mají na sobě ještě zbytky šatů a hnědé
kůže. Úzkosti umírajících zanechaly však svůj výraz
na jejich tvářích. Všechny typy lidí jsou zde za-
stoupeny: od těžké selky s tvrdými rysy až po
jemnou, útlou a ostrou tvář klášterní představené.

Tato podívaná vyvolává ošklivost jen u těch,
kteří nesnesou ani myšlenky ani pohledu na smrt.
Přiznávám se, že k nim nenáležím. Nemohu bez

vydráždění všech svých orgánů, jež vede až k nechuti k životu, viděti tělo zabitého na místě vraždy anebo boje. Ale neznámá kostra, aneb tělesné pozůstatky, vytažené ze země, kde podlehly svému přirozenému osudu, ponejvíce přispívají velmi konvencionální formě dojemnosti a podezřelému druhu romantismu. Scéna s hrobařem v *Hamletu* mne nikdy nedojala. Mnohem více než smrt jest však život člověka se svým zákeřným a dramatickým během bolesti a zmatků.

Dav, který se dívá a rozjímá vedle mne, sdílí pravděpodobně moje city. Není nikterak dojat. A když jsme se tázali jednoho muže, odpověděl nám bez ironie takto: „Od té doby, kdy tyto jeptišky byly zavřeny, měly jistě již právo, aby byly vysvobozeny!“ (*Du*, str. 49.)

Četli jsme obhajobu těchto ohavností právě když jsme obdrželi sdělení sekretariátu strany komunistické o maškarním průvodě v Garches. Okamžitě jsme uveřejnili toto oficiální odvolání manifestace, která musila uraziti city katolíků, jimž se nabízí ruka. Odmítli jsme považovati tento incident za tragický. Připustili jsme, nenapodobující v té věci postup časopisu *l'Echo de Paris* a některých jiných časopisů a uveřejnili jsme — bez ohledu na důsledky — vysvětlení nám dodaná, aniž bychom je chtěli zkoumati.

Jest to však o důvod více, abychom prohlásili: Nechápete, že jest tisíckrát potřebnější postaviti se jasně a rozhodně bez zamlčování, jak to žádala

Sv. Stolice, proti zločinům spáchaným ve Španělsku na kněžích, řeholnicích a jeptiškách, na kostelích a klášterech a proti hnusné obhajobě těchto zločinů. Řekněte jen, že to není komunismus, každopádně že to není Váš komunismus.

Postaviti se proti hnusné maškarádě na hodech je dobré a nutné. Je ovšem zvláště důležité odsouditi útoky a násilí, které nepopuzují jen skutečné křesťany, ale všechny ty, kteří chtějí býti bráni vážně, když s horlivostí novokřtěnců hlásají smíření Francouzů. Bylo by ještě lépe, kdyby vůdcové komunistické strany francouzské s celou svou silou a autoritou zakročili u svých španělských přátel, aby zanechali praktik, které proti nim staví jednomyslnost katolíků v celém světě, ba všech lidí, kteří si ještě uchovali v srdci cítění lidského bratrství.

Výstrahy Svaté Stolice.

Sotvaže zpráva o hrozných zločinech, páchaných ve Španělsku proti kostelům a kněžím, přišla do hlavních měst, prohlásil již Vatikán s moudrostí, trpělivostí a zdrženlivostí, jíž se nemůžeme dosti obdivovati, že „Církev byla tak postižena tímto konfliktem, jak *mu byla vzdána*“.

V téže oficiální zprávě, která vyšla v *l'Osservatore Romano* 23. července a nedotýkala se ani vlády v Madridě neb v Barceloně, byla velmi naléhavá výzva ke komunistům, aby protestovali proti spáchaným zločinům.

„Nechť se postaví proti takovým ohavnostem, ať je odsoudí a řeknou, že pálení a pronásledování není komunismus, aneb ať aspoň prohlásí, že tento komunismus není jejich komunismem... Nyní jest doba jasného rozdělení odpovědnosti a veřejného zavržení hanebných zásad i metod...“

Musíme však konstatovati, že žádná odpověď z povolaných míst nedošla na toto naléhavé vybídnutí.

V číslech ze dne 27. a 28. července vatikánského časopisu vzpomíná hrabě Dalla Torre způsobem stejně moudrým a zdrženlivým a se stejnou ne-

stranností tragických událostí, které poskvřňují krví Asturii i Katalánsko.¹⁾ Jasně praví, že nechce mluvit ani o vládě madridské, ani o diktatuře povstalců. Chce státi vysoko nad stranami.

„Jsme z jiného světa... Mluvíme o Ku Klux Klanu politickém a sociologickém zjevu, o jeho metodách a cíli. Mluvíme o gangsterských stranách, o těch, kteří hlásají komunismus a zvedají jeho korouhev a mluvíme o tom proto, abychom řekli, že v Katalánsku je Evropa na rozcestí.“

29. července vychází v témže duchu nový článek hraběte Dalla Torre, v němž píše o diktatuře anarcho-komunistické, která se ustavila v Barceloně, slova, která asi ušla pozornosti francouzských republikánů a v němž činí zodpovědnými za rudou diktaturu jak povstalce, tak i příliš slabou vládu:

„—Podle názoru rudých... jsou dva činitelé, kteří vyvolali diktaturu anarcho-komunistickou. Dva? To tedy znamená: povstalci a madridská vláda. Stavíme se proti každému násilí, které nemůže býti ospravedlněno žádným výsledkem a proto máme možnost mluvit nestranně.“

10. srpna zjišťuje zpráva, uveřejněná ve formě oficielního komuniké Svaté Stolice, že madridská

¹⁾ Uvedeme v další kapitole výzvu téhož l' O s s e r v a t o r e R o m a n o k civilisovanému světu na ochranu rukojmí a poukazujeme na dojemný proslov Sv. Otce k poutníkům španělským.

vláda neodpověděla na žádnou z opakovaných žádostí. Zpráva obsahuje ve svém prvním odstavci vysvětlení, proč Svatá Stolica nemohla nepředložiti energické výstrahy:

„Ve chvíli, kdy byly soustavně ničeny a páleny kostely, kdy se zašlo tak daleko, že byly znesvěceny hroby a rakve, kdy se množily překážky kladené bohoslužbám nejen ve veřejných kostelích, ale i v soukromých kaplích, Svatá Stolica nemohla nepozvednouti svůi starostlivý protest.“

A nota pokračuje:

„I když Svatá Stolica připouští, že madridská vláda se někdy může ocitnouti v těžkých nesnázích s potlačením tak politováníhodných výtržností se strany živelů, které sama ozbrojila, nelze přece zapomenouti, že ani před tím opěťované a zdůrazňované výzvy Svaté Stolice nepřiměly vládu k tomu, aby účinně zasáhla, zamezila a potrestala násilnosti proti Církvi. Dosud nebylo dáno žádného zadostučinění oprávněným stížnostem Svaté Stolice.“

Všichni čestní lidé očekávají, že madridská vláda zakročí, aby učinila přítrž takovým bolestným výstřelkům, aneb aspoň veřejně vysloví svou lítost nad těmito svatokrádežnými činy, aby tak jasně a otevřeně oddělila svou zodpovědnost od zodpovědnosti původců těchto činů.“

Můžeme říci, že žádná vláda by nikdy neprojevila tolik trpělivosti a tolik umírněnosti při tak strašných útocích. Je zde snaha nepřehlížeti obtíží

vytvořených revoluční situací. Vyslovuje se žádost učiniti přítrž těmto výtržnostem, aneb aspoň veřejně litovati takových mrzkých činů... a zdůrazňuje se nutnost, aby vládnoucí moc oddělila zřetelně svou zodpovědnost od skutečných pachatelů. Mohla se ještě lépe projevit vůle po porozumění a dohodě, kterou byla vedena Svatá Stolica?

Odpověď na tuto výzvu přišla 14. srpna ve dvou projevech a to presidenta Azañi ve formě interviewu v časopise *Dépêche de Toulouse*; druhý, méně oficielní, ale pozoruhodný projev, učinil vůdce socialistů Indalecio Prieto, pozdější ministr námořnictví, zástupci Agence Havas.

Indalecio Prieto svaluje poněkud zastřenými slovy veškeru zodpovědnost za výtržnosti na „jisté výstřední živly“, na neznámou masu, jejichž zločiny prý se vysvětlují nezájmem cizích vlád. Tento záhadný projev byl však bezpochyby ještě příliš jasný pro francouzské krajně levicové listy, které — ani *le Populaire*, ani *l'Humanité* — neuveřejnily z něho ani řádky. Zde neváháme uveřejniti všechny dokumenty, které slouží k pochopení sporu:

Zpravodaj Agence Havas se tázal pana Prieta:

— „Nebude vláda podléhati určitým extrémním živlům, jakmile zdolá povstání?“

Bývalý socialistický ministr odpověděl:

— „V tomto ohledu se cizí mínění klame. Čím větším počtem bojovníků disponuje vláda, tím lépe

může seskupiti své pravidelné oddíly a nebezpečí, vycházející z organizací extremistických, které by se mohly pokusiti o protizákonné činy, je tím menší. Jsem si docela vědom toho, že některé cizí vlády odmítají z mezinárodního stanoviska dovolenou pomoc legální vládě španělské, která by se především jevila v dodávání válečného materiálu, jen proto, že se obávají, aby nesloužily dalším výtržnostem extrémních živlů, které se účastňují boje proti povstalcům. Tyto vlády se klamou, poněvadž postavení těchto extremistů bude méně rozhodující, jakmile vláda španělská bude disponovati značnějšími válečnými jednotkami.“

Bohužel vyšší činitel, president republiky Azaña, byl méně ochoten odsouditi anarchisty z F. A. I. a z C. N. T. Posuďte jeho projev:

„— Jaké jsou vztahy, tak se tázal zástupce časopisu *Dépêche*, mezi vládou republiky a dělnickými organizacemi, zvláště s F. A. I. (Anarchistická federace iberská) a s C. N. T. (Národní konfederace práce, anarchosyndikalistická)?

— Skvělé, odpověděl vřele president španělské republiky; jejich spolupráce proti fašistickému nebezpečí je loyální, úplná a cenná.“

Svatá Stolica nemohla tudíž, než tuto neúprimnost vzíti na vědomí. To také učinil hrabě Dalla Torre v obšírném úvodníku v *l'Osservatore Romano* z 19. srpna, kde zvláště napsal toto:

„Hnusné španělské události, o nichž uprchlíci, vracející se do své vlasti, vypravují s výmluvností

prochvívanou úzkostí, kterou čteme v jejich očích a tvářích, svědčí o prožitých hrůzách a násilí. Jsou takového rázu, že zodpovědní činitelé se vymlouvají na „nezodpovědnou masu“. Pomahači rudých uvnitř Španělska i mimo ně se zase vymlouvají na kriminální živly a agenty provokatéry.

Bereme na vědomí, že se nad tím rdí a že se za vše stydí. Bereme na vědomí nepřímé doznání, že jakákoliv věc přikovaná takovou olověnou koulí se zhroutí a uvádí v rozpaky (nejen obě vlády¹⁾), nejen stoupence socialistické intervence, ale i stoupence „nevměšování“, poněvadž *na okraji nemilosrdné občanské války* pokračuje hrozná záplava bestiality. Bereme to na vědomí, ale jasně odmítáme, ba zavrhuje tyto neupřímné a nesvědomité omluvy.

Žádné jasné, zřetelné a odsuzující rozlišení zodpovědnosti nepopřelo dosud, že se ideál španělských stoupců madridské vlády neztotožňuje s „lovci“ lidí. Žádné působivé a výstražné odsouzení nebylo vyneseno. Státní soudy vynášely rychlé a nemilosrdné rozsudky smrti nad vzbouřenci a daly je také ihned prováděti ve jménu zákona, aneb jako odvetná opatření. Pro krvežíznivce, oplzlé násilníky, hanobitele mrtvol, svatokrádce, obrazoborce, žháře, zloděje nebylo ani vypuzení ze země, ani zatčení, ani procesu a odsouzení. Mluví-li se o anarchitech a uličnících, je to omyl, anebo lež. Jedná se ve skutečnosti o lidi ozbrojené úřady, kteří se vrhli na boření a plenění, místo aby šli do boje. Jedná

1) V Madridě a Barceloně.

se tedy o buřiče, ba o desertéry, kteří se nadto oddali banditství. Kdyby se chtěla sehrát komedie se zákoníkem v rukou, mohly by se rozmnožovati soudy, aby odsuzovaly tuto zradu a hanebnost zároveň. Místo toho však tyto „chaotické a temné“ síly jsou u moci a nepřestávají jednati jménem „loyalismu“ se známkou „legálnosti“.

Když však tyto často opakované výklady — nemohli jsme uveřejniti všechny — nestačily, vrací se v jiném oficiálním orgánu Svaté Stolice, *l'Illustration vaticane*, v čísle vyšlém koncem září, hrabě Dalla Torre znovu k témuž tématu a vysvětluje těmito slovy notu z 10. srpna, kterou jsme v předěšlém uvedli. Píše:

„Vláda byla předstižena. Budiž. Když není spoluvinná, je zodpovědná a především proto, že ti, které ozbrojila proti povstalcům a jejich zákopům, se obrátili proti mírumilovným občanům a posvátným památkám. Jistě že je to boj méně nebezpečný, ale deserce! Deserce ozbrojená! Ozbrojená proti pořádku a proti zákonům státu, právě ve chvíli, kdy kázeň se měla přeměnit v neoblomnou přísnost. Mluvíme-li o povstalcích, pak jsou to jistě ti, kteří pobíhají ulicemi a zabíjejí jinde než na bojišti a v boji. Jsou aspoň takovými povstalcí jako ti druzí, kteří se vzepřeli vládě madridské. A přece se proti těmto vynakládá energie, která ještě nikterak neochabuje, zatím co proti oněm se jedná tak, aby zvítězili. To tedy není nic. A co dál?

Nuže, je nutno buďto „zakročiti“, omeziti a

zdolati zmatek a nepodrobovati se mu; aneb, je-li nutno přiznati svou bezmocnost, aspoň neschvalovati násilí anarchistů.“

Chceme-li se nyní vrátiti k vzácným dokumentům sesbíraným časopisem *Vu*, uvidíme v další kapitole oprávněnost přísnosti *l'Osservatore Romano*, když nejvýznačnější osobnosti madridské a barcelonské vlády jsou zajedno v prohlašování solidarity nejen s anarcho-syndikalisty, nejen s anarchisty z F. A. I., ale i s některými způsoby gangsterů a rváčů, jejichž krvavé činy nemají býti patrně znevažovány.

Společně s anarchisty a gangstery.

K naléhavým a často opakovaným žádostem orgánu vatikánského, aby vláda a komunisté sami ospravedlnili své stanovisko vůči tolika cynicky doznaným zločinům, nedošla — jak jsme viděli — žádná uspokojivá odpověď.

Při této tvrdošíjné mlčenlivosti táže se světové mínění, proč vláda, která se při různých příležitostech chlubila souhlasem některých katolíků madridských a mnoha katolíků baskických, nepotlačila s příkladnou přísností aspoň ty ohavnosti, které nebyly popřeny.

Proč nebyly tyto ohavnosti aspoň hlasitě a veřejně zavrženy, když byly páchány iregulárními bandami, jež nebylo možno zvládnouti?

Proč konečně vláda energicky nedementovala činy, jež považovala za vymyšlené?

Toto mlčení a ticho madridské a barcelonské vlády potvrzovalo jen tuto nejistotu. Zdálo se nemožností a proto také nebylo odvahy popřítí, že ohavné zločiny byly páchány beztrestně. I když to právě nebyly vždy zločiny ohlašované Burgosem a Sevillou, bylo dosti jiných, které vláda musela při-

znati, třebaže je připisovala na účet svých pomocníků.

Bylo nám výslovně sděleno, že nešlo o činy nepravidelných band, které v občanské válce, povstalci vyvolané, nemohly býti potlačeny, jak bylo často zdůrazňováno a jak mnozí ve Francii — a také my — chtěli uvěřiti. Naopak všude se přijímá a prohlašuje úplná solidarita všech příslušníků „lidové fronty“ a francouzští komunisté nám posměšně říkají, že po fašistech a farářích si anarchisté velmi pravděpodobně vyrovnají svým způsobem i účty se sociálkomunisty.

Přes to, že ostře protestují proti tomu, že povstalci používají vojsk *Tercio*, které mají, tak jak naše cizinecká legie, tolik pobloudilých, sami oslavují odvahu a obětavost jednoho z anarchistů, „určitý typ gangstera“, člověka známého svou nepoctivostí ve věcech finančních.

A s takovými lidmi se klidně počítá pro blízkou budoucnost, aby stejnými prostředky (žhářstvím, násilím a organisovaným zabíjením) připravovali „anarchistický řád“.

Věc je pochopitelně velmi důležitá a proto chceme zde uvést několik výroků povolaných osobností, které prokáží lépe než všechny naše poznámky, že umírněné živly jednotlivých vlád madridských, a *fortiori* pak vlády barcelonské, považovaly

za nemožné vysloviti i to nejmenší odsouzení nad ohavnostmi spáchanými jejich spojenci.

Již v předešlé kapitole jsme viděli, jak president španělské republiky Azaña si blahopřál k „loyální, úplné a vzácné spolupráci“, kterou přispěli extremisté z F. A. I. a z C. N. T. vládě republiky.

V Barceloně předseda Generalidad Companys připouští, že tyto živly mohly by mu působiti nějaké potíže, ale je rozhodnut „učiniti vše, aby se s nimi nerozešel“.

«Je možné, že nám anarchisté dnes působí nějaké potíže; nezapomenu však nikdy na veliký podíl, který mají na těchto rozhodujících bojích a jsem rozhodnut učiniti všechno, abych se s nimi nerozešel při budování nového státu.»

Od tohoto prohlášení president Companys — který sám náleží k republikánské levici — již dvakrát změnil svůj kabinet, aby v něm zajistil větší místo, ne-li samým anarchistům, aspoň syndikalistům, kteří se těší jejich důvěře.“

Ovšem, je nutno přiznati a trvati na tom, že tito anarchističtí ďáblové „si hrají neustále s ohněm“ — obdivujte se nesevdomitosti tragického srovnání — a „libují si v udržování svých politických spojenců v ovzduší, které není nikterak půvabné“.

Nevadí: nic se neřekne, nic se neučiní, co by v nejmenším mohlo křížiti úmysly těchto kompromitujících spojenců; ba naopak, opěvuje se dohoda, která byla uskutečněna v Madridě mezi anarchisty,

sjednocenými sociál-komunisty (P. S. U. C.) a trockisty (P. O. U. M.) za účelem zjištění společných bodů minimálního programu.

Bez nejmenší obavy nad tím, že se kladné vzpírá neočekávanému sblížení s rozkladným, mluví se dojemně o „řádu anarchistickém“, který se připravuje. Článek pochází od J. R. Blocha v časopise *Du*:

„Zdá se, že se rýsuje v této chvíli původní tvářnost *anarchistického řádu* a že přiblížení k moci vyvolává u některých členů F. A. I. a C. N. T. smysl pro zodpovědnost.

To vše je zásadní důležitosti, kterou nelze podceňovati a má také obrovský historický význam. Do jaké míry budou však anarchistické zástupy, živel tak vrtkavý, poslušny svých vyvolených? V tom je celý problém.“

Nezarazili se nad tím i sami naši komunisté? Každopádně však prohlásil president Companys novému tazateli Paul Ristelhuebrovi, který žádal takéž pro časopis *Du* nové prohlášení, že nepovažuje za účelné, aby se po skončené občanské válce rozptylovalo ovzduší vytvořené anarchisty, třebaš není nijak vábné.

Bude nutno v tom pokračovati, poněvadž tito nihilisté a apoštolové rozvratu, kteří sní jen o boření, prý projevíli tolik tvořivých sklonů.

„Mnozí se znepokojují nad úlohou, která připadne F. A. I., když jednou skončí občanská válka,

a nad způsobem, jak bude možno zužitkovati jejich spolupráci ve vládě. Tento problém není nerozluštitelný. Našel jsem u F. A. I. tvořivé sklony nanejvýš zajímavé a věru velmi rozumné.“

Ale poněvadž si uvědomují dobře, že v naší paměti zůstává příliš živá vzpomínka na tolik krvavých a barbarských obětí, rozpomenou se, že je nutno najíti nějakou omluvu. Ta, kterou nám nabízejí, podobá se velmi pověstným „úctům, které lze těžko vyrovnati“ pana Jeana Cassoua.

„Popuzený proletariát se nezastaví jako selská kobyla. Když klerikálně-vojenský pokus selže, bude jeho jasným výsledkem, že rozpoutal lidovou bouři nepředvídatelného dosahu...“

Chápeme, že s takovými spojenci, kteří „se nedají zastaviti jako selská kobyla“, nemohou radikálové, socialisté a komunisté žíti bez určitých obav o zítřek. Ostatně komunista J. Richard Bloch nechce ponechati své komunistické přátele španělské v žádném klamu. Vidí je již určeny pro příští hranice. J. Richard Bloch, který se vyzná v písemnictví a v dějepise, se nikterak neleká těchto vyhlídek. Ví dobře, že je to stará tradice, že hora pohltí rovinu a že Jakobíni si vyrovnají účet svých spojenců Girondistů dříve, než klesnou pod ranami Thermidorů. Přečtěme si mámivá slova plynoucí z pera bolševismu dobré ráže. Náš muž se vyptává

anarchistického stolaře, který se nevyhýbá obšírnému výkladu, aby podal celé své smýšlení. Po fašistech přijde řada na buržoásní levičáky a na sociál-komunisty samé:

„— Dobře. — Postupujete (v souhlase s komunisty a s republikánskou levicí?

Jeho ironický a inteligentní úsměv jej neopouští. «Mými učiteli jsou Bakunin, Tolstoj a Pedro Kropotkin. Ale učil jsem se také, že chcete-li udělati dva kroky v čase potřebném pro jeden krok, upadnete. Kdybyste chtěl uskutečniti anarchistický režim najednou, přivodil byste za dnešních okolností fašismus. Krok za krokem, krok za krokem souduhu! Dnes platí jednotná fronta proti fašismu, s buržoásní levicí, se socialisty a komunisty. To je otázka života neb smrti.»

Tážeme se: «Na jak dlouho?» Zasměje se a mávne rukou: «Kdo to ví? Ale až to skončí a fašismus bude zdolán, obrátíme se proti sociál-komunistům a vypořádáme své účty až do posledního.»

Tento inteligentní stolař se usmívá při těchto rozkošných vyhlídkách. Slibuje si veliký požitek z této budoucí epizody dějin. Jistě by velmi litoval, kdyby se nedožil této rozhodné bitvy a nemohl se jí zúčastniti!“

Nezdá se nám souručenství tohoto stolaře dosti buržoásní? J. Richard Bloch nám podává stejně chmurnou předpověď, kterou slyšel z úst mladého vůdce antifašistických milicí Miravittlese. Píše:

„Tyto pušky a revolvery někdy spouští. Myslím, že jsem vám to již vysvětlil. Jednou v noci (z 30. na 31. července), kdy jsme byli ve společnosti mladého vůdce antifašistických milicí Miravittlese, bylo mu oznámeno, že Trillas, socialista a přednosta transportní služby, byl na Ramblasu zastřelen ranou z revolveru. Trillas měl pod sebou přístavní dělníky, kteří stávkovali ode dne vypuknutí vzpoury. Když byl v syndikátech dán generální rozkaz nastoupiti práci, chtěl jej Trillas provést mezi přístavními dělníky. Tito, většinou anarchisté, však kladli podmínky; konflikt vypukl. Byl vyřízen tímto rychlým způsobem. «Tak skončíme všichni», bručí Miravittles zamyšleným hlasem.“

Je pravda, že vláda musí míti dobrý žaludek, aby takto otvírala dokořán brány lidské společnosti živlům, u nichž lze tak snadno předpokládati vražedné úmysly.

Nejen s tím se musí vláda smířiti, ale musí snášeti ještě jiné zvrhlosti těchto podivných spojenců... Paní Madeleine Jacob nám načrtla několika dojemnými slovy rychlý obraz jednoho z těchto násilníků, jehož výkony mu mohly získati úctu anarcho-syndikalistů, které však zvláště přispěly k zahanbení španělských republikánů před světovým míněním.

Tak vypadá člověk, jak nám jej líčí:

„Hlavního účastníka anekdoty, kterou vám povím, nesmím jmenovati. V běžném životě je to

jistý druh zbloudilců, odrůda gangsterů, jistě žádný lupič číhající na silnici, ale člověk známý svou pověstnou nesvědomitostí na poli finanční poctivosti, můžeme-li tak říci.“

A tito lidé, kteří pracují v kapsách a pokladnách jiných — jak nám to příliš dobře přiznávají — jsou podle podařeného válečného komisaře v Katalánsku hodni politování proto, že nebyli dříve ozbrojeni:

„Tisíc pistolí včas rozdělených v každém městě, bylo by pravděpodobně stačilo, abychom se vyhnuli katastrofě, kterou nyní prožíváme.“

Myslím, že nekřivdím Albertu Bayetovi, Henrimu Guernutovi a ostatním spolupracovníkům časopisu *Du*, které jsme uvedli, ba i komunistickým předákům, kteří nepřestávají nabízet katolíkům ruku, když řeknu, jak jsem přesvědčen, že oni sami v hlubinách svého svědomí, občanů to XX. století, svědomí republikánů a demokratů a tím více svého lidského svědomí, odsuzují taková slova a neváhají odmítnouti podobné hanebnosti. Ano, tuší, jak to prohlásil Indalecio Prieto, že tyto styky s extremisty všeho druhu kompromitují věc republikánského Španělska před světovým míněním. Ale proč, pročpak se nerozhodnou odsouditi podle zásluhy tyto vrahy a žháře? Cožpak nechápou, že by jejich protest mohl přispěti k tomu, aby se Madrid od-

vážil vysloviti slova, která by, více než všechny hanebné obhajoby, pozvedla před celým světem kompromitovanou věc španělské republiky?

Nová obhajoba francouzského levicového tisku.

Naše první čtyři kapitoly byly skoro úplně věnovány tomu, aby opakovaly, vysvětlovaly a doplňovaly úvodníky z časopisu *l'aube* ze dne 4. a 5. září, kde jsem probíral citáty vyňaté ze zvláštního čísla časopisu *Lu*, v němž skupina intelektuálů, většinou komunistických, provedla nejžalostnější pokus ospravedlniti hromadné vraždění kněží a řeholníků, pálení kostelů a klášterů, páchané ve Španělsku ve znamení „Frente popular“.

6. září podal náš věhlasný spolupracovník a přítel Don Luigi Sturzo, který byl zakladatelem a budovatelem skvělého hnutí „Popolari“ v Itálii, jakýsi závěr našich článků. Jasně a zřetelně v něm připomenul zásady katolické morálky, o nichž se za daného stavu věcí musí opíratí posudek křesťanského svědomí.

Soubor těchto článků, opřených o nezvratnou dokumentaci, vyvolal na pravici i na levici hluboké vzrušení. Bylo příliš jasno, že nelze tvrditi, že by náš protest byl vnuknut nějakou tajnou náklonností k fašismu.

Přicházely také četné odpovědi, které byly zdvořilé, ale dosti rozpačité. Vyvolaly novou odpověď s naší strany.

Nebudu se zabývatí podvodným zneužitím některých svých vět vytržených z celku, jehož se dopustil časopis *l'Echo de Paris* v jednom ze svých článků. V časopise *l'aube* ze dne 12. září pověděli moji přátelé ihned a přesně, co bylo nutno říci. Ostatně, když jsem psal své články, tušil jsem již, že stranický duch neodzbrojí. Když jsem připomínal naše stanovisko vůči hnusnému maškarnímu průvodu v Garches a jeho odsouzení komunistickou stranou, připojil jsem dovětek „bez ohledu na důsledky“.¹⁾ Ano, máme za to, že nesmíme se vzdáti své povinnosti psáti jasně a pravdivě pod záminkou, že by protivník mohl vytrhnouti a zkomoliti některá naše slova. Není to risiko, s nímž musí každý novinář počítat?

Tato poznámka platí stejně pro levici, jak pro pravici. Zjišťujeme také, že časopisy *l'Oeuvre*, *la Lumière*, *le Populaire* vyhýbají se skutečné rozpravě, přecházejí přes tolik ohavností a vznášejí proti kleru a katolíkům španělským nejzaujatější politické obžaloby.

Naše povinnost se nám jeví o to jasnější, že

¹⁾ Viz str. 112.

naši odpůrci vzdávají zvláštní úctu svědomitosti a poctivosti časopisu *l'aube*.

V časopise *le Populaire* píše Jarjaille takto:

„Nikdy by nám nemohlo přijíti na mysl pochybovati o upřímnosti redaktorů časopisu *l'aube* a když ukazují na nepřátele míru a nepřátele každého sociálního pokroku, kteří obklopují pravicové strany, nemůžeme než souhlasiti.“

V časopise *la Lumière* projevuje Albert Bayet ještě zřetelněji svou sympatii pro časopis *l'aube*:

„Dnes vidíme něco nového: tutéž kampaň zahájili sociální katolíci, muži, kteří se sami hlásí k republikanismu a demokracii, redaktoři časopisu *l'aube*.

L'aube je poctivý časopis, který zasluhuje naší úcty a sympatie. Založený nadšenými horlivci, žije poctivě ze svých odběratelů a čtenářů a uveřejňuje všechny své úcty. Jeho ředitelé, Francisque Gay, Georges Bidault a jiní jsou s námi pro ozdravení tisku. Po událostech 6. února statečně bojovali proti chiappismu.

To stačí, abychom přiznali, že kampaň časopisu *l'aube* má v našich očích jiný význam, než obvyklé kampaně reakčního klerikalismu. Ale právě proto, poněvadž si vážím muže jako je Francisque Gay, poněvadž znám jeho poctivost, musím mu říci, že se mýlí a aniž by to chtěl — o tom jsem přesvědčen — slouží vlastně fašismu.“

V časopise *l'Oeuvre* ze dne 12. září opakuje Albert Bayet znovu tentýž projev úcty, jehož zdvo-

řilost — ať nám to *l'Echo de Paris* nemá za zlé — se nás velmi mile dotkla.

Jak bychom také mohli zůstatí lhostejní, když v podobné rozpravě urputní nepřátelé našeho náboženského přesvědčení musí přiznati, že nelze pochybovati o našem upřímném republikánském smýšlení? Nikdo nemůže tvrditi, že chceme sloužiti věci povstalců, když odhalujeme tolik zločinů cynicky přiznaných a ubohé omluvy, jichž se pachatelé a jejich obhájci dovolávají. Vykřikneme proto ještě s větší silou ošklivost, kterou nás naplňují nesčetné hanebné násilnosti, v pevném očekávání, že naše rozhořčení bude sdíleno i některými z těch, kteří se obávají, že neúspěch vládních ve Španělsku zvýší nebezpečí fašismu v západní Evropě.

Na to naši odpůrci odpovídají, jako Marcelino Domingo, bývalý ministr školství, v časopise *l'Oeuvre*, že Církev ve Španělsku se od založení Republiky řadila k otevřeným odpůrcům nového režimu... Píše:

„Dnešní pronásledování? Ale kdo začal pronásledovati? Ve Španělsku byla vyhlášena Republika, aniž by nejmenší škodu utrpěl některý chrám aneb některý kněz. Lid ve své slechetnosti, která nemá obdoby v dějinách a v plné své svrchovanosti odpustil a zapomněl na všechno. Přes to několik dní později uveřejnil kardinál Segura pastýřský list proti Republice a biskup z Vitoriy

se zúčastnil otevřeného spiknutí proti ní. Byla to Církev, která se postavila proti Republice a nebyla to Republika, která útočila na Církev. Církev nebyla pronásledována, ale pronásledovatelkou.“

Jak bychom nebyli jati úžasem, když čteme tyto řádky, psané mužem, který by měl tolik důvodů, aby nezapomněl na úlohu, kterou hráli katolíci při založení Republiky španělské.

Snad pan Marcelino Domingo nevěděl, že první president, který byl vyvolen španělskými republikány pro svou statečnost a oddanost, byl veliký katolík Alcala Zamora? Copak nebyli v první vládě, v níž zasedali mužové, známí svou protiklerikální minulostí, jako Fernando de los Rios, též katolíci jako Miguel Maura, Nicolau d'Oliver, Ossorio y Gallardo, kteří přinášeli svou spolupráci? ¹⁾

Zapomněl snad pan Marcelino Domingo, že již 16. dubna 1931, čtyřadvacet hodin po ustavení republikánské vlády, vykonal apoštolský nuncijs ná-

¹⁾ Je pravda, že komunista César Falcon v knize „Critique de la Révolution espagnole“, která vyšla v roce 1932, odmítl přiznati jakoukoliv změnu v situaci proletariátu po buržoasní revoluci z dubna 1931 proti situaci, v jaké byl pracující lid za monarchie. Revoluce není provedena, prohlásil tento extremist, kterého neuspokojily ani reformismus Azañův, ani demokracie Alcala Zamory, ani diktatura Berenguerova.

vštev u ministra zahraničních věcí Lerrouxe, aby jej ujistil oddanou spoluprací církevních vrchností pro vládu, vyšlou z národní vůle?

Proč pan Marcelino Domingo dělá, jako by nevěděl, že skoro celý biskupský sbor, po kardinálu-arcibiskupovi z Tarragony, po biskupech z Valencie, Burgosu a Barcelony, zaslal svým věřícím naléhavé výzvy, aby se podřídili nově ustavené moci a poslechli jejich rozkazů, pokud se nepřící zákonům Božím?

Nikoliv, pane Marcelino Domingo, nepokusím se o to, abych znovu sepsal dějiny těchto prvních hodin revoluce. Mohlo by se myslet, že podle potřeby věci upravuji popis o průběhu událostí. Nikoliv, stačí, když v připojených dokladech uvedu hlavní části článku, který jsem tehdy napsal v časopise *La Vie Catholique* ze dne 25. dubna 1931 a kde jsem shromáždil některé dokumenty, jejichž veliký význam nikdo nepopře. Přečtěte si znovu obsah časopisu *l'Osservatore* a články z *El Debate* aneb z *Il Mati* a zjistíte, že se nejen obrovská většina katolíků s velkým nadšením prohlásila pro revoluci, ale že i od první chvíle význační katolíci se aktivně zúčastnili na událostech.

Jakého uznání se jim za to dostalo? Vláda ještě netrvala ani šest měsíců, když již určití živlové anarchističtí podpalovali kostely, přepadávali aneb zabíjeli kněze, řeholníky a jeptišky, aniž by se

příslušné úřady rozhodly účinně potlačit tyto ošklivé útoky.¹⁾

Oh! Dobře vím, že se poukazuje na odpor proti hnutí lidu, který se projevil u některých stran katolického směru.²⁾

Katolíci, kněží i biskupové se neřídili vždy příkladem křesťanských demokratů a jasnými směrnicemi Svaté Stolice. Nebyl však incident vyvolaný případem kardinála Segury upraven k úplné spokojenosti vlády Republiky? Kardinál byl povolán do Říma. Proč neviděti, že bylo zapotřebí poskytnouti čas, aby propaganda křesťanských demokratů a rady Státního sekretariátu mohly sjednotiti i odpůrce?

Půjdeme ještě dále a neváháme přiznati část zodpovědnosti, která spadá na určité živly monarchistické, konservativní a karlisty. V nedávném

1) Čtete v předchozích dokladech bilanci, kterou sestavil zpravodaj časopisu *L'aube* A. Linarès po týdnu zvaném „Semana gloriosa“ z Ovieda.

2) Můžeme zde použiti důvodu Césara Falcona, uvedeného v poznámce na str.135. Když nebyl proletariát spokojen s politikou katolíků z Lidové akce, proč útočil právě jen na ně? Vždyť vidíme, jak tento extrémista uznává v roce 1932, že radikálové, ba i oportunističtí socialisté, dnes spojení s anarcho-komunisty, nepřestali od roku 1931 — jak praví — stavěti se proti požadavkům proletariátu se stejným odporem.

článku časopisu *l'Ouest-Eclair*, který obšírně zde podám, prohlásil to stejně důrazně i přesně skvělý spolupracovník časopisu *La Revue des Deux-Mondes* M. René Pinon. Napsal:

„Křesťanství se nepodařilo úplně zdolati tyto ohnivé povahy; jsou schopnější hrdinství a šílené šlechtnosti než mírnosti a laskavosti. Našly způsoby, jak spojit zbožnost s nestydatostí a krutostí. Už dávno hraničí náboženství španělského lidu v jistých směrech s modloslužebnictvím, tak jak dovedlo zploditi největší světce. Světoznámé průvody Svatého týdne v Seville jsou směsí upřímné a dětinské víry a hrubé pověry a mají své povzbudivé i pohoršlivé stránky. Již dávno žádali předvídaví španělští katolíci, aby byl lid lépe poučován a aby se duchovenstvo věnovalo více pastorační činnosti než politice. Právě ve chvíli, kdy se tam rozrůstalo skvělé hnutí obnovy a osvícené horlivosti, ničí divoký vývoj rozkladného ateismu vše.

Byl jsem v Madridě na jaře 1932, když anarcho-komunisti zapálili několik náboženských budov: generální zkouška dnešního dramatu. Šel jsem za jedním z nejbystřejších vůdců sociálních katolíků španělských Don Severinem de Aznar; pozoroval se slzami v očích kouř, který vystupoval z nádherného ústavu, založeného Jesuity pro výchovu mládeže. „Pláči,“ pravil, „pláči nad tímto šíleným bořením, které ničí právě nejmodernější a nejevangeličtější ústavy. Ale pláči i proto, že již po dvacet let náležím k těm, kteří žádají důrazně od episkopátu, duchovenstva a katolických politiků jisté sociální

reformy, určitou nápravu, spravedlivější a láskyplnější pochopení potřeb lidu. Nazývali mne socialistou! To, co jsem předpovídal, se dostavuje a nyní pláči, poněvadž události mně dávají příliš za pravdu.“ Příštího dne slyšel jsem podobnou řeč nunciovu. Jaké to ponaučení!

Tato slova ožívají v mé paměti, když čtu hnusné zprávy o vraždách kněží, biskupů, jeptišek a nevinných všeho druhu. Lidový vztek se vybíjí na těch, kteří již dlouho byli vydáváni v opovržení lidu, jako překážky každého pokroku a každé reformy. A druhý obraz, který mám stále na mysli: vypravování očitého svědka hrozného vraždění v Oviedu před třemi roky. Prožil téhož dne tyto dvě události. Před masným krámem řezníka viselo za nohy nahé, roztrhané a zmrzačené tělo továrníka; byl to silný člověk, stařec, jehož krvácející pozůstatky tupil shromážděný lid, poplval je a tančil kolem nich. A kousek dále vchod do štolové chodby, kterou vojáci pořádku zapálili, ačkoliv věděli, že stopadesát dělnických žen a dětí se tam uteklo! Zde vidíte lidskou bestii!“

Neobával se to napsati jeden z našich nejslavnějších historiků, úzkostlivě pravdomluvný a spravedlivý, který přesně rozděluje zodpovědnost každého.¹⁾

¹⁾ Podobné poznámky uveřejňuje časopis *Etudes* (číslo z 5. října) vzhledem k účasti baskických katolíků na „Frente popular“ z pera katolíka Gaëtana Bernoville, který se jinak vyslovuje jasně pro povstalece.

Ostatně v další kapitole budu pokračovati ve své odpovědi a zkoumati, aniž bych se vyhýbal nějakým těžkostem, zdali bylo právem řečeno, že zločiny byly vyprovokovány účastí katolíků na vzbouřeneckém hnutí.

Výrazná demokratická ideologie, oděná křesťanským výrazem, pronikla rázem stranu mohutným způsobem, bez přípravných prací a bez etap... Nikdo dozajista nepopře zvláštní potřebu Španělska, aby byla provedena pronikavá sociální reforma. I v nejchudších vrstvách francouzských nikdo neví, co je bída u porovnání s chudobou španělskou, zvláště na venkově. Není pochyby, že mocní příliš dlouho zanedbávali svých povinností, aneb jich vůbec nerozpoznali. Velká část duchovního světa musí si také přiznati své *mea culpa*. To nejsou lidé z levice, nýbrž karlisté, kteří mi vypravovali o okázalém přepychu jistých klášterů. Přepych nesnesitelný sám o sobě a tím více bolestně zarážející vedle nevýslovné bídy.

Obžaloba obětí.

I když čteme a znovu pročítáme články Alberta Bayeta v časopise *la Lumière* a *l'OEuvre*, Henri Guernuta v časopise *la France de Bordeaux*, Marcelina Dominga v časopise *l'OEuvre*, Jarjailla v časopise *Populaire* a několika jiných pisatelů téhož zabarvení, nemůžeme v jejich obžalobách naléztí nejmenšího důkazu proti španělským katolíkům jako celku. Čteme samá lichá tvrzení, ani jediný fakt, ani jediný dokázaný čin. Nic.

Na celých sloupcích se opakuje, že to jsou řeholníci a kněží — a bezpochyby i jeptišky — kteří prý „útočili“ proti Republice. Zednář Queipo de Llano, Franco a Mola byli by tedy jen pouhými statisty, poslouchajícími *perinde ac cadaver* rozkazy kongregací, biskupů a jeptišek. Tvrdí se nám, že zvláště v Barceloně byly chrámy proměněny v pevnosti. Marně jsme se dožadovali důkazů od pánů Soria, Jean-Richarda Blocha a Jeana Cassoua. Tito pokládali za nemožné uvéstí podrobnosti o činech a jménech, o čase a místě, které by mohly jejich tvrzením dátí aspoň trochu pravděpodobnosti. Nic, stále nic.

Přibili jsme již na pranýř mámivé prohlášení

presidenta Azañi o domnělé zálibě španělského lidu v „očistném plameni“ Uvedli jsme také již znění — vážnější, můžeme-li tak říci — této děsné obžaloby:

„Zapálením klášterů a kostelů chtěl lid zničit viditelný symbol staletého útisku. Útočil proti tvrzím nepřátelské moci.“

Na štěstí takový způsob psaní neobstojí před soudem. K odsouzení tisíců lidí k smrti byli by soudci, skuteční soudci, požadovali mnohem více.

Přes to nám pan Marcelino Domingo nepřináší v časopise *l'Oeuvre* nic jiného než nejasné obžaloby, o jejichž oprávněnosti jsme se již dříve vyslovili.

A vím dobře, že se v tomto obviňování jde ještě dále. Pánům se vůbec neuráčilo, aby nám podali nezbytné podrobnosti. Stále jen opakují své fráze o „kostelích-pevnostech“ a stále tímž způsobem tvrdí, že „kněží přepadli zrádně svobodný lid“. Toto slovo pochází od Alberta Bayeta, který, zapomenuv na potřebu kritického stanoviska, napsal opětně do časopisu *La Lumière*:

„Nebyla to španělská Republika, která počala bojovat proti kněžím: jsou to kněží, kteří, následující zrádné důstojníky, zahájili boj proti španělské Republice.“

Kde? Kdy? Jak? Za jakých okolností? Neřekne

se nic, zhola nic. Podle nich měli bychom tedy ve slepé víře připustiti všechno bez nejmenšího stínu nějakého důkazu a bez námitek přijmouti zkázu tolika vypálených chrámů a klášterů a smrt tolika umučených a pobitých kněží, řeholníků a jeptišek.

Oh! Nikoliv, máme přece také právo vyzvati své odpůrce, aby si vyžádali od svých přátel *tras los montes*, fakta, důkazy a doklady, nikoliv jen pouhá nedoložená tvrzení.

Požadovali jsme to již tehdy, když časopis *Du* otiskl prostoduše projev katalánského ministra vyučování Ventury Gassola:

„Zapalování kostelů se zrodilo ze vzteku lidu nad tím, že ze dvou kostelů se střílelo na anarchisty. Faráři se dopustili svévolného činu tím, že proměnili kostely v pevnosti, z jejichž věží se střílelo na dělníky.“

Nuže, bylo-li po důkladném šetření zjištěno, že kostely byly zapáleny jen proto, že byly proměněny v „pevnosti“, musí nám ministr, pověřený ochranou uměleckých děl, podati pro to důkazy. Avšak pan Ventura Gassol se odvažuje, a to ještě dosti nejasně, mluvit pouze o *dvou* kostelích, z nichž prý se střílelo. Dva kostely ze stopadesáti v Barceloně!

Připusťme, že by byla prokázána skutečnost, že se ze *dvou* kostelů střílelo. Myslíte, že by ne-

stranný soudce nebyl vyšetřil, *jak* se to událo? Byla zde snaha zjistiti, že církevní úřady měly nějakou účast a zodpovědnost v této věci? Nevypáčili povstalci v ulicích pronásledování chrámové dveře? Ví se, že nezneužili útulku, jehož jim milosrdenství duchovních mohlo stěží odepříti? ¹⁾ Proč nezapálili milicionáři také Bursu práce, když z ní vypudili povstalce, jimž se tam podařilo ukrýti? Proč byl ušetřen hotel Colon, ačkoliv bylo jasně zjištěno, že z něho bylo stříleno?

Je třeba jíti ještě dále? Připusťme, že u těchto dvou kostelů by bylo prokázáno spolčení duchovních s povstalci; jak se však dá ospravedlniti odvěta lidu, páchaná na ostatních stoosmačtyřiceti kostelích, které byly majetkem státu a postaveny, jak se nám řeklo, pod ochranu lidu?

Kolik to prošlo našima rukama dojemných zpráv od uprchlíků, kteří v přesných podrobnostech a se srdcervoucím důrazem upřímnosti vypravovali, jak byla hned v prvních dnech povstání v Katalánsku a v Kastilii uspořádána pravá honička na kněze a jeptišky.

Do určité vesnice přichází tlupa; žádá oběť. Jediná prý stačí. Vesničanům se ponechává volba mezi farářem a jeho kaplanem. Dlouhá léta obětavé práce vydobyla faráři sympatie všech; označili

¹⁾ Viz str. 104.

tedy mladého kněze, sotva příšlého z alumnátu, a vrahové jej zabili na místě, bez soudu, jen proto, že byl příliš mladý a jeho štarý farář příliš milovaný.

Četl jste některý z těchto dokumentů, pane Bayete? A nežasnete vy horlivci z Ligy pro lidská práva při myšlence, že v XX. století mohou lidé proti jiným lidem užítí takových barbarských krutostí? Chladnokrevně zabíjeti a bez souzení mučiti lidské bytosti jen proto, že to jsou kněží Ježíše Krista a jeho Církyve.

Nechcete tomu věřiti? Není svoboda svědomí vepsána v Deklaraci lidských práv, která zůstává ve Vašich očích „Chartou moderního světa“?

Píšete zase v *la Lumière*:

„Nejsme ochotni zapřítí tuto Deklaraci lidských práv, která, ač odsouzena Svatou Stolicí, zůstává přece v našich očích Chartou moderního světa.

Byli bychom proto mezi prvními, kteří by protestovali, kdyby bylo zjištěno, že ve Španělsku byli zabiti aneb týráni kněží, řeholníci aneb katolíci jen proto, že jsou kněžími, řeholníky aneb katolíky a Liga pro lidská práva by si jistě pokládala za čest, aby vznesla tento protest.

Je však tomu tak? Útočí se proti španělským kněžím proto, že věří v dogmata římské Církyve?

Zdá se, že Francisque Gay tomu věří. Vede svou kampaň tak, jako by tomu věřil.

V tom jej již nechápu.

Zdá se, že přehlíží skutečnost, že ve chvíli povstání Franca a Moly se veliká většina španělského duchovenstva postavila na stranu buřičů.“

„Kdyby bylo zjištěno...!“

Podivný protiklad! Měly tedy oběti přinést Lize pro lidská práva důkazy o své nevině! Kati v civilisovaných zemích nemají přece povolení, aby své krvavé řemeslo prováděli bez pravoplatného rozsudku a bez podrobného vyšetření každého případu.

Zde však vidíme, že i nedostatečná domněnka ¹⁾

¹⁾ Zde musíme ještě uvést část krásného článku hraběte Dalla Torre v časopise *L'illustration vaticane*, v záříjovém čísle 1936 na straně 386:

„Vláda madridská přihlížela nečinně k tomu, když španělští občané, kteří se ani nezúčastnili krvavého konfliktu španělského, ani se vůbec nevmísili do tohoto povstání, byli trápeni a zabíjeni jen pro svůj posvěcený stav kněžský a řeholnický a to i ve chvíli, kdy se modlili aneb opatrovali nemocné. Na okraji občanské války — nikoliv jako její důsledek, nýbrž jejím využitím — vypukla ještě krutější a vražednější válka náboženská: Ozbrojení lidé se vrhají na bezbranné bytosti, jež přepadávají v jejich míru, dosud nikým neporušeném. Držitelé moci se dívali, jak byly znesvěceny oltáře a vypalovány kostely, jak se všude porušoval zákon, pořádek a lidství a jak se ničily slavné památky vlasti. Dívali se na to, jak byly dokonce

stačí, aby „farář“ jen proto, že je farářem, byl postaven mimo zákon. Řeholníci-vychovatelé, jeptišky-ošetřovatelky a kněží zcela oddáni svému duchovnímu úřadu, všichni bez rozdílu by měli býti společně vydáni veřejnému stihání jen proto, že se našlo několik mnichů, kteří byli v nějaké pravicové organizaci. Generála Godeda však neodsoudili bez soudců. Nad tím se nikterak nepozastavujeme.

Nás však Liga pro lidská práva vyzývá, abychom nyní, když už je pozdě, provedli šetření, které přece mělo předcházeti těmto hromadným, bez procesu provedeným popravám. Kdo by nepocítil odpor proti podobnému požadavku!

Kněz je všude pronásledován. Katolické obyvatelstvo Madridu a Barcelony je zbaveno každé náboženské útěchy. Žádný bohoslužebný úkon, ani křest, ani svatba, ani pohřeb nejsou trpěny. Sám J. Berlioz to potvrzuje v časopise *l'Humanité*; když potvrdil, že je tam prý málo kostelů vypálených (vzpomínáme však, že J. Soria a Jean Richard Bloch uznali, že *všechny* chrámy v Barceloně byly zapáleny), dodává jednoduše tato pro naše katolické svědomí hrozná slova: „Tam se již nekonají žádné bohoslužby.“

vyhrabávány i mrtvoly lidmi, kteří se nejen snížili na úroveň divoké zvěře, ale přímo se přeměnili v hyeny, vrhající se krvelačně na svou kořist.“

A přece bylo tolik zdůrazňováno, že baskičtí a madridští katolíci se přihlásili k nejloyálnější¹⁾ spolupráci s madridskou vládou.

¹⁾ Zde uvádíme na příklad svědectví, které nelze považovati za pochybné. V časopise *l'Echo de Paris* ze dne 10. srpna H. Mauzé snaží se vysvětliti, z jakých důvodů se baskičtí tradicionalisté přidali k Lidové frontě:

„Jak vysvětliti, že baskické duchovenstvo se připojilo skoro celé k „Frente popular“? Je to skoro neuvěřitelné, uvážíme-li, že v Katalánii nezůstal jediný kněz neb řeholník, vyjma několika pronásledovaných, kteří jsou ukryti, aby unikli smrti, že v Madridě a na jihu se krvelačný vztek lidových band vybíjí především na náboženství, jeho svatyních a služebnících, že konečně v celém Španělsku současný konflikt je nelítostným zápasem mezi tradicí založenou na katolicismu a mezi anarchií.

Jak tedy vysvětliti, že baskičtí tradicionalisté, tak hluboce náboženští, zaujali stanovisko, které je příznivé zabijecům z „Frente popular“?

Položil jsem tuto otázku a podávám i odpověď dosti překvapující, jak musím přiznati:

„Až budeme neodvislí, učiníme baskickou zemi nejzbožnější zemí světa. Obnovíme všechny naše staré historické a rodinné tradice a postavíme Boha na nejvyšší místo, které mu ve společnosti náleží.“

Jaká to naivnost? Je jisto, že vítězný „Frente popular“ by velmi rychle zapomněl na své sliby a neváhal by rozdrtití onen brloh „reakce“ a „klerikalismu“, kterým by se jednoduše a jasně stala země baskická.

Ta se sice neodvažuje k nejmenšímu potrestání převratných anarchistických živlů, ale nemyslí, že by byla povinna určitou šetrností vůči katolíkům, kteří setrvávají — Bůh sám ví, za cenu jakých výčitek svědomí — věrni při republikánském zřízení.

Vzpomínáme, s jakou povrchností Jean Richard Bloch vyřídil tyto obtíže; přijav za své hnusné heslo našich náboženských válek: „Zabte je všechny, Bůh jistě pozná své!“ napsal:

„I když někteří kněží a řeholníci se rozpomenuli na svůj původ a na Evangelium a tu a tam se přidali k republikánskému režimu, bylo příliš mnoho věží, které sloužily fanatickým farářům ke střelbě na dělnickou masu. To jsou účty, které se těžce vyrovnávají.“

Jak je to možno, pane Alberte Bayete, který tak stroze odsuzujete morálku kasuistů, že se nevzepřete takovému prohlášení?

Jak můžete po takovém prohlášení váhati s námi odsouditi takový hnusný názor na dvojakou... a povrchní spravedlnost, jejíž tragické uplatnění vlastníma očima pozorované přiznává Jean Richard Bloch?

Zatím ovšem situace, jak jsme ji právě vylíčili, ztěžuje nesmírně úkol povstalců v tomto kraji.

Přispívá také k tomu, abychom pochopili složitost velikého španělského dramatu.“

Nikoliv... pan Albert Bayet nezdá se býti nějak dotčen přiznáním, které učinil Jean Richard Bloch, ale naopak obrací se k nám, aby nám vytkl určitá opomenutí:

„Nuže, proč je kampaň, vedená Francisquem Gayem, byť by byla sebe lépe míněna, od samého počátku nesprávná: diví se, že španělské duchovenstvo je obětí občanské války, ale zapomíná, že toto duchovenstvo se vyslovilo pro muže, kteří občanskou válku vyvolali; diví se, že se bojuje proti kněžím, ale zapomíná, že kněží útočili; rozhořčuje se nad „ukrutnostmi“, ale zapomíná, že první ukrutností byla výzva k odporu se zbraní a k zrádnému přepadení svobodného lidu.“

Zůstává nám tedy povinnost, abychom zkoumali, zdali jsme vskutku opomenuli přiznati podíl zodpovědnosti, která připadá na povstalce.

Velmi zřídka jsme mohli zjistiti, že francouzští „levičáci“ se připojili k našemu hlasu, když jsme se ozvali ve věci pronásledování v Mexiku, v Rusku aneb ve Španělsku...

Očekáváme po vydání tohoto spisu s tolika doloženými případy spáchaných zločinů, že se vyvodí praktické důsledky z krásného prohlášení, jímž zakončil A. Bayet svůj článek, uveřejněný 20. září v časopise *l'Oeuvre*. Šlechtná a odvážná slova, která zde podáváme, nabudou plného smyslu, budou-li potvrzena činy:

„Jako stoupenci svobody myšlenky máme za to, že tato náleží jak židům, tak křesťanům, jak mohamedánům tak všem jiným. Odsuzujeme každé staré volání po nenávisti, ať už: „Křesťané šelmám!“ „Protestanti na galéry!“ aneb „Smrt židům!“ Myslíme, že všichni lidé jsou bratry a musí se snášeti jako bratři.“

Dnes je to případ španělských katolíků, obětí to nejhroznějšího pronásledování, který se veřejně staví před republikánské svědomí. Uvidíme, zdali v řadách levice je dosti nezávislých duchů a dosti odvážných srdcí, jako jich bylo v našich řadách, aby využily všech svých vlivů k zakročení proti všem hnusnostem, které hanobí republikánské Španělsko a snižují všechny opravdové demokraty upřímně prodchnuté spravedlností a svobodou a — odvažují se sotva to napsati — lidským bratrstvím.¹⁾

¹⁾ Zde uvádíme podobnou výzvu hraběte Dalla Torre v *l'Osservatore Romano* u příležitosti pojednání o proslovu papeže k španělským poutníkům:

„Podivná věc! Zatím co spravedlnost, čistá spravedlnost, láska, jen láska a dobro, výlučně dobro, dědictví to lidské a křesťanské rodiny, volají ještě jednou po odsuzujícím slově a všeobecné výzvě, žádný jiný hlas se neozývá; žádný z těch mluvčích, kteří se při jiných příležitostech prokázali tak mnohomluvnými, tak chvějícími se rozhořčením, tak neústupnými v protestech, prohlašujících se při tom za nehynoucí obhájce ducha a učení Evangelia.

Podivná věc! Žádný se neozval z těch, kteří si pospíšili, aby sesbírali protesty, jichž užili proti Římu a řekli, že hlas a poslání křesťanství se již odstěhovaly ze svého starého sídla. Podivná věc! Nikdo si nevšímá dnešních nedostatků a jasných provinění. Dnes se nenašel nikdo, kdo by promluvil, naslouchal a se nadchnul; nikdo, kdo by projevil nějakou politickou starost. Tentokráte to byla jen duchovní moc, která byla napadena a obětována. Moc, na níž spočívá víra a civilisace křesťanská, která ovšem neslouží za základ žádnému materiálnímu zájmu, nepodněcuje žádnou pozemskou dobyvačnost, nenadržuje žádným výpočtům světským a nevnuká žádného časného programu.“

Výzva ke všem republikánům.

Naši odpůrci sami zdvořile prohlásili, že máme jakési právo, aby nás vyslechli všichni upřímní republikáni.

Říkají nám ovšem, že naše první doklady je nepřesvědčily. Zvláště Albert Bayet se domníval, že může ještě počkati s tím, aby se připojil k našemu protestu. Uvážíme-li, že před tolika popravami nebylo procesu, zdá se, jako by chtěl oběti samy vybídnouti k provedení šetření, jehož nebylo, jakmile šlo o faráře. Až potud tedy prohlašuje pan Bayet svou zdrženlivost.

Jinak by nás ovšem chtěl přesvědčiti, že časopis *l'aube* sám opomenul uznati podíl odpovědnosti, který spadá na povstalce a vybízí nás — ano, vybízí nás! — abychom odsoudili zvěrstva spáchaná vojsky Molovými a Francovými.

V časopise *l'Oeuvre* nám laskavě svěruje, jakou krásnou úlohu pro nás vysnil:

„Dovolí mi pan Gay, abych mu řekl celou svou myšlenku? Jsem jist, že v tomto určitém bodu je téhož názoru jako já. Jako křesťan se hrozí války: musí mu býti tedy dvojnásob hrozným, když vidí,

jak španělské duchovenstvo podporuje a následuje buřiče, kteří ji zrádně vyvolali.

Ale *proč to pak neřící?* Proč tedy upřímní katolíci, demokratičtí katolíci francouzští nepřipomenou svým bratřím ve Španělsku, že místo kněží a řeholníků není uprostřed mužů, kteří rozpoutali válku¹⁾, že kostely mají býti místy modlitby a nikoliv skladišti zbraní a že Notre-Dame del Pilar nemůže nic získati, stane-li se krvavou Pannou z Badajozu?

Podobné upozornění podané bratrsky upřímnými věřícími urychlilo by snad konec krvavého vzbouření ve Španělsku: Může pan Gay a jeho přátelé sníti o krásnější úloze?“

Nuže dobře! Ale nepřipomenul jsem již ve svém článku ze dne 4. září, na který, pane Bayete, odpovídáte, slovy zřetelnými, co časopis *l'aube* již udělal? Napsal jsem:

„Oh! Zajisté jsme přístupni tomu — a nadále zůstáváme — abychom uznali, jak hroznou zodpovědnost mají ti, kteří přivolali na svou zemi ukrutné krveprolévání. Tím dali příležitost k ohavnému vraždění, ale neměli jistoty, že mu budou moci předejít a je zastavit.“

¹⁾ V dalším uvidíme, jakými slovy papež odmítá, aby do náboženské obrany zasahovaly „méně upřímné úmysly a sobecké aneb stranické zájmy“, které mohou „kaliti aneb porušiti celý mravní základ akce a všechnu zodpovědnost“. Může býti ještě něco zřetelněji řečeno?

Tím více bychom litovali, kdyby se dokázalo, že kněží a řeholníci se účinně zúčastnili povstání. Musíme ovšem dodat, že komunističtí intelektuálové, tak rozvláční ve svém vypravování, se spokojují s pouhým tvrzením, když jde o účast kněžstva na vojenských operacích, ačkoliv tu by právě měli podati důkazy.

Ale i kdyby byl podán důkaz, že tu a tam se staly neprozřetelnosti a nesprávnosti — a byly takové: Burgos nám poslal příliš mnoho fotografií kněží i v talárech, kteří se přátelili s povstanci — to vše by nestačilo ospravedlniti takové hromadné popravy; bez rozsudku se v masách odstřelovalo!“

Tyto poznámky nemusel nikdo na nás vymáhati. Ve dvaceti člancích jsme velmi důrazně uznali hroznou zodpovědnost vojáků, kteří připravili vzpouru. Máme však právo, abychom poznamenali, že nikdy nebyl učiněn ani pokus podati nejmenšího důkazu, že episkopát a španělské duchovenstvo byli by prostě věděli o úmyslech Franca a Moly.

Přes to jsme hned od první chvíle viděli, jak masy byly štvány proti kostelům a klášterům. A přes opětovné zákroky Vatikánu nebylo možno dosíci — a to jsme prokázali — aby vinníci byli zjištěni, ba ani toho, aby veřejným odsouzením byla ponechána zodpovědnost podvratným živlům, které prý nebylo možno za dané situace ve Španělsku vydati soudům.

Nevysvětluje to, proč duchovenstvo, které je

v provinciích obsazených povstalci a zná hrozné nebezpečí, které číhá na zbytky kněží a řeholníků, pronásledovaných na druhé straně fronty, zvyká si čím dále tím více na to, že jen povstalci zavedou opětně pořádek?¹⁾ Přes to jsme, dobře uváživše svá slova, vyslovili vroucí přání, aby pastýři duší se úzkostlivě vystříhali jakékoliv, i nepřímé účasti na hrůzách bratrovražedné války.

Jakmile jsme se však z věrohodných pramenů dověděli o „ukrutnostech“ spáchaných „bílými“ v Badajozu, nebyli jsme jedinými, ale snad prvními, kteří vznesli rozhořčený protest.

V úvodním článku časopisu *Le Figaro* ze dne 18. srpna, jež jste si však Vy, pane Bayete, vložil v opačném smyslu, litoval spisovatel François Mauriac, který je chloubou katolicismu, že vítězi od Badajozu nepochopili, že křesťanství jim zakazuje utápěti své vítězství v krvi.

¹⁾ Uvedli jsme v III. kapitole prohlášení p. Indalecia Prieta, v němž se tento socialistický ministr táže, zdali to nezavinila zvěrstva spáchaná extremisty, že demokratické vlády zamítly skutečnou pomoc vládním ve Španělsku. Nemáme práva, abychom odpovídali jménem států, ale jsme přesvědčeni, že neodsouzené zločiny přispěly k tomu, že veřejné mínění nejen katolického lidu španělského, ale i celého světa obrátilo se proti španělským republikánům.

Přečtěme si tento úryvek a uvidíme, zdali lze pochybovati o jeho smyslu:

„Nevěřím příliš v nerozluštitelné «případy svědomí». I v hrůzách občanské války člověk ví, že může obětovati svůj život za to, co pokládá za pravdu — že může hájiti pravdu — svou pravdu — i se zbraní v ruce. Ale ví také, že hromadné popravy poražených, vyhubení nepřítele, — to byl zákon před Kristem — představuje nej-hroznější triumf na tomto světě.

Vraždění a znesvěcování barcelonské určovalo postup moci temnoty bajadozkých vítězů. Hlásí se sice k „tradiční víře Španělska“, ale když v Seville slavili svátek Nanebevstoupení pokorné královny nebes i země, Matky člověčenstva, která zvolala ona památná slova: „Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles...“, neměli prolíti v tento svátek ani o kapku krve více, než vyžaduje krutý zákon války.“

V úvodníku časopisu *La Croix* (27. srpna) píše náš obdivuhodný přítel François Veuillot se šlechtnou a klidnou odvahou:

„Konečně myslíme, že plníme svou povinnost vůči katolíkům španělským, vůči celé katolické věci, když chladnokrevně prohlašujeme, že nelze schvalovati určité způsoby obrany Církve. Dovídáme-li se, že téhož dne, kdy v provinciích vyrvaných pronásledovatelům, oslavovaly úřady v Seville Nanebevstoupení Panny Marie lidovou pobožností, popravili vítězové v Badajozu hromadně

více než 1000 zajatců, aneb že na severu provisorní vláda vrátila náboženskému vyučování své čestné místo a bombardovala civilní občanstvo i milicionáře pohromadě, pak vskutku je nám bolno u srdce... Nikdy! Nikdy! věřte mi, drazí katolíci španělští, tak se nepřipravuje vítězství náboženství!...“

Současně otiskuje *l'Osservatore Romano* na první straně — zjev to velmi řídký — úryvek krásného článku François Mauriaca a v úvodníku vznáší hrabě Dalla Torre dojemnou výzvu světového míření ve prospěch rukojmí, která mají 'býti, jak praví, rukojmími světa:

„Tento zákrok“ (zákrok, který podnikl diplomatický sbor), praví list, „musí všichni schváliti s radostí a vděčností, neboť se všeobecně očekává, že se uskuteční a podaří. Nechť bojující strany na nešťastné půdě španělské cítí a pochopí, že za takovým zákrokem, který se nechce vzdáti lidského soucitu ani křesťanské lásky, stojí jednomyslně všechny národy, celá civilisace.“

List pokračuje a praví, že ti, ať je to kdokoliv, kteří by popravovali rukojmí, nemohli by již býti považováni za rovné s vládami ostatních národů.

„Nevinní patří celému lidstvu. Lidstvu patří rukojmí tak, jak kterýkoliv jiný nešťastník hledající pomoci, raněný, nemocný, umírající. Mravnost národů, která se v Červeném kříži ujímá tělesné bolesti, nemůže neposkytnouti práva útulku i ru-

kojmím ve znamení svého posvěceného znaku a žádati i pro ně lidskost.

Nechť sporné strany a jejich stoupenci jsou rukojmími civilisovaného světa pro spásu Španělska.“

Ještě lépe to však zdůrazňuje protest samotného papeže, neschvalující a odmítající přehmaty, které by mohly býti spáchány v průběhu občanské války těmi, kteří si vzali za úkol brániti kostely, pronásledované a kněze. Zde uvádíme slova samotného Velekněze. Je nutno vážiti každé slovo. (Proslov z 14. září.)

„Úkol to těžký a nebezpečný, pravíme, poněvadž horlivost a těžkost obrany velmi snadno vede k přehmatům a křivdám. Při tom se mohou lehce objeviti i úmysly méně upřímné a sobecké i stranické zájmy, které svými zásahy kalí a porušují celý mravní základ akce a všechnu zodpovědnost.“

Abychom nebyli viněni z toho, že dáváme líbivý výklad těmto slovům, přejímáme ze samotného *l'Osservatore Romano* vysvětlení, podepsané hrabětem Dalla Torre s datem z 23. září 1936:

„To není tedy první válka, kterou posuzoval, ale tato jest první, v níž utrpení, bolest a trápení stihlo oběti, jimž se nedá při sebevětším překrucování prokázati prvenství nějakého provinění. Tyto bezbranné oběti, překvapeny událostmi, byly jaty u oltářů, v nemocnicích, ve školách a sirotčincích.

Papež mluvil také o obraně a o právu na obranu. Ale mohou-li býti a jsou-li katolíci v řadách odpůrců komunistů a vlády, která je ozbrojila, mohou-li býti a jsou-li katolíci, kteří byli hanebným a náhlým útokem nuceni, aby bojovali za svou víru a o svůj život, pak papež mluvil o povinnostech této spravedlivé obrany. Vyslovil se proti jakémukoliv přehmatu hlasem tak jasným a zřetelným, že jsme mohli na začátku tohoto článku uvésti svědectví prosté jakékoliv pochybnosti, svědectví časopisu „*Le Temps*“¹⁾, zatím co obhájci revoluční

1) Považujeme za nezbytně nutné uveřejniti zde obšírný výtah článku z listu „*Le Temps*“ ze dne 16. září, jehož závěry vatikánský list viditelně schvaluje:

„Pokud se týče událostí ve Španělsku, odsoudil přirozeně Pius XI. ukrutnosti a zločiny těch, kteří se staví proti Církvi. Ale neobával se také dotknouti „možných přehmatů těch, jejichž těžkým a nebezpečným úkolem jest brániti a obnoviti práva náboženství a jejichž stranické záměry by mohly kaliti mravní základ této akce“. Tato stať zasluhuje, aby byla zdůrazněna. Ukazuje vskutku úplnou nestrannost, s jakou papež posuzuje obě strany.

Konečně neopomenul Pius XI. pochváliti zákroky těch, kteří se snaží „zlidštití“ boje ve Španělsku. Jde tu o snahy diplomatů pověřených u madridské vlády. Potvrzuje to smysl zpráv uveřejněných v této věci v *l'Osservatore Romano*, které živě podporovaly podněty diplomatů, zvláště v otázce rukojmí.

Co překvapuje v proslovu papežově, je jeho živá snaha po nestrannosti a neodvislosti. Odsuzuje zvráče-

zákonitosti velmi se dovolávali svých práv, aniž by se slovem zmínili o svých povinnostech a když se o nich zmínili, tak jen proto, aby rozdmýchávali nové vášně, jichž bohužel bylo více než dost.

Ano, s hrdostí se hlásíme k takovým slovům, prochvívaným nejčistším důrazem skutečné křesťanské lásky a tážeme se Vás, držitelů laicity, kdy se u Vás ozvala podobná mluva, která by jménem Lidských Práv se dožadovala úcty pro křesťanské svědomí a odsoudila zločiny spáchané na kněžích a jejich věřících.

Ano, byli jsme vždy po vašem boku, bez ohledu na jakékoliv nebezpečí, vždy, kdy jsme se mohli přesvědčiti, že spravedlnost byla dotčena.

Náš časopis *l'aube* se ještě nenarodil, když již několik našich nejdražších přátel — a na kolika řečnických tribunách — protestovalo s Vámi proti zavraždění Matteotiho!

nosti komunismu, ale současně nikterak nešetří hitlerismu. Lituje všech přehmatů, ať jsou jakéhokoliv druhu a ať pochází odkudkoliv.

Musíme říci, že bylo zapotřebí odvahy k takovému proslovu, který nemůže nikoho uspokojiti. Proti každému staví zásadu katolickou a požaduje návrat k uplatnění Evangelia. V jádře zůstal Pius XI. na půdě náboženské. Zůstal stranou zápasu. Už nejsou ty hrdin-ské doby, kdy Svatá Stolica vládla četnými světskými pažemi. Velekněz tedy zůstal nad stranami.“

Ze všech svých sil a spolu s Vámi jsme odsoudili krvavé potlačení dělnického povstání v Oviédu, za něž, ať se to posuzuje jakkoliv, ponese před dějinami radikál Lerroux největší zodpovědnost.

Neváhali jsme se připojiti k výzvě, kterou zaslali stateční katolíci kancléři Dollfussovi ve prospěch rakouských socialistů.

Naše hlasy se připojily k Vaším hlasům, když jste se ozvali proti divokým zločinům, spáchaným nacisty na židech a bez váhání jsme se připojili k šlechetnému článku A. Bayeta, který vyšel v časopise *l'Oeuvre* 20. září: *Křížácké tažení proti židovstvu*.

Správně se vzpomenulo na naše stanovisko k událostem 6. února. Dobře, ale kdo pak ví, kolik nepochopení jsme musili překonat a kolik odporu jsme musili zdolat? Jsme přece hlídáni kruhy, v nichž fašistický tisk kalí soudnost jinak skvělých duchů. Přes to jsme nepřestali klidně poukazovati na nespravedlnost hnusných obžalob vrhaných (lidmi, kteří později — jako pan de Kerillis — museli přiznati, že neměli nejmenšího důkazu pro to, co neústupně hájili) proti pánům Daladierovi, Chautempsovi, Pierre Cotovi, Eugène Frotovi a proti mnoha jiným. Tu již nešlo o politiku, ale o spravedlnost. Považovali jsme proto za svou povinnost promluvit. Učinili jsme tak, aniž bychom se obávali důsledků.

Nezapomenulo se bezpochyby také na přijetí, které jsme o něco později uchystali hloupému štvání zhoubného starce s kuchyňským nožem.

A dále, jak bychom mohli nevzpomenouti některých láskyplných počinů našeho velikého papeže Pia XI. Když Sověty zavíraly kostely a vyháněly kněze, konal Pius XI. sbírky v celém křesťanstvu na pomoc obětem hladu v Rusku.

A byl to opět Pius XI., který použil všech prostředků vatikánské diplomacie k záchraně kněze rozkolnického vyznání: patriarchy Tichona.

A týž Pius XI. podepřel celou svou vznešenou autoritou návrh zprostředkování, aby občanská válka byla zlidštěna a když Madrid i Burgos odmítli tento zákrok, žádala to znovu oficiální zpráva *l'Osservatore Romano* ze dne 11. září:

„*L'Osservatore Romano* zaznamenává odmítnutí madridskou vládou všech návrhů na zlidštění občanské války a na druhé straně lhostejnost, s jakou prý přijali v Burgosu chystaný návrh na příměří, a vyslovuje přání, aby byla učiněna přítrž ukrutnostem nyní páchaným:

Kdyby měly pokračovati věci tímto nelítostným spádem k násilí, vzájemným zahrnováním vyhrůžek a neúprosným vykonáváním nejhroznějších zločinů, které jitrí, rozněcují a ženou do zoufalství obě strany, pak stanou se obě strany ať již chtějí

zachrániti španělskou vlast, aneb španělský lid, stejně zodpovědny¹⁾ za zkázu vlasti i lidu.

Svět z toho musí usouditi, ať již zastává jakýkoliv názor, že žádný výsledek neospravedlňuje podobné prostředky, jimiž se již předem znehodnocuje výsledek, ať jest jakýkoliv.“

A je to opět Pius XI., který 14. září zakončil svůj proslov k španělským poutníkům dojemnými slovy, která jsou plna odpuštění, milosrdenství, soustrasti a lásky pro ty, kteří pronásledují jeho kněze a urážejí jeho osobu:

„A ostatní?

Co říci o všech těch ostatních, kteří přece jsou a zůstávají také našimi syny, ačkoliv Nás pronásledují ve věcech a osobách, které Nám jsou nejdražší a nejsvětější a to skutky a způsoby krajně krutými a hnusnými? Výrazy a způsoby nanejvýš urážlivými pro vlastní Naši osobu, jak jim to vzdálenost dovolovala, chovali se k Nám nikoliv jako synové k otci, ale jako nepřátelé k nepříteli zvláště nenáviděnému.

Drazí synové, máme příkázání a příklady, které se mohou zdáti příliš povznesené nad samu ubohou lidskou přirozenost, než aby mohly býti následovány a poslouchány, ale jsou tak krásné a přitažlivé pro křesťanskou duši, že nemůžeme ani na okamžik váhati, co máme činiti: milovati je,

¹⁾ Je nutno podtrhnouti tato dvě slova: „stejně zodpovědný“!

milovati je zvláštní láskou, plnou soustrasti a milosrdenství. Milovati je, a nemohouce činiti více, modliti se za ně, modliti se, aby jasná představa pravdy se vrátila v jejich mysl a aby srdce se znovu otevřela přání a bratrskému hledání skutečného blaha. Modliti se, aby se vrátili k Otci, který je očekává, a aby jejich návrat byl nejradostnějším svátkem. Modliti se, aby byli s námi, když v brzké budoucnosti — jak pevně v Boha doufáme — se vznese duha míru na krásném nebi Španělska a přinášeli radostnou zvěst tohoto míru vaší veliké a krásné zemi. Mír, který jest jasným a jistým utěšitelem všech bolestí, opravovatelem vší zhouby, naplňuje všechny spravedlivé a moudré tužby slučitelné s všeobecným blahem a zvěstuje klidnou budoucnost pořádku, cti a blaha.¹⁾

1) Uvádíme zde ještě poznámky, které uveřejnil hrabě Dalla Torre v *l'Osservatore Romano* 17. září 1936, tři dni po proslovu papežově:

„Bylo mnoho těch, kteří v těchto dnech tvrdili, že mlčení papežovo bylo nevysvětlitelné a že rozpaky jej nutily k mlčení. Všechno toto neuctivé povídání nyní roztálo. Muselo tomu tak býti. Když žádali od papeže slovo odsouzení aneb protestu, smlouvání neb vyhrůžky, mlčel. Nikdy by nevyšlo z jeho úst slovo, prozrazující vášeň aneb stranictví; nikdy by nepronesl slova náhlého neb urážlivého, jakými se vyznačuje život politický a kterými se odvrací pozornost nemyslicího davu; to by neodpovídalo jeho vznešenosti.

Ale když je třeba říci otcovské slovo, občerstviti zkormoucené nesmrtelné duše, potěšiti syny, želeťi obětí, usušiti slzy, mírniti bolesti, léčiti rány, oživovati

Jak bychom mohli ještě váhati po tolika příkladech a nahodilých vzpomínkách, jak nám plynou z pera, vrátiti se znovu k Albertu Bayetovi, který napsal:

„Ano, Francisque Gaye, jestliže Církev toto učila a byla-li pronásledována, my laici, ve jménu laicity samé, byli bychom povstali, abychom ji bránili.“

Obracíme se stejně na pana Henri Guernuta, který tak často zneuznával velikou usmiřující úlohu Benedikta XV. a Pia XI., na pana Henri Guernuta, který se nyní domáhá zákroku Pia XI. a píše:

„Příklady včerejška nás neopravňují k optimismu dnes. Zástupce Toho, který vládne na nebesích, jest příliš zaměstnán malichernými pozemskými zájmy.“

Oh! Pane Guernute, vzpomínám Vaší poctivosti a odvahy, kterou jste prokázal při více než jedné příležitosti a proto Vám chci říci: Nikdy byste ne-napsal tento článek, kdybyste jako já podrobně studoval činnost Velekněze, který po příkladu velikého apoštola míru, Benedikta XV., podnikl vše, aby odloučil Církev od výstřelků nacionalistických i konservativních.

skleslá srdce, vyzdvihnouti věčné zásady a zajišťovati věčnou spásu proti nebezpečí dnešnímu i zítřejšímu, tu se otevrou rty papeže, jeho hlas zazní a jeho výkřik pak zavazuje.“

Vzpomínáme, jak vyznavači „laicismu“ se zastávali hnutí „Action Française“, když Církev odsoudila zásadní pohanství maurrasových nauk.

Vzpomínáme, jak vyznavači „laicismu“ opačně vykládali statečná prohlášení německých biskupů aneb oficielní zprávy *l'Osservatore Romano* proti nacistům.¹⁾

1) Není to však jen projev ze 14. září, který by nebyl vykládán v pravý opak levicovým tiskem a zvláště panem Gabrielem Péri v časopise *l'Humanité*: *l'Osservatore Romano* to sám zjišťuje. Pan Péri, praví římský list, znásilňuje projev „až k tvrzení, že proslov otcovského starce o povinné pomoci a spravedlivé svobodě národů, o lásce a míru, o stescích a odpuštění nejen že není ozvěnou vyzývavých a výhružných řečí norimberských, ale že papež nenašel ani jediného slova výtky proti hitlerovskému Německu. Papež se připojil k válečnému tažení nacistům“.

l'Osservatore Romano správně poznamenává, že v tomto případě šlo o Španělsko a nikoliv o Německo, že však byla dána zcela jasná výstraha i samým nacistům:

„Když se jednalo na příklad 2. března 1934 a 6. května 1935 o národněsocialistické protináboženské a protikřesťanské urážky, neváhal papež jasně a výlučně proti nim protestovati; nikdo se tehdy neozval, že papež měl současně mluvit také o Španělsku a o Číně, o Mexiku a o Jižní Americe. Ale Gabriel Péri se dopouští více než zapomenutí, lže. Měl-li pan Gabriel Péri nějaký důvod, pro který v časopise *l'Humanité*

Vzpomínáme, jak vyznavači „laicismu“ v létě 1931 uváděli v posměch významný okružník *Non abbiamo bisogno*, v němž papež encykliky *Quadragesimo anno* se zvláštním důrazem upozornil na nebezpečí fašistického státomodlárství...

Zdá se, že po celá léta se přemýšlí, jak vyčerpati jeho trpělivost a zeslabiti jeho lásku.

Jaké odpovědi se dostalo jeho *dojemným* výzvám, které určil celému vzdělanému světu, aby protestoval proti pronásledování jeho Církve v Rusku, v Mexiku a ve Španělsku?

Dnes se tedy obracím k republikánům ve Francii, k těm, kteří se hlásí k Deklaraci lidských práv, k těm, kteří tak hlasitě upozorňovali kdysi veřejné mínění francouzské na vrahy Matteotiho aneb na soudce Ferrerovy¹⁾ a Dreyfusovy. Pravím jim:

nitě pronesl svou výtku, aniž by uveřejnil znění proslovu, tedy by musil uznati, že 14. září připojil se papež ke křížáckému tažení protibolševickému jedině z důvodů obrany víry a křesťanské civilisace, aniž by se tím připojoval k tažení nacistickému a zároveň zdůraznil, že protikřesťanský komunismus se nezdolá vyznáváním jeho protikřesťanských myšlenek a svěřováním se síle materiální, nýbrž jen silami duchovními.“

Škoda, že neuznali za nutné uveřejniti tuto autorisovanou opravu.

¹⁾ Tato vzpomínka na Ferrera byla označena jako nevhodná panem R. de Marmandem, který v časopise

Doklady máte před sebou. Nejhorší útoky proti svobodě svědomí se páchají denně ve Španělsku. Kněží a řeholníci tam nedostanou od španělské Republiky ani pseudo-soudce, jaké měli povstalecký generál Goded aneb anarchista Ferrer. A vy setrváváte, patrně puzeni nějakým politickým oportunistem, ve svém mlčení!

Republikán, k němuž máte podle svého tvrzení

Le Peuple odpověděl dne 27. září na tento článek. K tomu jsem dodal 4. října v časopise l'a u b e :

Pan R. de Marmande, musím to uznati, se nikterak nesnaží ospravedlnovati zločiny takovými důvody, ale chce vyvolati spor proto, že jsem řekl, že pro „faráře“ nepovažovalo se za nutné ustanoviti soudce, ba ani takové soudce jaké měl Ferrer! Aby žádný z čtenářů nebyl na omylu, v jaké „úctě“ byli pro mne soudci Ferrerovi, uvedl jsem v rubrice „Tour d'horizon“ citát, nalezený téhož dne v časopise l'E c h o d e P a r i s, v němž bratři Tharaudovi sami upozornili na takové souzení jen na oko. Nuže, opakuji ještě zřetelněji: Ve Španělsku pokládali vůbec ve většině případů za zbytečné, ustanoviti k popravě kněží, řeholníků a jeptišek aspoň takový paškvil soudu, jaký byl přiznán Ferrerovi, Godedovi, žhářům říšského sněmu a trockistům. Pan R. de Marmande napsal:

„Pan Gay nadužívá však svého práva, když se rozhořčuje nad tím, že kněží a řeholníci ve Španělsku nedostanou od Republiky španělské ani takové soudce, jaké měl povstalecký generál aneb anarchista Ferrer. Především dobře ví, že podle Pascala „nechtěl býti Ježíš zabit podle zákona spravedlnosti, poněvadž je

úctu a sympatii, Vám to prohlašuje, že Vaše další váhání by bylo pro činnost, kterou vyvíjejí demokrati křesťanského smýšlení, hrozným handicapem, ba více, bylo by to skutečným hanobením republikánského svědomí.

mnohem potupnější zemřítí podle zákona spravedlnosti, nežli nespravedlivou vzpourou.“

Cožpak zvláště neví, kdo byli oni soudci a jaká to byla spravedlnost, kterou zahynul Ferrer? Oh! Jak je neprozřetelné dáti vysloviti v takové rozpravě jméno Francisca Ferrera! Ferrer, zabitý kněžími, to jest určený k smrti duchovenstvem — řádovým i světským — které popudilo laické dílo tohoto syndikalisty moderní školy barcelonské.“

Oh! Jak se dějiny podávají zkresleně a subjektivně. Pan R. de Marmande napíše bez nejmenšího váhání: Ferrer „zabitý kněžími“. Podivné převrácení skutečnosti? Zdaž neví, kolika atentáty se provinili ferreristé — neříkám Ferrer — v Barceloně v týdnu, který se odvážili nazvati „Semana gloriosa“, a to zvláště proti kostelům a kněžím. Odsouzení vyřkli vojenští soudci a ani jediná republikánská vláda se nepřimluvila o milost. Jediná hlava státu, papež Pius X., na něhož se obrátila dcera Ferrerova, dal odeslati ministerskému před edovi Gabrielu Maurovi na'éhavou žádost o milost. Vidíte tedy, pane de Marmande, že katolíci ani v tomto případě nemusí odprošovati, právě naopak. Papež prosil o milost, která byla zamítnuta Alfonsem XIII. a my jsme upozornili na směšnou napodobeninu soudu, za niž vojenští soudci ponesou celou zodpovědnost před nestrannými dějinami.

Nová výzva k republikánskému veřejnému mínění.

Výzva, kterou jsme učinili k republikánům v časopise *l'aube* dne 23., 24. a 25. září a která tvoří podstatu předešlých kapitol, vyvolala několik odpovědí a to zvláště od pana A. Bayeta v časopise *l'Oeuvre* a pana M. R. de Marmanda v časopise *le Peuple*, oficiálního to orgánu C. G. T.

I za cenu, že vyvolám znovu bezvýznamnou jizlivost časopisu *l'Action Française*, chci zde říci, proč tyto různé projevy nám mohou poskytnouti jen velmi chabý začátek zadostučinění.

Nepodceňujeme přes to nikterak odsouzení, které pan Albert Bayet pronáší nad každým užíváním násilí. Neobsahuje toto zásadní prohlášení v článcích, odpovídajících přímo na naši výzvu k republikánům, nutně také odsouzení násilností, páchaných ve Španělsku proti kostelům a kněžím, na něž jsme výslovně upozornili? ¹⁾

¹⁾ Zde je prohlášení pana Alberta Bayeta v časopise *l'Oeuvre* ze dne 3. října:

„Pokud jde o otázku vznesenou panem Gayem, myslím, že jsem mu již řekl a každopádně ještě mu to opakuji, že v zásadě s ním plně souhlasím.

Pan R. de Marmande jde ještě dále a pouští se rázně do „těch pochlebovačů, kteří konají špatnou službu, když nadšeně opěvují hanebnosti občanské války“.¹⁾

Jako vyznavač „laicismu“ jsem stoupencem úplné svobody svědomí, úplné svobody názoru. Odsuzuji bez omezení, bez dvojsmyslnosti jakékoliv používání násilí proti náboženské víře aneb proti filosofickému přesvědčení. V šlechetném zápase myšlenek mezi věřícími a rozumáři nemají kanony, letadla, popraviště a koncentrační tábory co dělat: platí jedině důvody vyměňované svobodně, v dobré víře a v bratrství.

Co zde říkám, není žádným ústupkem vůči panu Gayovi, to jest hluboká a společná myšlenka všech těch, kteří v Deklaraci lidských práv (nedávno Svatou Stolicí odsouzené) vidí Chartu moderního světa.

1) V časopise *le Peuple* ze dne 27. září napsal pan R. de Marmande:

Ve chvíli, kdy se Španělé vzájemně vraždí, ač vzdálen tohoto hrozného boje, připojují se ochotně k protestům časopisu *Hommes du Jour*: „Litujeme tolika prolité krve, tolika neomluvitelných ukrutností a odvety, byť by byly i oprávněny. Naše srdce je naplněno úzkostí při myšlence na tolik mrtvých, na tolik životů zkosených ve svém jaru, na tolik vypálených zřícenin a tolik nevýslovných bolestí. Tím, myslím, již odpovídám na výzvu pana Francisque Gaye, ředitele časopisu *l'aube*, ke všem republikánům ve věci španělských kněží a řeholníků, kteří se stali obětmi vzplanutých vášní občanské války. Pan Gay vytýká těm, kteří se hlásí k Deklarací lidských práv;

Vyzbrojeni svou minulostí, ve jménu zápasů, které jsme bojovali spolu se všemi republikány, myslíme, že máme nejen právo, ale dokonce povinnost, žádati více.

Po stovkách se pálily kostely, po tisících byli zabíjeni kněží, řeholníci a jeptišky, bez vyšetřování, bez soudu, z nenávisti k náboženství. To bylo při-

že mlčí a setrvávají v mlčení „jsouce patrně puzeni nějakým politickým oportunistem“. Pokud se mne týče, bylo to velmi snadné nesetrvati v nějakém mlčení, jemuž jsem se také neoddával, vzpomenu-li na své články v našem svobodném časopise od počátku španělského povstání. Necht' někteří novopečení vyznavači sociální revoluce, kteří vděčí za své první kroky a úspěchy v kariéře literární ochraně nejjemnějšího a nejvzdělanějšího výkvětu baskické reakce, prospěchářsky vychvalují přehmaty a omyly občanské války. Budiž, to je jejich věc. Možná, že se cítí schopnými pouze pro kadidelnici.

Ale když člověk je starým kozákem v odborářském boji, který nikdy nesbíral čestné odznaky, ale za to byl vláčen po soudech a vysloužil si rány na schůzích a urážky nesmlouvavých nacionalistů za dobu čtyřiceti let, pak má plné právo, aby řekl těmto pochlebovačům, že konají špatnou službu, když nadšeně opěvují hanebnosti občanské války. Víme příliš dobře, že bohové války si libují v šílenství lidí a že prolévání krve i za nejspravedlivější věc vyvolává zvláštní horečky: jsou-li tito bohové u vlády, kdo ví, co se vše děje? Mohu tedy pochopiti omyly a zločiny. Přijmouti je však s úsměvem neb „oportunním“ mlčením, to nikdy!

znáno, bez obav se připouštělo, že nevinní musili býti obětováni s těmi, kteří by snad byli uznáni „vinnými“ z nepřátelství proti republikánskému režimu.

Nemůže tedy jíti o shledávání nějakých vzdálených, nejasných a nepřímých zodpovědností, jak to dělali pověstní soudcové Ferrerovi. Má-li Deklarace lidských práv míti vůbec smysl, pak to může býti jen protest proti zneužívání státní svrchovanosti aneb libovolnému popravování „obětních beránků“, vyvolených slepým vztekem davu.

V tomto ohledu měli by se republikáni a demokraté celého světa vysloviti jednomyslně, jasně, bez dvojsmyslnosti, bez výhrad a vytáček. A toho jsme, musíme si to přiznati, ještě nedosáhli.

Nechceme však věřiti, že vůči tak křiklavým hanebnostem by se určití republikáni i nadále spokojovali s takovými lacinými zásadními protesty a že by jejich odmítavé stanovisko, aby s námi společně odsoudili takové zločiny, bylo opravdu konečné.

Zdá se býti pravdou, že od pana Marcelina Dominga nemůžeme již více očekávati, než již řekl. Uzavřel se ve svém odůvodňování, ač jsme mu vratkost jeho počínání prokázali.¹⁾

¹⁾ Zde je podstatná část článku, který vyšel 30. září

Spokojí se tvrzením, že prý bylo méně spálených

z pera pana Marcelina Dominga, bývalého ministra vyučování, v časopise l'OE u v r e:

„Je pravdou, že bylo ve Španělsku spáleno několik chrámů. Bylo jich mnohem méně než se řeklo. Je správné, že ve Španělsku bylo několik kněží pronásledováno: počet jich byl mnohem menší, než se vyprávělo. Začínám tedy tím, že uznávám skutečnost. Měla zákonná vláda nějakou zodpovědnost? Kdyby nyní nějaký dav vnikl do katedrály Notre Dame, zapálil ji a postřílel by kněze konající tam bohoslužby, měl by svět právo, aby se horšil nad tím, kdyby pak francouzská vláda nepoužila všech prostředků, aby to znemožnila. Je však tento vymyšlený případ tentýž jako ve Španělsku? Nikoliv.

Ve Španělsku se jednoho dne vzbouřila proti vládě skoro celá armáda a ve velkém počtu měst bylo zjištěno, že i jiné orgány pověřené udržováním veřejného pořádku se připojily k povstalecké armádě. To je skutečnost.

Vláda pak ještě zjistila, že skoro všechny kostely byly proměněny v tvrze, že skoro všechny sakristie se staly muničními skladišti a většina biskupů, kněží a bohoslovců povstaleckými dobrovolníky.

Co mohla vláda v takové situaci učiniti na ochranu pronásledovaných duchovních? Kdyby se byla armáda nevzbouřila, byla by tato otázka oprávněna, poněvadž by bývala vláda mohla počítati s armádou proti pronásledování. Kdyby se byla Církev nepřipojila k povstalecké armádě, mohla s výšin kostelních věží hlásati zásady křesťanského míru místo válečné střelby a nebylo by také žádného náboženského pronásledování.“

chrámů, než se řeklo: Zdá se, že pan Marcelino Domingo nechápe, jak je příšerné to jeho „méně než bylo řečeno“, když se ani nepokouší vyvrátiti výslovně tvrzení komunistů, jako na př. pánů Soriy a J. R. Blocha, kteří sami dosvědčili, že *všechny* barcelonské kostely — to jest 150⁰ — byly zapáleny. Ale konečně pamatujme si jeho přiznání: kostely byly zapáleny!

Ale také kněží a řeholníci byli „pronásledováni“, přiznává stydlivě pan Marcelino Domingo, který pospíchá, aby připojil své „méně než bylo řečeno“, které zní ovšem hrozně, když jsme si přečetli děsnou bilanci, kterou sestavil časopis *La Vie catholique* jedině na základě vyprávění svědků, o jejichž věrohodnosti nelze pochybovati.¹⁾

Je to stále táž hra s příslovci, kterou se snaží pan Marcelino Domingo měřiti stupeň zodpovědnosti obětí: „skoro všechny kostely byly přeměněny v tvrze...“, „skoro všechny sakristie se staly muničními skladišti...“, „většina biskupů, kněží a bohoslovců .. povstaleckými dobrovolníky“.

A s takovými ubohými „skoro všechny“ má se ospravedlniti tolik hanebností! Oh nikoliv! U nás má nejprostší občan více kritického ducha, jem-

¹⁾ Viz kapitolu I. a v předchozích dokumentech str. 39, doklady uveřejněné v časopise *La Vie catholique* ze dne 26. září 1936.

nější cit pro spravedlnost, než tento bývalý ministr veřejného vyučování. Napsati: „To je skutečnost“, není ještě důkazem, je to jen jedno z oněch laciných tvrzení, jichž se dovolávali pro všechno to nejhanebnější popření spravedlnosti.¹⁾

Obhajoba pana Alberta Bayeta obsahuje něco stejně zdánlivého.

Otázka, na niž je nutno zřetelně odpovědět, jediná, kterou jsme položili a na kterou neodpověděl, je tato: „Byli zavraždění kněží a umučené řeholnice usvědčeni z činné účasti na povstání?“

Pan Albert Bayet píše: Vyslovilo (?) se španělské duchovenstvo pro Franca a Molu? a dodává: Říkám: Ano. Pan Gay říká: ne. Myslím, že pan Gay se mýlí.

Španělské duchovenstvo je, pane Bayete, celek,

1) Uvedeme ještě zprávu uveřejněnou v l'Observatore Romano ze dne 12. září jeho ředitelem. S neúmornou trpělivostí tam znovu vyvracel hrabě Dalla Torre „geniální, ale opožděný objev o kostelích-tvrzích“ a táže se s určitou ironií, zdali socha Krista-Krále, která byla rozstřílena, byla také nějakou tvrzí?

„Geniální, ale opožděný objev o kostelích-tvrzích, namířených proti lidu, hájícímu Republiku a svobodu, je směšný,“ tak píše, „vzpomínáme-li na 150 kostelů zničených jen v Barceloně. Všechny byly pevnostmi? Jak se pak stalo, že se na oltářích našly kříže a relikvie a nikoliv strojní pušky a ručnice? Socha Krista-Krále, která byla rozstřílena, byla také tvrzí?“

jemuž se stanoviska samé Deklarace lidských práv, užité na species „farář“, nelze lhostejně utnouti několik hlav podle libosti, i když snad někteří byli podezříváni, že zosnovali nějaké spiknutí.

Soudcům Ferrerovým bylo dost vytýkáno, že chtěli v osobě učitele katalánské školy utnouti hlavu anarchii a dnes by mělo nějaké neprokázané provinění ospravedlniti popravu tisíců kněží a řeholníků, bohoslovců a jeptišek.

Ve věci vypálených kostelů se pan Albert Bayet nikterak nepozastavuje nadí samolibým počtářstvím „minimalisty“ Marcelina Dominga. Zpěčuje se stejně, tak jako bývalý ministr vyučování udati počet kostelů přeměněných v muniční skladiště. Prohlašuje rozhodně, že měl vysoký klerus ihned protestovati¹⁾, kdyby se byl vyskytl *jediný* případ.

1) Uvádíme zde argumentaci pana Alberta Bayeta. „Protestoval jsem, praví pan Gay, proti podnikání Francově a proti hromadnému zabíjení v Badajozu.“

To je pravda a dodávám, že tento šlechetný protest přicházející od pana Gaya a od časopisu *l'aube* mne nepřekvapil. Jejich mluva, která jim slouží ke cti, nebyla bohužel mluvou ani španělského duchovenstva ani Vatikánu. Každodenně se katané z Badajozu staví do světla obhájců víry a Církev nemá jediného slova, ani v Burgosu, ani v Seville, ani v Římě, aby odsoudila své krvavé spojence.

Je to sektářství, když žádáme, aby toto mlčení skončilo a Církev lépe zpravená konečně odsoudila

Copak se to nestalo?...

Všimněte si jeho pořouchlého závěru.

Ale stále ještě neodpověděl na mou otázku, jedinou, kterou žádá spravedlnost, nemá-li to být ovšem spravedlnost džungle, nebo spravedlnost soudců Ferrerových... Byl pro *jediný* kostel podán důkaz, že by jej byl jeho farář dobrovolně vydal vojákům Francovým a Molovým?

Nikoliv! Pro kostely ani pro faráře a jeptišky nebylo žádného vyšetřování. Ani milicionářů nebylo, kteří by je chránili, podobně jako chránili obchody a banky. Dav se ve své „vášni vše zachovati“ spokojil tím, že vyrval plamenům umělecké poklady, které tyto nádherné skvosty obsahovaly!

„hroznou zodpovědnost těch, kteří vyvolali ve své zemi ukrutné vraždění?“

Tato poslední slova jsou přímo od pana Gaye! Jestliže biskupové ve Španělsku aneb Vatikán by je opakovali, pak jsem přesvědčen, že se z toho bude také pan Gay stejně radovati jako my.“

Neprokázáli jsme však, že Svatá Stolica již učinila vše, co pan Bayet tak hlasitě žádá? Celou touto knihou se proplétají texty těchto protestů proti přehmatům obrany aneb proti „hrozným možnostem opomenutí, odporu a vzdoru“. Prokázáli jsme také, že i laici, velmi dbalí nezasahování duchovní moci, musili přiznati zdrženlivé stanovisko krajní nestrannosti a křesťanské lásky, která vyvěrá tak šlechetně z velikého proslovu J. S. Pia XI. ze dne 14. září 1936.

Zde uvádíme na příklad, co pan Charles Wolf píše v časopise *les Hommes du jour*:

„Byli jsme také vždy považováni za «lupiče». Nuže, tito tak zvaní lupiči postavili stráže před obchody, banky, obchodní domy atd., aby znemožnili plnění; odevzdali také úřadům pohádkové poklady zabavené při prohlídkách v kostelích a spolkových místnostech fašistických a klerikálních. Co po těchto skutečnostech zůstává z obžaloby «banditismu», která byla vznesena proti revolučním dělníkům z C. N. T. a F. A. I.?

Ale, katolíci, nač potom si stěžujete, když nechali vypáliti vaše svatyně, ale odevzdali do muzeí umělecká díla, která obsahovaly?

A pan Albert Bayet trvá na svém. Španělské duchovenstvo a Vatikán neprotestovali proti vojenské vzpouře. Ale co by byl tedy řekl pan Albert Bayet, kdyby byl v roce 1931 Vatikán zaujal stanovisko pro monarchii a proti republikánské revoluci? Není to právě jeden z požadavků laicistických duchů, aby duchovní moc nikterak nezasahovala do věcí čistě občanských?

Pan Albert Bayet nečetl o nic lépe proslov Velekněze, než dojemné protesty François Mauriaca v časopise *Figaro*, aneb François Veuillota v časopise *La Croix*. Papež vyslovil svou lítost nad zločiny spáchanými na kněžích, stěžoval si, že od vlád v Madridě a v Barceloně nedostal ani slova od-

souzení toliká hanebností, prohlásil však, že má jen slova odpuštění, soucitu a lásky pro ty, které nepřestává považovati za syny.¹⁾

Nepřiznal ostatně v časopise *les Hommes du jour* Henri Fabre, že jakýkoliv zákrok papežův by byl velmi pravděpodobně odmítnut:

„Tvrdí se, že papež nabídne své zprostředkování. Ale bude hlava Církve slyšena Madridem a Barcelonou, roztrpčenými kněžskými štvanicemi? To je velmi nepravděpodobné!“

Velmi nepravděpodobné, opravdu. Byly „výzvy znovu opakované a také důrazné“, které učinila v srpnu Svatá Stolica, vzaty v úvahu? Nechť jest nám dovoleno ještě jednou uvést oficiální zprávu, která vyšla v *l'Osservatore Romano* 10. srpna:

„I když Svatá Stolica připouští, že se madridská vláda může někdy ocitnouti v těžkých potížích s potlačením tak politováníhodných výtržností se strany živelů, které sama ozbrojila, nelze přece za-

1) V předešlém jsme uveřejnili četné zprávy oficiálního vatikánského orgánu, z nichž je patrné (a zpráva časopisu *Temps* to potvrzuje), že Svatá Stolica zůstala mimo politický konflikt a kde je také doloženo, že protesty Svaté Stolicy jsou především namířeny proti zločinům spáchaným na kostelích a kněžích, aniž by však bylo opomenuto vyznačiti jasné odsouzení přehmatů spáchaných těmi, kteří na sebe vzali úkol náboženské obrany.

pomenouti, že ani předtím opěťované a zdůrazňované výzvy Svaté Stolice nepřiměly vládu k tomu, aby účinně zasáhla, zamezila a potrestala násilnosti vůči Církví. Dosud nebylo dáno zadostučinění oprávněným stížnostem Svaté Stolice.

Všichni čestní lidé očekávají, že madridská vláda zakročí, aby učinila přítrž takovým bolestným výstřelkům, aneb alespoň veřejně vysloví svou lítost nad těmito svatokrádežnými činy, aby tak jasně a otevřeně oddělila svou zodpovědnost od zodpovědnosti původců těchto činů.“

Je třeba znovu podtrhnouti snahu po pochopení a smírný tón této noty? Připouští, že vláda madridská se může octnouti v těžkých nesnázích při „potlačení“ tak politováníhodných výtržností. Očekává se však, že se pokusí všemožně, aby další zamezila, ba ještě dále jde touha po smíření, že se aspoň žádá, aby oddělila svou zodpovědnost a veřejně vyslovila lítost nad těmito svatokrádežnými činy.

Nic z toho se nestalo. Madrid odmítá uložiti i mírný trest katalánským anarchistům, aneb tomuto „druhu zbloudilých“, těmto „způsobům gangsterským“, pro které nás Mme Madeleine Jacob se snažila v časopise *Lu* pohnouti.

Nechceme věřiti, že by republikáni francouzští chtěli zůstatí hluchými k naší výzvě a zvláště k těm výzvám, které vyslovil povoláný mluvčí. Ne-
přestaneme hlasitě se dovolávatí veřejného mínění

naší svobodné Demokracie. Nezdá se nám možným, aby veteráni Deklarace lidských práv se postavili za politováníhodnou a hanebnou větu pana Henri Fabra v časopise *les Hommes du jour*: „Krev Ferrerova není ještě pomstěna.“

Republikánská Francie a doufejme, že i republikánské Španělsko musí nakonec pochopiti, že nelze budovati Republiku na pomstě, vraždě, plameni a krvi. Republika jen tehdy nabude na své vážnosti před celým světem, když dovedeme z ní udělati útulek všech lidských svobod, stánek spravedlnosti a svatyni bratrství lidí a národů.

Obsah.

<i>Dokumenty:</i>	Strana
1. Katolíci a založení Republiky (duben 1931)	13
2. Oviedo (1934)	26
3. Neblahé přede hry. (Duben a květen 1936)	32
4. Postřílení kněží a pronásledování řeholníci	39
5. Proslov J. S. Pia XI. ke španělským uprchlíkům (14. září 1936)	62

*Pálení kostelů a vraždění nevinných obětí.
(Výzva k republikánům celého světa k odsouzení těchto ohavností):*

<i>Kapitola 1. Doklady o zločinech .</i>	83
<i>Kapitola 2. Omluvy uváděné vrahy a žháři</i>	96
Církev, symbol staletého útisku .	97
Známé pomluvy starého antiklerikalismu .	100
Pevnosti z kostelů	103
V haraburdí museí .	107
Záliba v smrti	110
<i>Kapitola 3. Výstrahy Svaté Stolice .</i>	114
<i>Kapitola 4. Společně s anarchisty . .</i>	122
<i>Kapitola 5. Nová obhajoba francouzského levicového tisku . .</i>	131
<i>Kapitola 6. Obžaloba obětí .</i>	141
<i>Kapitola 7. Výzva ke všem republikánům</i>	153
<i>Kapitola 8. Nová výzva k republikánskému veřejnému mínění</i>	171

FRANCISQUE GAY
V KRVI Ā V PLAMENECH

Dokumentární studie o španělské revoluci

Přeložil

LEOPOLD SAŇKA

Obálku navrhl Antonín Saňka

Vytiskla Obchodnická tiskárna v Blansku

Nákladem překladatele

Brno 1937

Vysvětlivky.

Kapitola 1.

L'a u b e, nezávislý katolický deník pařížský, upřímně republikánský, jehož vedoucími redaktory jsou Francisque G a y, autor této knihy a Georges B i d a u l t, význační mluvčí křesť. hnutí sociálního. 6. února 1934 byly veliké pouliční demonstrace v Paříži.

V u, revue komunistických intelektuálů francouzských.

Jean C a s s o u, J. R i c h a r d B l o c h, G. S o r i a, M. J a c o b, spolupracovníci časopisu V u. T h o r e z, tajemník a poslanec komunistické strany; D u c l o s, komunistický poslanec. Oba několikrát nabízeli ruku francouzským katolickým dělníkům k nejužší spolupráci.

L a V i e c a t h o l i q u e, největší pařížský katolický týdeník (nepolitický).

Kapitola 2.

B o u l a n g e r (1837—1891), ministr války 1886; pozdější vůdce revisionistického komplotu, který se nezdařil.

D r u m o n t (1844—1917), žurnalista, vůdce strany antisemitské.

C h i a p p e, bývalý policejní ředitel pařížský, nyní poslanec krajní pravice.

D o r i o t, bývalý komunistický poslanec, nyní zakladatel samostatné fašisující strany.

L' A c t i o n F r a n ç a i s e, časopis royalistického hnutí stejného jména, odsouzeného sv. Otcem Piem XI.

G r i n g o i r e, časopis fašistického zabarvení, který vedl nedávnou kampaň proti ministru vnitra Sa-lengrovi, jenž pak zemřel sebevraždou.

L'Echo de Paris a l'Ami du Peuple, veliké pravicové pařížské deníky.

Siglo Futuro, Correo Español: karlistické časopisy španělské, směru krajně konzervativního.

D o b a c o m b i s m u: Doba pronásledování katolicismu ve Francii. Combes Emile (1835—1921), ministerský předseda 1902—1905.

L a L a n t e r n e a l'Action, sektářské časopisy, které vynikly v protikatolickém štvání.

E u g è n e S u ě, francouzský romancier (1804 až 1857), jehož divoká fantasmie je dnes terčem posměchu.

A l m a z i a n: byl zatčen a pro nedostatek důkazů musil býti propuštěn.

F r o g é: byl obžalován pro krádež dokumentů a vyzvědačství.

G a r c h e s, francouzská obec, kde komunisté pořádali v létě 1936 hody s maškarádou, při níž měli i masky, hrubě urážející katolíky. Ústřední sekretariát komunistický však projevil potom svůj nesouhlas s touto maškarádou a rozeslal o tom zprávu i časopisům. Časopis **l'a u b e** toto komuniké uveřejnil.

Kapitola 3.

L e P o p u l a i r e, časopis socialistický (sociálně demokratický).

L'H u m a n i t é, časopis komunistický.

Kapitola 4.

J a k o b í n i: pověstní revolucionáři (1789).

G i r o n d i s t ě: pravice v Konventu (1789); většina skončila pod guillotinou.

T h e r m i d o r y: 9. Thermidor (27. červenec 1794), kdy byl svržen Robespierre.

A l b e r t B a y e t a H e n r i G u e r n u t, levicoví publicisti.

Kapitola 5.

L' O E u v r e a l a L u m i è r e, levicové časopisy.

Kapitola 6.

G e n e r á l G o d e d: Velitel Barcelony před povstáním. Přidal se k povstalcům a byl pak pro velezradu odsouzen k smrti.

Kapitola 7.

Z h o u b n ý s t a ř e c s k u c h y ň s k ý m n o ž e m: Charles Maurras, jeden z vůdců hnutí „Action Française“, který napsal, aby byli — třebaš kuchyňským nožem — zabiti parlamentáři, kteří hlasovali pro sankce proti Italii.

Kapitola 8.

L e P e u p l e, oficiální orgán C. G. T. (Confédération générale du Travail), sociálně demokratická odborová ústředna francouzská.

Kapitola 9.

L e F i g a r o, veliký pařížský deník, katolíkům příznivý.

L a C r o i x, veliký katolický deník pařížský.